

www.poznanie.sk

Dionéj
2019 Húsvét

TARTALOM

Beköszöntő

Forgács Erzsébet

Pedagógia és művészet

Feltámadási erők a közösségekben – Forgács Erzsébet írása

Mincsik István: Milyen iskolára van szüksége korunk gyermekeinek?

Gyógyító nevelők, gyógyító szülők, avagy mi történik a 2. osztályban
Freigang Krisztián írása

Bizalom az iskolai szervezetben, Christoph Wiechert előadás
Kuntz Orsolya fordítása

Arcok

Benke Elisával és Mirus Katrinnal beszélgetett Fábíán Zsuzsa és Kecskés Judit
Új családok bemutatkozása

Iskolai élet

Kóhalmi Ákos: A 8. osztályos „Évesmunka-projekt” kiskatéja

Mesék és keresztretjvények a negyedikesektől

Hetedikesek hajónaplói

Óvodai élet

Mire hív a jövő? – Gerendai Zsuzsanna és Horváthné Gfellner Csilla írása

Gerhard Soyka és Forgács Erzsébet: A játék és a munka lényükben egymás rokonai

Gimnáziumi élet

Kiss Nóri és Póth Boldizsár beszámoló cserediák-tapasztalataikról

Közösségi élet

Skarka Cecília visszatekintése

a Magyar Waldorf Szülők Szövetségének tavaszi Konferenciájára

Szülők az iskolapadban – élménybeszámolók

Életmód

Filmajánló Kóhalmi Ákostól

Pesei Rozália: Az aranyvessző

A mese és az igazság – Forgács Erzsébet fordítása

Tavaszi konyha antropológus módon – Kuntz Orsolya összeállítása

Villőzés – Farkas-Molnár Judit válogatása

Kézműves összeállítás Nemes-Gergely Erikától

BEKÖSZÖNTŐ

*„Mindannyian földre hullott istencseppek vagyunk,
akik, mint a harmat, felismeri hasonlóságát a tengerrel.”*

Legeza József

Húsvét és az utána következő események újra és újra felvetik a kérdést, hogy miként lehet megragadni a feltámadás lényegét a mai kor emberének, és mit is jelent valójában a krisztusi áldozat a mindennapokban.

Jézus önmagát legtöbbször és legszívesebben az ember fiának nevezte, s ezzel emberi voltát akarta hangsúlyozni. Az „Emberfia” név arra is utal, hogy Jézus az emberi nem képviselőjeként jelent meg. Küldetésével beteljesítette az emberi nem megváltását. Ebben az értelemben elmondhatjuk, hogy Jézus mindannyiunk testvére. Ez a magyar nyelvben különös szépséggel fejeződik ki: az áldozásnál, az úrvacsorában Krisztus teste és vére az, amit magunkhoz veszünk a kenyér és a bor formájában. Test+vér = testvér: vagyis én a testvérem útját járom, amikor a Passiót megélem, és amikor életutam végigvezet a stációkon, mely sorsom beteljesedéséhez vezet. Mert embernek lenni azt jelenti, hogy továbbfejlődni. De ez a fejlődés elválaszthatatlan a közösségtől. Tehát ennek megfelelően a szociális is folyamatosan fejlesztenünk kell, hisz mint élő szervezet nem csak létesülni, növekedni képes, hanem megbetegedni, meghalni is és feltámadni is.

Tekintsünk ezen a húsvéton a közösségekre és intézményekre úgy, mint korunk feltámadási erőinek képviselőire, hiszen *„csakis a szervezett közösség válik alkotó erővé. Az ember egymagában elvész, míg a közösségben minden törekvés megtalálja a maga helyét, és együttesen hozzájárulnak minden egyén felemeléséhez, valamennyi közösség együttes tevékenysége pedig közelebb viszi az emberiséget Istenhez.”* (Liviu Rebreanu)

Forgács Erzsébet

PEDAGÓGIA ÉS MŰVÉSZET

FELTÁMADÁSI ERŐK A KÖZÖSSÉGEKBEN

Forgács Erzsébet írása

*„Vegyetek erőt magatokon
És legelőször is
A legegyszerűbb dologhoz lássatok-
Adódjatok össze,
Hogy roppant módon felnövekedvén,
Az Istent is, aki végtelenség,
Valahogyan megközelítsétek.”*

József Attila

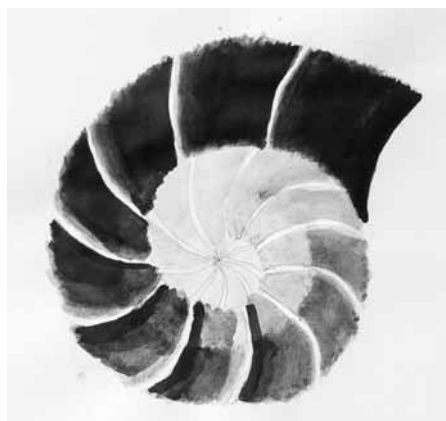
Ilyenkor, húsvét idején eltöprengek azon, hogy a világban lévő sok lehúzó és embert próbáló energiával szemben hogyan és miből tudunk erőket meríteni az újrakezdéshez. Honnan támad fel bennünk a képesség, hogy akarjunk kikecmeregni a gödörből és ne adjuk fel?

József Attila mottómnak választott verse, „A számokról” nekem ma is aktuális választ kínál erre. A vers eleje így szól:

„Tanultátok-e a számokat?
Bizony számok az emberek is,
Mintha sok 1-es volna az irkában.
Hanem ezek maguk számolódnak,
És csudálkozik módfelett az irka,
Hogy mindegyik csak magára gondol,
Különb akar lenni a többinél,
S oktanul külön hatványozódik,
Pedig csinálhatja a végtelenségig,
Az 1 ilyenformán mindig 1 marad
És nem szoroz 1 és nem is oszt.”

Eszembe jutott Dr. Bistey Zsuzsa előadása, melyet tavaly nyáron tartott Komáromban.

Ott hangzott el, hogy „ma olyan korban élünk, hogy a jó és a gonosz, a sötétség és a világosság viszonyát keressük. Ez a tudatmező az, amelyik, ha magára ismer, akkor be tudja fogadni a magasabb ént. Funkcionálisan magasabb önvalójából tud a világra tekinteni, ebből tud akarni, soha nem önmaga felé, hanem a világ felé.

Takács Anita, 7. osztály

Szolgálni tud, és a szabadságát a vállalt felelősségben és az engedelmisségben találja meg. Az emberi intelligencia fölemelése, belső Nappá változtatása, az új Nap megszületése az emberben és a Földnek ezen a pontján a korszellemhez tartozó Mihály arkangyal feladata. A matériába való alászállásban követett bennünket valaki, egy olyan isteni lény, aki a maga morális erejéből teremtette meg a mi Napkozmoszunkat. Ezt a Napkozmoszt, amelyben a mi planetáris környezetünket találjuk, és azt a csodálatos kerubi gyűrűt, amit zodiákusnak nevezünk. Bennünket alakúldtek egy olyan céllal, hogy legyen egy jövőbeni hierarchiája a szellemvilágnak. Egy olyan tünemény, amit embernek hívunk, és amely a teremtő hierarchikus rendekhez csatlakozva majd egyszer, a távoli jövőben hozzon valamit, amit csak ő, ez az ember nevű lény tudott kiküzdeni. S e célból teremtődött az anyag, a sötétség, és az alapvetően erendendő jó mellé a sötét gonosz. És ez az új kvalitás szétárad a kozmoszban, és a szabadság megérint minden teremtő lényt. Ezt csak mi tudjuk megadni a kozmosznak.

Rudolf Steiner azt mondta, hogy az ember lesz a már sorsunkat formáló és gondviselő kilenc hierarchikus rendhez csatlakozó tizedik hierarchia: a szabadság hierarchiája. Hogy aláereszkedtünk a szellemvilágból, ez nem a mi akaratunk volt. A mi akaratunk akkor fog érvényesülni, amikor visszamegyünk. Amikor azt akarják, hogy részt vehessünk a világ további teremtésében, építésében, vagyis a megváltás művében. A próbatétel a szellemi hatalmak belénk helyezett bizalma.”

A probléma felvetésének időszerűségét mutatja, hogy már korábban is hallhattunk előadásokat e témában. A Sophianumban (2017.05.06.) Gerald Häfner, aki az Európa Parlament tagja volt, jelenleg

pedig a dornachi Szabad Szellemi Főiskola Társadalomtudományi Szekciójának a vezetője tartott érdekes előadást „A jövőért cselekedni feszültségek és válságok sújtotta világunkban” címmel (*erről az előadásról bővebben a Dióhéj őszi számában olvasható Margó Kolinger Margó írását – szerk.*). Ő arra irányította rá a figyelmünket, hogy a szociálist, a társadalmat teljesen új módon kell megközelítenünk.

Elmondta, hogy „minden gazdasági együttműködésnek a bizalom az alapja. Ha úgy viselkedünk, hogy mindig csak a saját érdekeinket tartjuk szem előtt és nem gondolunk a másik emberre, akkor lassan tönkretesszük azt a szubsztanciát, amely az embereket összeköti és az egész közösséget összetartja. Ez az állapot nem természettől adott, és nem is Isten alakította így, hanem az emberek teremtették. A mi kezünkben nyugszik a változtatás lehetősége. Elmúlt az az idő, hogy ezt felülről határozzák meg, mert ellene hatna a szabadságnak és a fejlődésnek. Hogy mi a helyes a szociálisban, azt csak egymással egyeztetve tudjuk meghatározni. Itt tehát egy radikális fordulóponthoz érkeztünk az emberiség fejlődésében, mert a jövő közösségi-társadalmi együttműködése mindannyiunk kezébe helyeztetett. Mindannyian felelősek vagyunk azért, ami ma történik. De nem csak a cselekedeteinkért vagyunk felelősek, hanem azért is, amit a nem cselekvésünkkel hagyunk megtörténni!

Ahogy az individuális iskolázási úton döntő kérdés – különösen az antropozófiában –, hogy kész vagyok-e felelősséget vállalni, s nem úgy tekintek magamra, mint tárgyra, aki elszenvedője a külső folyamatoknak, hanem minden helyzetben felismerem saját felelősségemet.” Itt az előadó a kocsihajtó képét hozza fel példának, mint a valódi emberi megtestesítőjét, aki kezében

tartja a gyepelőt és eldönti, hogy melyik irányba tartsanak.

Érdekes, hogy Hamvas Béla is a delphoi kocsihajtót mint „belső kocsihajtót”, a népet irányító, hajthatatlan, isteni lényegű uralkodónak írja le, akinek szent feladata, hogy népét, az „idők elején anyagba zuhant lelkeket” az igazi útra visszaterelje, hiszen csak közös megváltás létezik. Az Istenhez való megtérés nem egyéni ügy, csak közösen történhet. Mondhatjuk úgy, hogy az ÉN az, aki uralkodik. Csak ez az erő képes a megújulásra.

Ki tartja a gyepelőt? Ez ma az egyik legfontosabb kérdés, hisz azt látjuk, hogy bizonyos helyzetekben kiszolgáltatottakká válunk olyan eljárásoknak, döntéseknek, melyek egyre erősebben hatnak a szociálisban. Ennek azonban változnia kéne, mert az ember folyamatos fejlődésben van, és ennek megfelelően a szociálist is fejlesztenünk kell. Ahogy Takáts Péter írta: „Egy közösség vagy intézmény pontosan annyit tud fejlődni, mint amennyit a benne dolgozó emberek képesek változni.”

De mi történik, amikor az emberek dolgoznak? Mit jelent a munka?

A munka mindig szociális, soha nem magunknak dolgozunk. Ez egy olyan tevékenység, amelyet mindig mások számára végzünk. A saját képességemet annak érdekében iskolázom, hogy másoknak tudjak adni. Én pedig abból élek, amit mások nekem adnak.

Az emberekben megvan az a vágy, hogy egészen másfajta gazdaságban éljenek, hogy ezt sokkal nagyobb testvériség hassa át. De nem elég ez a vágyakozás, a döntő az, hogy átgondoljuk, hogy mire vagyunk képesek, mit tudunk tenni azért, hogy ez a valóságban is változást hozzon.

Ha sokkal tudatosabbak leszünk a saját cselekedeteinkben, akkor nagyon sokat tudunk tenni ezért. Aktívvá kell válnunk, és át kell alakítani a megörökölt, elavult szabályokat! Polgárként mindannyian felelősséget hordozunk azért is, hogy hogyan vagyunk képesek egy közösséget formálni, átalakítani.

Mi vagyunk azok, akik a mai világunkat, a mi jövőnket meghatározzuk. Végtelen sok lehetőség van, hogy áttörjünk azokon a falakon, melyek a különböző területeken élénk tornyosulnak.

Az ember felelősséggel, aktívvá válva egy másfajta önfejlődést mutat, és az egész közösségnek, az egész Földnek a fejlődését szolgálja.

*„A jövő legfontosabb szentsége az emberek közötti találkozásban, érintkezésben lesz föllelhető.”
(Rudolf Steiner)*

Forgács Erzsébet

MILYEN ISKOLÁRA VAN SZÜKSÉGE KORUNK GYERMEKEINEK?

Egy előadás hatása a továbblépéshez

Érdekes kísérlet lenne, ha megkérdeznénk szülői közösségünk tagjait, hogy mire is emlékeznek legvilágosabban vissza az általános iskolai tanulmányaikból. Vajon milyen kép él elevenen bennük/bennünk az akkori életünkből az iskola kapcsán. Elsősorban most a tanórákra gondolok, nem pedig az osztálykirándulásokra, vagy iskolán kívüli egyéb programokra.

Nekem az ún. „Gyakorlat” nevű tantárgy kapcsán vannak intenzív emlékeim. A jó Hatos tanár úr által – külön az osztály fiú részének – tartott nyolcadikos órákra emlékszem igen elevenen, ugyanis ő behozott a terembe – satupadok, fémsatuk az asztalokon, szerszámok szekrényekben, falon stb. – egy hosszú, négyszög keresztmetszetű vasrudat, s azt mondta, most egy csavart szárú gyertyatartót fogunk készíteni. S így is lett. Vasat fűrészeltünk, reszeltünk, csavartunk, forrasztottunk, lemezt vágunk és domborítottunk, festettünk.

Dióhéj

S a végén ott állt minden férfiemberrel leendő előtt az asztalon egy feketén csillogó, kb. 30 cm magas valóban használható gyertyatartó. A kezemben pedig ott lapult a vasfűrészelés helyes mozdulata, a forrasztó biztos kezelése, a festék cseppenésmentes használata, a domborító kalapácsütések ritmusos mozdulata. S lelkemben a büszke érzés, hogy ezt én készítettem.

Először ez az emlék akkor bukkant fel bennem, mikor még ifjú férjként a házunk alapjához szükséges betonvasakat daraboltam még kézi fűrészszel, majd hajlítotam és kötöttem. (S az is eszembe jutott, hogy a kovalens vagy ionos kötéssel csak keresztretjvényekben találkoztam újra. Mendel törvényeiről ne is beszéljünk! Pedig ezeket vastagbetűs kiemeléssel tanultam, könyvekből.)

Ez az emlékezés ahhoz a folyamathoz, átalakuláshoz kíván illeszkedni egyfajta felvezetőként, ami felé iskolánk pedagógiai fejlődése is törekszik. Mégpedig annak kapcsán, hogy a tevékenységen alapuló ismeret- és tudásszerzés mennyivel jobban rögzül, mint a sehová nem köthető elmélet, az életidegen magolás, emészthetetlen ismeretek ideiglenes bevésése.

Remélem, aki ezeket a sorokat olvassa, emlékszik még azokra a gondolatokra, melyeket az előző számban írtam ebben a témában. (Ha nem, bátran olvassa újra, így kerekesebb lesz a kép.) Ott azt is ígértem, hogy tavasz felé beszámolok arról, hogy milyen további lépéseket tettünk az ún. „Álomiskola” idea részeként felvállalt

Farmiskola létforma megvalósítása kapcsán. Iskolánk szoros kapcsolatban van a *Farm-alapú Nevelésért Egyesület*tal, így a síszünetben egy általuk szervezett másfél napos előadássorozaton vettünk részt néhányan a Tanári Kollégiumunkból. Az előadásokat Peter Guttenhöfer* tartotta. Az előadások összefoglaló címe: *A gyermekkor megmentése – Milyen iskolára van szükségünk gyermekeinknek?*

Személyes tapasztalatomként jelenthetem ki, hogy olyan előadást követhettem Rudolf Steiner pedagógiai alpművére – *Általános embertan* – hivatkozva és építve, amely így bárki számára érthetően és követhetően, összefüggéseiben feltárulkozva vált élővé, s amelyet ilyen emészthető formában még soha nem hallottam. Ezen túlmenően is ki lett elemézve az alpmű nagyobb összefüggéseiben, s ami a lényeg, hogy az előadás rámutatott arra, miként kell – Steiner eredeti szándékának megfelelően – a változó feladatoknak, kihívásoknak megfelelően értelmezni és alkalmazni az általa adott tudást. Mindezt úgy, hogy kiemelte, a dogmatikusságnak, a bemerevedett, tapasztalat nélküli tudásnak, a csak szokásokra hivatkozó „tekintélyszemléletnek” a gyakorlatban nem lehet szerepe, mert a Waldorf-pedagógia valóban élő, változó, fejlődő.

Mindazon pedagógiai tapasztalatunk, melyeket az utóbbi években megéltünk az új, modern, digitális, fogyasztói társadalomra épülő, túlzóan individualista embert kiformaló kor kihívásainak kapcsán, fel lett tárva, ki lett elemézve. Ennek tükrében mindannyiunkat lelkesedéssel töltött el, hogy bontakozó elképzeléseinket a feladat megoldására az előadó nemcsak megerősítette, de konkrét tanácsokkal, a gyakorlatban – már! – működő mintákkal inspirálta tovább!

A fő gondolatmenet valóban a tevékenység-alapú oktatáson volt. Ami szétfeszíti az eddig megszokott tanítási keretek rendjét. Másként értelmezi a tanári szerepet, és a tanítás folyamatában a gyerekek is kiemelkedő szerep jut. A tanórák, főoktatási témák, a tantárgyak rendje, mind új megvilágításba kerültek. Talán írhatnék néhány megemléített konkrétumot, de most mégsem teszem. A cikk végén úgyis utalok arra, hogy akit mélyebben érdekel ez a téma, miként tud megfelelő ismeretekhez jutni. Ezek az előadások több mint száz érdeklődő volt jelen, más Waldorf-iskolák, -óvodák pedagógusai, gazdák, akiket megérintett ennek a kezdeményezésnek a szelleme. (Örömmel láttuk, hogy a mi óvodánk pedagógusai és gyakorló gazdaként volt szülőtársunk is jelen voltak!) Tapintható volt az érdeklődés, az igény a megújulásra a hozzászólások, tapasztalatok elmondása és a feltett kérdések kapcsán. Így aztán élményeinket megosztva, a Tanári Konferenciákon tovább dolgoztunk azzal a feladattal, hogy feltárjuk, milyenek is gondoljuk a jövő Farmiskoláját a mi esetünkben. Ennek következménye, hogy létrehoztunk egy tanári csoportot ennek

a feladatnak az előkészítéséhez, amely rendszeresen összeül, s dolgozik a témán.

Tudjuk, hogy az óvodánk is szeretne ilyen irányba elmozdulni (kerti csoport létrehozása a hagyományos forma mellett), hiszen azok a pedagógiai tapasztalatok, melyek a megújulásra készítetnek bennünket, náluk jelentkeznek először. Ezért a Tanári Kollégiumunk teljes egésze támogatja ezt a pedagógiai törekvést, és reméljük, hogy a jövőben még szorosabb szakmai együttműködést tudunk eziránt kialakítani. S bár most nem egy könnyű időszakban van az óvoda, mi nagyon bízunk benne, hogy minden felnőtt érintett (szülők és pedagógusok együtt) megérti az új pedagógiai szükségszerűséget, s ennek támogatására megfelelően tudja tevékenységét, hatását alakítani.

Ennek elősegítése érdekében azoknak a szülőeknek, akik szeretnék még jobban megérteni ennek a szükségszerűségnek a jelentőségét, lehetséges megoldásait, felajánljuk a Peter Guttenhöfer néhány írását tartalmazó kis könyvecskét, amiben egyszerű összefüggéseket olvashat az érdeklődő. Iskolánk minden tanára megkapta ezt a kiadványt, és még van 5 db, amit szívesen kölcsönadunk az érdeklődőknek, sőt mellé még két igen jelentős cikket ebben a témakörben Karl Egétől. (Ezen említett művekkel dolgoztunk a Tanári Konferenciákon is az elmúlt néhány hónapban.)

További érdeklődési ingerként az említett könyv bevezetőjéből hadd álljon itt három idézet:

„Sok módja van annak, hogy a kinti tevékenységek és az osztálytermen túl terjedő folyamatok olyan tanulási tapasztalatot adjanak a gyermekeknek, amely során a hagyományosan egymástól elkülönült tantárgyak, mint a fizika, matematika, botanika, zoológia, kémia, meteorológia,

asztronómia és kézművesség egy olyan nyilvánvalóan hasznos projektbe egyesülhetnének, amely képes mind a felismert szükségletek kiszolgálására, de közben megfelel a hagyományos pedagógiai elvárásoknak is. (...) Túl nehéz lenne elképzelni, hogy minden egyes iskola, ahol a tanárok szívében ég a Waldorf-láng, kialakítsa a saját identitását, jellegét, tantervét és órarendjét annak a kulturális, földrajzi, városi vagy vidéki, szocio-ökonomiai, demográfiai helyzetnek, környezetnek megfelelően, amelyben található? (...) A bevett normának való megfelelés önmagában nem garancia semmire. Az alapértékek nem feltétlenül a hagyományos struktúrákban lelhetők fel.”

A könyvek a gazdasági irodában vannak, és Mincsik Krisztától elkérhetőek. Amennyiben a megvásárlásukra is volna igény (2000,- Ft), abban is tudunk segíteni.

Bízunk benne, hogy lesznek olyanok a szülői közösségünkben, akik az eddigiek kapcsán olyan elkötelezettek lesznek a Farmiskola mellett, hogy szívesen be is kapcsolódnak annak alakításába, szervezésébe.

(Folytatás következik...)

Mincsik István

**Peter Guttenhöfer 1940-ben Hamburgban született. A filozófia doktora, bölcsészként végzett történelem, művészettörténelem szakterületen. 40 éves Waldorf-tanári tapasztalattal rendelkezik felső tagozaton (német-, történelem-, művészettörténet tanár a Kasseli Szabad Waldorf Iskolában), 30 éve tanít a Waldorf-tanárképzésben Németországban és világszerte. A Szabad Német Waldorf-iskolák Szövetsége pedagógiai kutatócsoportjának tagja, sok éve nemzetközileg aktív a tevékenységalapú/cselekvésalapú Waldorf-iskolák életre hívásában. Könyvek és folyóiratok szerzője. Hat gyermek édesapja.*

GYÓGYÍTÓ NEVELŐK, GYÓGYÍTÓ SZÜLŐK, AVAGY MI TÖRTÉNIK A 2. OSZTÁLYBAN?

Az előző cikkben ígértem még egy folytatást. Arra gondoltam, hogy leírom, mi történik nálunk, a 2. osztályban a „Gyógyító nevelők, gyógyító szülők” konferencia hatására. Még az is elképzelhető, hogy a történések túlmutatnak az osztály falain. Lássuk!

Két hónapos csend után ősszel újraéled az iskola. A szeptemberi nap derűsen süt az ünneplőben érkezőkre. Itt is, ott is fel-felcsap a viszontlátás öröme, ide-oda kavargva a néhol már sárgás lombok közt. Majd egyszercsak ismerős hang: a rézkolomp. És mint az elmúlt évben nap mint nap, versenyfutás kezdődik az osztályterem ajtajáig: ki ér oda elsőnek? És újra az üdvözlés. Kezek és tekintetek találkozása. Hogy megnőttek a nyáron! Nyúlánk alakok, nevetős szemek, itt-ott bizonytalan lábak.

A terem nem a régi, hiszen felköltöztünk a második emeletre, mégis ismerős. Az évszakasztal, a tábla, a padok a termen belül, egy már megszokott helyen, régi és új. De most mégis valami más. A Madonna helyett Ferenc és Klára. A falakon a régi halvány kármin melege helyett cinóber ragyogás, felkelő, narancsos izzással. Mintha csak a tegnap folytatódna. Kérdezni se kell, máris kezek erdeje a levegőben. És mesélni kezdenek – mint reggelenként a kötetlen beszélgetés idején –, ki mit csinált a nyáron. Vidám, napsütötte beszámoló.

– Van-e valaki, aki már el tudja mondani a bizonyítványversét? Zente, megpróbálsz?
– Majd jelentkeznek még néhányan.

Különös érzés az első nyár után a viszontlátás. Úgy tűnt, a gyerekek megváltoztak. Kivétel nélkül mind. Mintha kiléptek volna valami burokból. Vagy legalábbis mintha ha nyújtanák, vékonyítanák ezt a burkot,

s már kevés kellene ahhoz, hogy elpattanjon. Megnőttek, a járásuk, tartásuk határozottabb lett. A jelenlétük erőteljesebb. Éberebb. És a vonásaik egyénibbek. Milyen más pillanat ez, mint volt az első évnyitó! Akkor csupa ismeretlen arc, egyenként jelen lévő bizonytalan várakozás. Most pedig: mi érkeztünk meg. És mintha el se váltunk volna, mintha csak tegnapról mára folytatnánk a régi életet.

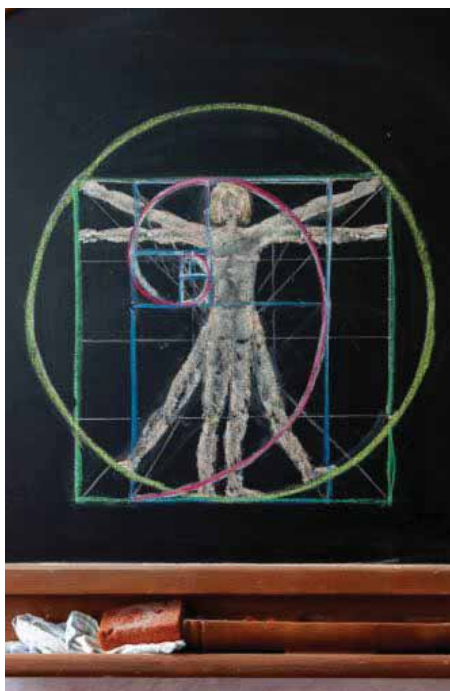
A formák – varázslatos módon – azonnal megelevenednek, és belülről hatva felgyújtják a jelenlétet. Ami mégsem a régi. Valamit hoznak magukkal. Valami eleven erőt, nehezen meghatározható sugárzást. Nem csak a nyár élményei ezek, a fény, a víz, a hegyek zöldje, lepkék és virágok. Az elmúlt év lesüllyedt, álomba merülve átalakult erői. Amit akkor kívülről közelítettem hozzájuk, most kezd belülről derengeni, fényleni.

Varázslatos érzés tapasztalni ezt a változást. Minden magától értetődő. A napi ritmus, a szabad-nem szabad, az együttélésünk keretei. Az, hogy a reggeli kézfogás után a reggeli séta következik, majd felmegyünk a terembe, a fohász, bizonyítványvers. Utána a reggeli kör. Majd újra a helyükön ülve a napi munka, s végül az órázáró történet. És az asztali áldás a tízórai előtt. A főtanítás szerkezete tehát változatlan. Ám mégsem maradhat minden ugyanúgy. Hiszen másodikosok lettünk.

Így folytatódott, hiszen nemcsak a mi történetünk folytatódott, hanem a konferencia is, egy 7 alkalmas műhelymunka keretében, melyen újra vettük a konferencián elhangzottakat most már a gyakorlatból is mérítve, a gyakorlatba is átültetve.

A mi esetünkben a reggeli séták természetesen megmaradtak. Ám egyszer csak azon vettük észre magunkat, hogy már egy alacsony kerítés falán egyensúlyozunk. Először én, majd a gyerekek sem tudják kíváncsiságukat legyőzni, és egyenként jönnek ők is. Először csak néhányan, főleg lányok. Aztán megjelennek a fiúk is.

Először előre haladva, csak a lábakat nézve, majd széttáruznak a karok is, akár két hatalmas szárny, végül a tekintet is előre szegeződik, valahova, egy távoli pontra.

Tóth Piroska táblarajza

Mostanra már azok a legények is elindultak, akik korábban nem. Akik korábban indultak, azok fokozatosan eljutottak odáig, hogy háttal egyensúlyoznak a kerítésen. Mind a séta, mind az egyensúlyozás nagyon jót tesz a gyerekeknek. Segít lelassulni, megérkezni. Segíti a külvilág pörgését kicsit megállítani. Segít csendesedni. Segíti a fizikai test egyensúlyán túl a lelki és szellemi egyensúly megtalálását is. Segíti a saját testük megtapasztalásában, segíti testük elhelyezését térben és időben. Ezek az élmények a jövőben nagy fokú biztonságot adnak majd mindennapi életükben.

Aztán a tavalyi év után ismét lett kertünk. Idén a mélymulcsos kertművelést próbáljuk ki. Ősszel a 3. osztálynak maradt trágyája, mi pedig összegyűjtöttünk sok-sok levelet. A kertünket kartonpapírral takartuk, majd ezekre hordtuk ágyásonként a trágyát és a leveleket. Tavasszal a levélhalomok közét Ágó Borókától kapott érett komposzttal töltöttük fel. Ide ültettünk rukkolát, salátát, sóskát, borsót, zsázsát. A munka, amit a gyerekek a kertben végeznek, csodálatos.

A növények ültetése és gondozása egy olyan tevékenység, mellyel felelősséget vállalnak egy általuk életre hívott lény iránt. Ezáltal közvetlenül képesek kapcsolódni a környezetüket alkotó ásványok, növények és állatok világához. Ráadásul a kertet már angolul és németül is műveljük, gondozzuk. Közben nagyon jó látni a nagyokat is István bácsival a szomszédban. Ők is dolgoznak, akárcsak mi. Vagy fordítva: Mi is dolgozunk, akárcsak ők?

És történnek más változások is, melyek nagyobb távlatra tekintenek. A műhelymunka, korábban Robyn M. Brown, és legutóbb dr. Peter Guttenhöfer „A gyermekkor megmentése” című előadásai, valamint

kollégáim gyermekek között szerzett többször nyolcéves tapasztalatai alapján nagyon felerősödött bennem, hogy korunk gyermekeinek szükségleteire, melyet már nem lehet a négy fal között kielégíteni, van egy lehetséges jó válasz: ez a Farmiskola. Egyre több olyan gyermek érkezik az iskolákba, aki ilyen-olyan akadályoztatottsággal, nehézséggel, ilyen-olyan viselkedési, tanulási zavarral küzd.

Ezeket a gyermekeket, nagy számuk miatt, már egyre nehezebb a közösségből kiemelve fejleszteni, gyógypedagógiai megsegítéssel támogatni. Őket már eleve olyan tanulási, nevelési helyzetbe kell hoznunk, hogy akadályait a tevékenységen, cselekvésen keresztüli tanulás pedagógiája által tudják legyőzni.

Számomra teljesen világossá vált, hogy igazából minden gyermeknek szüksége van értelmes, felelősségteljes feladatokra, tevékenységekre.

Mindezek miatt úgy gondolom, hogy elkerülhetlenné válik saját Farmiskolánk létrehozása, ahol minden gyermek találkozik az állattartás, növénytermesztés, étel-, ruha-, szerszámkészítés évszakonként változó feladataival. Peter Guttenhöfer szavaival: „...Így felébresztjük bennük az örömet a földi fizikai lét iránt, és akarati erejüket egész lényükkel munkára hívjuk. Mentőszigeteket kell létrehozni a Föld megújító erői és az ember cselekvőképessége számára.”

(A cikkek megírásában Buth Viktória volt segítségemre, melyet ezúton is köszönök neki.)

Freigang Krisztián

BIZALOM AZ ISKOLAI SZERVEZETBEN

Christoph Wiechert, 2018 december

A bizalom kérdése egészen előkelő helyet foglal el azon témák között, amelyeket nem szívesen érintünk, amelyekről inkább nem beszélünk. Olyan sokszor várnak el tőlünk bizalmat, majd élnek vissza vele, hogy már majdhogynem kívánatosnak tűnik az, hogy a tanári kollégiumban bizalom nélkül dolgozzunk.

Csupán egy lehetőségünk van ezen kívül, hogy a szervezeti felépítésnek megfelelően, meghatározott feladatlista alapján, az ellenőrzött megállapodást betartva cselekedjünk. Miközben persze már előre tudjuk, hogy ez szintén nem működik. Az emberek láthatóan inkább táplálnak bizalmat valaki, mint valami iránt.

Az önbizalom

Vajon miben rejlik az önbizalom? A szocializációban, a jellemünkben, a temperamentumban? Rudolf Steinernek van egy kis könyvecskéje: „A szellemi világ küszöbe” (GA.17). Ennek első fejezete a következő címet viseli: A bizalomról, mellyel a gondolkodásnak adózhatunk (Biczó Iván ford.). Steiner itt a gondolkodást az érzelmek tengerében lévő biztos szigetként írja le.

Ismerjük ezt az élményt? Hol ez a sziget? Lelkünk mélyében lakozik, ott, ahol önmagunkkal beszélünk, ott, ahol szubjektum és objektum eggyé válik. Peter Trawny „Ins Wasser geschrieben” c. csodálatos kis könyvében a legvégső intimitás helyének nevezi ezt, ahol már semmilyen képmutatás és díszlet nem létezik, csupán gondolat és valóság. Aki élethajóját újra és újra ebbe a kikötőbe kormányozza, az beállíthatja iránytűjét, annak megerősödik az önbizalma – persze itt a „csendes” önbizalomra gondolunk, s nem a „harsányra”.

A gyermeki bizalom

Steiner legjelentősebb nevelésművészeti alapvetéseinek egyike a hétéves ritmus. Az első hét évben a gyermek – ha megfelelő nevelésben részesül – megerősíti magában az életérzést: a világ jó. A második hetedben ösztönös alapélményként él benne, hogy a világ szép, a harmadikban pedig, hogy a világ igaz. E leírásnál mindig gondolnunk kell arra, hogy ez a három minőség nem egymás után, hanem egymásból alakul ki: abból az érzetből, hogy a világ jó, bontakozik ki annak érzése, hogy szép, majd pedig, hogy a világ igaz. Tehát: a világ jó. Mi mást jelenthet ez, mint azt, hogy bizalommal fordulunk a világ felé?

Újra és újra bebizonyosodott számomra, hogy azok a gyerekek, akiket otthon szívvel és értelemmel nevelnek, félelem nélkül és bizalommal telve fordulnak a világ felé. Már óvodáskorban láthatjuk: milyen magától értetődően, biztosan, milyen védetten állnak ezek a gyermekek a világban. Azok a gyerekek azonban, akiket főként csak

„fejből” nevelnek, egyfajta kritikus hozzáállással viseltetnek a világ iránt, lényükben, viselkedésükben idegesek, félénkek, bizonytalanok. Ők már önmagukat a világgal szemben látják.

Ehhez még hozzáteszem, hogy voltak diákjaim, akiket nem kényeztetett el a sors, kiknek indulását az életben sok akadály nehezítette. Mindig azt tapasztaltam, hogy ha ezeknek a gyerekeknek lehetőségük volt arra, hogy egy számukra fontos személy kísérelje őket – egy óvónő, egy tanító, az iskola gondnoka –, soha nem voltak elégedetlenek az életükkel. Alapvető bizalom jött létre, egy élmény, melyben sorsszerűségét sejtethetünk.

A kollégák egymás között

És milyen a kapcsolat a kollégák között? Vajon a csendes, munkával megszerzett önbizalom tükröződik-e magatartásukban? Mitől függ, hogy egy ember megbízik a másikban, vagy sem?

Milyen titokzatos „oda-vissza” játék jön létre két ember között, legyen szó kollégákról, szülőkről, tanárokról vagy akár a vezetőiség tagjairól. E gyors vibrálás, őrlődés vonzás és taszítás között, szimpátia és antipátia gyors lüktetése! Mindez persze természetes folyamat egy találkozás alkalmával, melyet az érző lélek vezérel.

Ebbe a kölcsönhatásba bekapcsolódik az öntudat is, és határozott igent mondhat a helyzetre és annak következményeire. Ekkor jöhet létre a bizalom, melyben megszületik egy fontos egyezség: azt tesszük, amit megbeszéltünk. Meg akarjuk tenni, amiben megegyeztünk.

Ha valamilyen okból mégsem tudjuk megtenni ezt, akkor a bizalmi válság elkerülhető azáltal, hogy ezt kimondjuk, és bevalljuk,

hogy nem megy, nem sikerült. Ez azonban az önbizalom belső erejének meglétét feltételezi.

Mennyire barátságosak, nyitottak, jóindulatúak a tanárok a diákjaikkal! Mekkora bizalommal fordulnak a szülők az iskola felé, remélve, hogy a tanárok barátságosak és kedvesek lesznek (s mégis mindezek ellenére tanárok...)! E megelőlegezett bizalom sérülhet, keserűségbe fordulhat, s ez többnyire csak nehezen vagy egyáltalán nem orvosolható.

Szülők és tanárok

Szükségük van-e a szülőknek és a tanároknak az egymás iránti kölcsönös bizalomra? Tanári praxisomban a szülői együttműködés három formájával találkoztam. Vannak a távolságtartó szülők: itt a gyerekem, itt a tandíj, mindkettővel csináljatok valami értelmeset! Kiváló szülők, hagyják levegőhöz jutni az embert, még akkor is, ha időnként kicsivel több elkötelezettséget várnánk tőlük. Ők azok a szülők, akik bizalmat ajándékoznak nekünk.

Szemben azokkal, akik messzemenőig elkötelezettek és szakértők. Pontosan tudják, mi a helyes, ők az iskola lelkes hívei, egészen addig, míg elképzeléseik szerint „helyesen” mennek a dolgok. Nekik rendszeresen meg kell erősíteniük bizalmukat.

Végül pedig azok a szülők, akik kevésbé tűnnek fel, de mindig ott vannak, ha szükség van segítségre, ha valami tennivaló van. A közös munkából születik meg a bizalom.

Aztán persze léteznek mindenféle köztes fokozatok. E szülők mindegyikét azonban az osztályközösség szülői körének tagjaként kell elképzelnünk, akiket egy tevékeny, hatékony és érzékelhető pedagógia tart

össze. E szülői kör óriási szociális erővel bír, melyet jellemezni sem tudunk még megfelelően, nemhogy kiaknáztuk volna. Óriási teherbíró képességgel rendelkezik az iskola egész közösségét tekintve. Ha ez létezik, akkor már senki sem beszél bizalomról, hiszen a bizalom egyszerűen jelen van.

Az osztályok szülői körei alkotják az iskola pilléreit, amennyiben összetartja őket egy cselekvő, azaz aktív, eredményes, azaz átéltető és érzékelhető, azaz érthető pedagógia. Ha nem jönnek létre ezek a szülői körök, akkor az iskola mint közösség meggyengül. Minden iskolának szüksége van minél több ilyen hordozó közösségre az osztályok körül, ezek adnak az iskolának stabilitást és identitást. E közösségek működését akadályozza a helytelen vagy gyakori tanárváltás, vagy olyan tanárok érkezése, akik nem bizonyulnak teherbíróknak.

Ha egy szeretett tanárnő elhagyja az osztályt, mert gyermeket vár, annak teljességgel más erkölcsi értéke van, mint amikor egy tanár azért megy el, mert egy másik

állás esetleg jobban tetszik neki. Ha nem jön létre ez a hordozó közösség, a bizalom azonnal kérdéseessé válik. A helyzetre vetett pillantásunk ekkor gyorsan előre ugrik az időben: Meddig fogadjuk el azt, ami nem működik? Ezzel pedig az iskola második szintjére érkezünk. Az első szint a szülői- és osztályközösség teherbíró képességét szemlélteti, a második az iskola vezetését.

A vezetés művészete

Nincs is szebb egy jól vezetett iskolánál! Úgy vonzza a bizalmat, mint mágnes a vasat. Már az iskola külső megjelenésében érződik ez. Különösen figyelemre méltó, hogy Steiner a tanári konferenciákon „több bátorságot, erősebb közösségi szellemet” kért. Az egység bizalmat ébreszt: itt egy csapat ember, akik tudják, mit akarnak és ebben a közös szándékban együtt dolgoznak. Ez kívülről nézve érdekessé teszi az iskolát. Az iskolavezetésnek – melynek felépítése ezen írásnak nem tárgya – mindig megfontoltnak kell lennie, hogy olyan intézkedéseket fogantasson, melyek az

iskola belső és külső minőségét erősítik. Ezáltal az arculat és identitás látható lesz, ez pedig vonzza a bizalmat.

Alappillérek azok a kollégák, akik a közösségi szellemet magukévá teszik, s nem magukért, hanem magáért az ügyért dolgoznak. Ezért azt kell mondanunk: az emberi erőforrás csoportnak – tehát azoknak, akik azért felelnek, hogy az iskola kit alkalmaz, ill. kit bocsájt el – mindig prioritással kell rendelkeznie.

Ehhez leleményességre van szükség, mely úgy terjed, mint egy hirtetés az „Erziehungskunst”-ban (a német Waldorf Szövetség lapja – a ford.). A Waldorf-mozgalom érzékeny. Sok kollégának, miután megérkeznek az iskolába, először meg kell barátkoznia annak identitásával, annak módszereivel továbbá a diákokkal, szülőkkel, kollégákkal és testületekkel való érintkezés módjával.

Aki a maga egyéni elképzelései szerint halad és nem az iskola szellemiségét keresi, az csak megkeményedett szokásokat fog látni maga körül, és egyik válság jön a másik után. Fiatal kollégák, akik csatlakozni szeretnének a Waldorf-iskolához, e nevet ma akadályként élik meg e szociális sebezhetőség miatt.

Évekkel ezelőtt a holland antropozófiai társaság akkori elnöke, Bernard Lievegoed egy előadásában szemléltette az iskolai kapcsolatok (diák-szülő-tanár) arany háromszögét és megállapította, hogy ha e háromszög egyik oldala megsérül, akkor az egész kapcsolat megsérül.

Ezt a képet még kiegészíthetjük és megalkothatjuk az iskolán belüli kapcsolatok arany háromszögét: tanárok – iskolavezetés (testületek) – igazgatási csoport. Ha itt „megtörük” egy oldal, az egész organizmus meginog.

De mi az, ami mindkét háromszögben összetartja az oldalakat? A közös munka iránti akarat.

A bizalom területei

Segíthet, ha megkülönböztetjük a bizalom három területét:

- Az első terület az a bizalom, mely a kötelesség teljesítése által jön létre a megállapodások betartásából.
- A bizalom következő területe lelki. Ez a többiekhez fűződő kapcsolat révén jöhet létre és gazdagítja az egyéni munkát, ezáltal pedig magát az életet.
- A harmadik terület szellemi. Független másoktól. A bevezetőben említett helyen található. Az Istenbe vetett bizalomnak nevezhetjük.

Mindezt egyáltalán nem nehéz elérni! Közös akarat kell hozzá, ez építi a bizalmat!

A szerzőről:

Christoph Wiechert hosszú ideig a dornachi székhelyű Goetheanum Szabad Szellemtudományi Főiskola pedagógiai szekciójának vezetőjeként dolgozott. »Lust aufs Lehrersein« c. könyve nemrégiben jelent meg a Verlag am Goetheanum kiadó gondozásában. Éveken át tanácsadóként segítette a Gödöllői Waldorf Iskola munkáját.

Forrás:

<https://www.erziehungskunst.de/artikel/vertrauen/vertrauen-in-einem-schulischen-organismus/>

<https://www.erziehungskunst.de/en/news/trust/trust-in-the-school-organism/>

A fordítást készítette: Kuntz Orsolya

ARCOK

**“AMIT KAPTUNK..., AZT MEG KELL ÓVNI,
VÉDENI ÉS TOVÁBBVINNI.”**

Beszélgetés Benke Elisával és Mirus Katrinnal

Az ARCOK rovatban ezúttal két olyan pedagógusunkat mutatjuk be, akik eleinte alapító szülőkként, majd pedagógusokká is válva a kezdetektől kísérik és segítik a gödöllői Waldorf-intézményeket. Jelen voltak az óvoda, majd az iskola megszületésénél, és 28 éve folyamatosan nemcsak ők részei az iskola mindennapi életének, hanem az iskola is részévé vált az ő mindennapjaiknak. Életútjukban sok-sok hasonló elem van, ezért gondoltunk arra, hogy együtt beszélgetünk velük múltról és jelenről. Mi nagyon örültünk neki, hogy Elisa és Katrin vállalta ezt a beszélgetést, élmény volt tőlük hallani saját életútjukról és ezzel szoros összefüggésben az óvoda, iskola történetéről is. Bízunk benne, hogy ti is örömmel olvassátok majd!

Sok szál vezetett ahhoz, hogy ebben a számban Benneteket szeretnénk volna bemutatni: egyrészt ARCOK rovatunkban a Dióhéj 2013-as újraindulása óta már szinte minden tanárunkat bemutattunk, és régi vágyunk, hogy Benneteket is sikerüljön közelebből megmutatni az olvasóknak; másrészt idén 28 éves az iskola, és Ti már a kezdetektől itt vagytok; harmadrészt pedig az előző számban a Kecs-kés Jutkával készült interjú után többekben felmerült, hogy a jelen folyamatainak megértéséhez, megéléséhez milyen jó lenne még többet tudni a múltból. Meséljetelek először egy kicsit magatokról: mindketten Németországból származtok, egyáltalán, hogyan kerültetek Magyarországra, Gödöllőre és a Waldorf közelébe?

Katrin: Nálunk, az NDK-ban nagyon szigorú volt a cenzúra minden téren, ezért nyáron mindig eljöttem ide egy hétre valakivel együtt kulturálisan feltöltődni, filmeket nézni, koncertekre járni, olyan könyveket venni – akár az NDK Centrumban, vagy a nyugatnémet boltban –, amit az NDK-ban nem lehetett. Aztán véletlenül egyszer egy koncerten Leti mellett ültem, aki később a férjem lett és úgy döntöttem, hogy Magyarországra jövök, mert úgy éreztem, hogy én kevésbé vagyok német, mint amennyire ő magyar, és jobban tudok alkalmazkodni.

Elkezdtem dolgozni a Fővárosi Kertészeti Vállalatnál mint kertész, és Csepelen laktunk egy kis kerti lakban. Közben megszületett Réka lányom és elkezdtünk lakást keresni, és szinte egy szabályos spirálban egyre távolabb kerültünk Csepeltől, végül aztán eljutottunk Gödöllőre. A Waldorfról korábban még nem hallottunk.

Elisa: Épp azt számoltam közben, hogy mi '82-ben ismerkedtünk meg férjemmel, Lacival. Egy Berlin és Rostock közötti kisvárosból származom. Lacival eleinte

oroszul tudtunk egymással beszélni, mert én nem tudtam egy szót sem magyarul, Laci se németül. Aztán négy éven át leveleztünk, időnként találkoztunk, közben pedig befejeztem az óvónőképző tanulmányaimat, ami nem állami, hanem egyházi volt.

Az egész országból jötték ide, mivel csak ez az egy ilyen iskola volt akkoriban az NDK-ban. Így viszonylag szabadabb légkörben éltünk, a könyvtárunk tele volt nyugatnémet könyvekkel, olyan újságokat olvashattunk és filmeket nézhettünk, ami akkoriban nem volt engedélyezett. Biztosan szemmel tartott bennünket a Stasi, de mi ezt nem vettük észre, annyira burookban éltünk, nagyon védettek voltunk. Miután ezt befejeztem, elkezdtem dolgozni mint óvónő, majd összeházasodtunk Lacival 1986-ban. A négy év alatt persze nemcsak leveleztünk, hanem találkoztunk is, de a repülőjegy egy havi keresetünkbe került, így utazni nem sűrűn tudtunk. Abban a városban, ahol dolgoztam, volt egy színház, ahová jöttem a szocialista országokból színészek, így Magyarországról is. Volt velük egy anyuka is, aki odahozta a gyerekeit hozzánk, és ő tanított végül magyarul.

Amikor összeházasodtunk, nem volt igazán hova mennünk. Aztán Gödöllőn kaptunk egy lakást egy ismerősön keresztül, és megszületett '87-ben Dániel, '89-ben Dávid, Anna pedig 1990-ben. Ekkor gondoltunk azon, hogy vagy tudunk egy telket vásárolni és építkezünk, ha nem, visszamegyünk Németországba. Aztán egy évre visszamentünk Németországba, de előtte a lakás árából vettünk egy telket itt, Gödöllőn, végül aztán egy év után visszajöttünk és építkezünk.

Mégiscsak visszahúzott a szívetek, vagy Laci jobban kötődött ide?

Elisa: Az is, a család is, és valahogy így alakult. Igazából nekem nem volt kilátásom arra, hogy hol dolgozzak Németországban. A kisváros, ahol éltünk, nagyon keleten volt, mindenki ismert mindenkit, nagyon nézték azt, amit csinálsz. Nem volt lehetőségem sem egyházi óvónóként, sem valami másként dolgozni. Persze ott volt a család, amelyben én vagyok a hetedik gyermek, kilencen vagyunk testvérek, de mindenki már szanaszét volt az országban.

Az egyházhoz való kapcsolódás, és az, hogy nem voltatok ateisták, hithű kommunisták, később indíttatást adott ahhoz, hogy kapcsolódnai tudjatok a Waldorfhoz? Vagy másképp: az, hogy Ti ott, az NDK-ban eleve másképp gondolkodtatok, ösztönzött Benneteket később arra, hogy itt, Magyarországon is valami mást keressetek a gyerekeiteknek?

Elisa: Nálam biztosan, mert amikor Dániel 2 éves volt, akkor kezdtük el keresni, hogy hogyan tovább, és azt tudtuk már, hogy állami óvodába nem adjuk a gyerekeket. Világos volt számomra, hogy vagy én indítok valamilyen gyerekcsoportot, vagy kitalálunk valamit. És akkor indultak az előadások a Waldorf-pedagógiáról Gödöllőn, emlékszem, ki voltak plakátolva a Művházban (például Vekerdy Tamás). Gondoltuk, nézzük meg, hogy vajon mi ez. Elkezdtünk ezekre járni és nagyon tetszett, én nem halottam erről előtte semmit.

Be is kapcsolódtatok az óvodaalapításba?

Elisa: Igen, jött Ursula (*Ursula Kempe németországi Waldorf-óvónő, a gödöllői Waldorf-óvoda első mentora, vele a Dióhéj 2011 Mihály-napi számában olvasható egy beszélgetés a kezdetekről*), ő volt az indíttatása annak, hogy mi erre az útra tértünk. Ő olyasmit képviselt, ami teljesen a miénk volt.

Ursula Kempe

Sokaknak meghatározó volt Ursula, fontos szerepe volt a gödöllői Waldorf-élet kialakulásában. Alapító óvónóként még az indulás után is sok évig tevékenykedett az óvodában.

Katrin: Én ott kezdem, hogy nekem eszembe sem jutott, hogy óvodát kellene keresni, mert én magam nem voltam óvónő. Ott-hon voltam a gyerekekkel, építettünk, és ott volt a kert. Végül aztán az egyik szomszéd szólt, hogy indul a Waldorf-óvoda szervezése, ami engem biztosan érdekel, mert Németországból származik az egész. Így elmentem két előadásra, amit Székely Anikó néni tartott. Majd Elisával találkoztunk véletlenül a parkban, miközben a gyerekeink játszottak, megismerkedtünk, és kiderült, hogy mindketten németek vagyunk.

Aztán Elisa mondta, hogy húsvétkor érkezik az óvónő. Amikor megláttam őt kiszállni az autóból, azt gondoltam, ha ő csinálja

ezt az óvodát, akkor ez pontosan az, ami nekem kell. Onnantól kezdve feltétel nélkül elfogadtam őt. Ősszel elindult az óvoda, augusztus 15-én jöttek az első gyerekek, előtte nyáron hétvégenként faragtunk, meg berendeztük a termet.

Az első időkben Ursula kéthetente tartott szülői estet. Ami a csodálatos volt Ursulánál, az az, hogy ő úgy tartotta ezeket a szülői esteket – ami nekem csak utólag vált teljesen nyilvánvalóvá –, hogy az teljesen antropozófia volt, anélkül, hogy egy szóval is említette volna. Soha nem használta az antropozófus kifejezéseket, de annyira képszerűen, annyira átélhetően mondta el ezeket a dolgokat annak a csapatnak, akik ott voltak, hogy utána ebből tényleg ki tudott nőni egy iskola.

Nagyon sok évig volt érzékelhető még itt, az iskolában is ez a kezdeti csapat...

Katrin: Igen, ez egy nagy erő volt, annyira lelkesedtünk azért, amit Ursula adott. Németül itt van ez a szó: "begeistern" – a Geist jelentése szellem, azaz átszellemültek voltunk. Ezt tényleg utána mi, az alapítók tovább tudtuk vinni és át tudtuk vele a mélypontokat ívelni. Számomra ez biztos, hogy ebből az erőből származik, és Ursula tényleg egy kulcsfigura volt ebben az egészben, mert mindezt úgy tudta átadni nekünk.

Az akkori Ganz óvoda melléképületében kapott helyet az óvoda, az Erzsébet park szélén, gyönyörű környezetben, sok ideig (kb. 10 évig) ott volt utána még.

Milyen volt ez a kezdeti időszak Nektek, szülőknél, családoknak?

Elisa: Mi valahogy megtaláltuk benne magunkat, mert ott lehetett tenni. Nagyon jó volt, hogy hétvégenként bejártunk, csiszoltunk, faragtunk. A narancsolaj illata, a szép

bútorok, a székek, asztalok, polcok, amik még most is megvannak.

Katrin: És minden pénteken este nálunk volt Ursula magyar tanfolyama. Leti volt a magyar hang és én voltam a módszer, és utána még beszélgettünk, így én majdnem duplán kaptam meg mindent. Nálunk Ursula megtanulta magyarul a meséket, és én a mesék jelentését: iszonyúan intenzív időszak volt. De valahogy senki sem sajnálta erre az időt!

Megszületett az óvoda: egyértelmű volt utána, hogy iskolát is szeretnétek?

Katrin: Akiknek a gyerekei már nagyobbak voltak, nagyon akarták az iskolát, így egy év múlva el is indult 21 gyerekkel az 1. osztály a Művházban, Keresztes Laci volt az osztálytanító (hogy ez hogyan jött létre, az egy igen hosszú történet). Nem volt ez olyan egyszerű, mert csak 5-6-an jöttek az óvodából, a többi család mind külsős volt. Nagyon sok volt az olyan szülő, akik mást

akartak, mint az állami, de majdnem teljesen mindegy, hogy mit.

Így a "gyerekbetegségek" is kijöttek az első év végén, és sokan elmentek az első és a második osztály után. Később 16 iskolással költöztek át az Erzsébet parki panelházba, a következő első osztály pedig 7 gyerekkel indult. Közben beindult egy második óvodai csoport is.

Nagyon jó hallani töletek a kezdeti időkről, átérezni ennek a lendületét, lelkesedését, hangulatát. Mi az, ami akkoriban megvolt és most nincs meg, vagy másképp: ezt álmodtátok-e meg annak idején, amiben most vagyunk?

Katrin: Nekem ez a magyar szó, hogy "út-törő" a helyénvaló, mert tényleg út-törő volt ez a csapat. Ha csak az osztályterem kialakítását nézzük: pl. Réka lányom osztálya számára 6 (!) osztálytermet alakítottunk ki a 13 év alatt. Az Erzsébet park melletti házból költözött az iskola a mostani épületbe, ahol fentről lefelé haladva lassanként elfoglaltuk az egészet.

Hogyan lettetek szülőkből tanárok? Nálad, Elisa, soha nem merült fel, hogy óvónő legyél az új óvodában?

Elisa: Valahogy nem, inkább mindig azzal kerestek meg, hogy tanítsam a gyereket németre. Persze az, hogy én németül

tudok, még nem jelenti azt, hogy tanítani is tudok. Sokáig dolgoztam már előtte a Művházban kisebb gyerekekkel, még akkor is, amikor a saját gyerekeim óvodások voltak. Aztán Katrin kezdett el tanítani az iskolában, és amikor Ákosnak első osztálya lett, akkor kerestek meg azzal, hogy tanítsak nekik németet. Gondoltam, hogy még ők is kicsi gyerekek, közel állnak az általam jól ismert, óvodás korosztályhoz, így rászántam magam, hogy elvállaljam őket. Pont 25 éve kezdtem velük a némettanítást itt, az iskolában.

Hogy indult a tanítás, mi az, ami segítette Benneteket ebben pályakezdőként?

Katrin: Én nem voltam akkor már teljesen pályakezdő. Úgy kerültem a Waldorf-iskolába, hogy az iskolának nem volt pénze. Éppen a harmadik gyermekünkkel, Dénes fiammal GYED-en voltam és akkor megkerestek, hogy vállaljam el két osztályban a némettanítást.

Ezek szerint ingyen tanítottatok akkoriban?

Katrin: Igen, Az első-második évben, és fizettük közben a két nagyobbik gyermekünk után az iskolai hozzájárulást is.

Elisa: Én már erre nem is emlékeztem, de tényleg. Nálunk valamennyit beleszámítottak a gyerekek utáni hozzájárulásba.

Katrin: A tizedik osztály kisérettségije után lehetett szakmát tanulni Németországban. Így kertésznek tanultam, utána főiskolán végeztem mint agrármérnök. És akkor én úgy gondoltam, hogy minden leszek, csak tanár nem. Amikor már itt éltünk, Gödöllőn, akkor az orosz már nem volt kötelező nyelv. A Művházban indultak tanfolyamok az orosz tanárok átképzésére, és megkerestek, hogy vállaljam el egy orosz tanár-csoport némettanítását. Nem volt némettanár,

rábeszéltek, hogy vállaljam. Mondtam, hogy ha ők tudják, hogy én csak azért csinálom, mert nagyon sajnálom őket, akkor rendben. Emlékszem, az első németóra egy hétig készültem, az borzasztó volt. Aztán az egész valahogy jól alakult. Ezután tanítottam az Erkel iskolában, majd a kistarcsai Flór Ferenc Szakközépiskolában.

Amikor megkerestek a mi iskolánkból, előtte azt álmodtam, hogy kisgyereket tanítanok, ez nagyon érdekes volt. Mégse akartam először elvállalni, mert Dénes április végén született, és szeptemberben még kicsi volt. Azt mondták, hogy összevonhatom a két osztályt. Belevágtam, és aztán rögtön kiderült, hogy a két osztályt nem lehet összevonni. Amíg tanítottam, Orth Magdi sétáltatta Dénest.

Mellettünk volt akkor az iskola, hátul kiementem a kertből, és ott „beestem” a tanterembe. Egy háromszögben volt akkor az iskola, az óvoda és a mi házunk. Mindenki rajtunk keresztül járt és üzent egymásnak. Ez nagyon sokáig így maradt, de már nem hiányzik.

Elkezdtek tanítani: mi adott segítséget, mihez tudatok nyúlni még mindamelllett, hogy jól tudtok németül?

Elisa: Nem is tudom, olyan sok mindent nem tudtunk. Én pl. Ákossal beszélgettem előtte, és ő azt mondta, hogy csináljam azt,

amit az óvodában csinálnék a gyerekekkel. Ehhez tudtam óvónőként visszanyúlni. Sok-sok mondóka, gyerekdal. Közben voltunk a witteni Waldorf-tanárképző intézetben is Németországban továbbképzésen.

Katrin: Államiban már akkor tanítottam, szóval volt valamilyen alapom. Első évben Forgács Erzsike volt a némettanár. Megnéztem, mit rajzoltak, és röviden beszéltem Sam Bettsszel is. Mivel megálmodtam előtte, hogy most már kisgyerekekkel is tudnék mit csinálni, ez úgy jött.

Sikerült a gyerekek számára mindig valamilyen érdekes történetet, verset találni, néha én is meg voltam lepődve, hogy milyen lelkesedéssel reagáltak, ami nekem sok örömet okozott. Néha visszagondolva arra, hogy nem is akartam tanár lenni, rájöttem, hogy ez a legjobb dolog, amit csinálhatok. Egyébként ezek nem voltak olyan nagy létszámú osztályok, és egész mások is voltak a gyerekek.

Miben voltak mások? Mi az, amit ma már másképp kell csinálnotok, hogy motiválni, megközelíteni tudjátok a gyerekeket, mint mondjuk 25 évvel ezelőtt?

Elisa: Akkoriban még mi nem nagyon tudtunk mihez viszonyítani, de úgy láttam, hogy sokkal jobban tudtak belemerülni dolgokba. Ha egy mostani első osztályt nézek, akkor sokkal szorosabban kell tartani őket, sokkal többet kell hirtelen adni, meg pörögni kell jobban, hogy őket összefogjuk.

Akkoriban működött az, amit tanultunk, hogy az a jó, ha egy mesét sokáig mesélünk. Így első osztályban mindig ugyanazt meséltem és aztán hozzáadtam valamit. Voltak képek hozzá, amiket ők is rajzoltak. Ez elég volt és jó volt így. Ezt egy mostani első osztállyal már nem lehet így csinálni. Sokkal többen is vannak most már, 30 fős osztályok, mást kell csinálni.

Gyakorlatilag egy generáció nőtt fel közben, és nagyon más lett a bennünket körülvevő világ is.

Elisa: Igen, sokkal gyorsabb.

Katrin: Igen, ez az egyik. A másik, hogy a gyerekek sokkal több mindennel találkoznak, mire ide kerülnek az iskolába. Közben pedig bizonyos dolgokat már nem lehet csinálni, mert még nem találkoztak velük. Például az első-második osztályban régen énekeltünk egy vonatos éneket, aminél mindig felugrottak és utánozták a vonatot. És aztán egy évben senki sem jött velem, én próbáltam újra és újra, hogy "si-hu-hu", de már senki sem tudta, hogy mi az, mert nem láttak még gőzmozdonyt, ami azelőtt még benne volt a gyerekek életében. És sokkal lassabban ment annak idején minden.

Elisa: Szinte mindenki gyalog járt vagy biciklivel, alig volt valaki, aki autóval jött.

Katrin: Ma sokkal éberebbek a gyerekek, de néha a kez ügyességük nem olyan, mint kellene, pl. sokan nem tudnak ügyesen ol-

lóval vágni. Ezt már tanítani kell, míg régen erre nem volt szükség, mert már egyenesen tudtak vágni a gyerekek, mire iskolába kerültek. Vagy ilyen például a kerti munka. Szerintem annak idején az első négy osztályból mindenki kertes házból jött, és együtt dolgoztak a kertben a szülőkkel. No, meg akkoriban olyan nem fordulhatott elő, hogy "Mi a kedvenc meséd? A Star Wars" – első osztályban. Akkor is voltak persze TV-s gyerekek, vagy volt egy dínó-korszak, vagy a Barbi-téma, de azok valahogy nem voltak olyan hangsúlyosak.

És azt, hogy Te mint felnőtt egy autoritás vagy, ma már fel kell építeni. Sokkal több személyes kapcsolat szükséges ahhoz, hogy a gyerekekkel együtt tudjál dolgozni és meg tudd szeretetni azt, ami történik az órán. Ez sokkal fontosabb most, mint a kezdetekkor volt. Ma már nem automatikus, hogy a gyermek felnéz rád mint felnőttre. Akkoriban a gyereknek egy felnőtt volt, ma pedig nincs meg a magától értetődő tekintélye, és ennek ki kell

alakulnia. Ez egy lényeges különbség. Ha viszont már kialakult, akkor ez nagy dolog!

Mindketten, de különösen Te, Katrin, minden korosztályt tanítottál, egészen 13. osztályig, amíg itt volt a gimnázium. Van-e olyan korosztály, ami közelebb áll hozzátok, vagy mindegyikkel könnyen megtaláljátok a közös hangot?

Katrin: Mindegyiket szeretem! A legnehezebb évem azért az volt, amikor az első szakórám a 8. osztállyal volt, utána elsősként voltam, ezután pedig mentem a 12. osztályba. Egy idő után éreztem, hogy nehéz a hirtelen váltás. Ha nem mázsként csinálod a "mese-nénit", hanem átéléssel, akkor nehéz az átállás utána a nagyokra.

Az volt a szerencsém, hogy ez a bizonyos 12. osztály vevő volt arra, hogy ha kérdeztek valamit, beugrott valami az elsőből. Jó nagyot röhögünk és még ők kérték, hogy énekeljük már el ezt meg ezt a dalt.

Érdekes, hogy például egy 12. osztályban újra elő lehetett venni egy Momo könyvet! Akkoriban még írtak a diákok bizonyítványt a tanároknak, és a fiúk írták, hogy nagyon köszönik, hogy a Momóval foglalkoztunk, mert még nem olvasták és milyen gyönyörű könyv! Negyedikben is mehet már a Momo, de a filozófia 12.-ben tud igazán

megnyilvánulni; eszméletlen jó dolog ilyesmit csinálni!

Elisa: A kicsik mindig is közel álltak hozzám, de nagyon szeretek nagyobbakat is tanítani. Most is van egy hetedik osztályom és nagy örömmel dolgozom velük. Jó látni, hogy hogyan fejlődnek, alakulnak a kicsik nagy gyerekekké, hogyan érik be a munkám gyümölcse.

Nem okozott nehézséget Nektek, hogy szülők is voltatok és tanárok is, sőt, többször a saját gyermekeiteket is tanítottatok? Rengeteget tettetek bele tanárként és szülőként is. Milyen volt így jelen lenni, volt-e idő másra egyáltalán vagy gyakorlatilag itt éltetek?

Katrin: Ez akkor életforma volt. Meg kellett tanulnom szétválasztani a kettőt. Amikor egy szülői esten ülsz mint szülő, és a szülőknél néha nehéz a tanár helyzetét átélni, majd ott vagy a Konferencián, ahol a tanároknak néha kicsit idegen a szülők szerepe... Egy-két évig ez azért összekeveredett bennem, de utána sikerült ketté választanom. Az is furcsa volt, amikor már nem voltunk szülők...

Hiányzott?

Katrin: Nem tudom. A gyerekek tovább léptek, és ez a sok év ilyen gyorsan elmúlt?

Elisa: Akkor kellett volna egy szabad év!

Katrin: Először befejeztük az óvodát, aztán eljött az az évnyitó, amikor már az iskolába sem járt már tőlünk gyerek.

Elisa: Nekünk még jó volt, hogy 13 évig tudtak ide járni a gyerekeink.

Mindkettőtök gyermekei itt végeztek, milyen útravalót kaptak?

Katrin: Mindig eszembe jut, hogy én kertésznek indultam, és palánta-csemetéket neveltünk és most ember-palántákat... Van egy párhuzam, mert mint kertésznek is mindig fontos, hogy mit ültetek. Például ha egy fát, akkor az 3-4 év múlva talán hoz egy kis gyümölcsöt, de egy diófa csak 9 év után, és addig várok, kapálom, locsolom, vagy nem csinálok vele semmit, vagy karóhoz kötöm, vagy metszem.

És a gyerekeknél vajon mikor van az, hogy az, amit itt éveken keresztül csinálunk, mikor hoz az valamilyen eredményt vagy gyümölcsöt? Lehet, hogy csak 1 év múlva, vagy csak 10 év múlva, 20 év múlva: na jó így? Vagy kellene valamit még nyesni? Vagy még nem olyan nagy a gyümölcs? Vagy adjunk még egy kis komposztot, egy kis segítséget, fejlesztést, hogy szép gyümölcsöt hozzon? Ezek izgalmas dolgok!

Elisa: Most már megélem azt a saját gyerekeimnél, hogy visszakanyarodnak, visszatérnek a Waldorfhoz. Például Anna lányomé, akiknek már gyermekei vannak, Waldorf-óvodába járnak, és ez nagyon jó érzés.

A német mellett mindketten tanítottatok illetve tanítotok most is kézimunkát.

Elisa: Én most kevesebbet, segítőként vagyok jelen a 4. osztályban.

Katrin: Én 2. és 8. osztályban.

Ez is közel áll a szívetekhez?

Katrin: Hogyne! Még Orth Magdival kezdtük el annak idején felépíteni, hogy milyen lehet egy Waldorf-iskolában a kézimunka-tanítás. Közben Magdi óvónéni lett, és a varrógép-parkot már csak egyedül építettem ki.

Ennyi idő alatt valószínűleg több krízist és konfliktust is végigéltetek itt, az iskolában. Hogyan tudtok ezeken továbbledülni? Honnan merítetek újra és újra erőt, hiszen mindkettőtökön látszik, hogy még mindig mennyi erő van bennetek! Hogy éltétek meg ezeket a mélypontokat? Volt-e olyan, hogy nagyon nehéz volt; amikor azt éreztétek, hogy itt hagyjátok az egészet? Vagy nem volt ilyen, mert valami mindig továbbvitt?

Katrin: Mindig az adott erőt, hogy a gyerekek számára fontos az iskola. Mindig az volt bennem, hogy mi lenne a gyerekekkel, ha esetleg nem járhatnának ide. És amikor már nem járt ide saját gyerekeim, akkor is az élt bennem, hogy ezt az egészet itt nem lehet abbahagyni csak azért, mert nem az én gyerekeimről van szó!

És az, amit Ursulától kaptunk a kezdetekkor, mindig erőt adott. A mai napig bennem van, hogy ezt meg kell óvni, védeni, továbbvinni.

Elisa: Bennem is az van, hogy egy jó dolgot tovább kell vinni, akkor is, ha konfliktus van az emberek között vagy nehéz helyzetek adódnak. Voltak tanárok, akikkel a szülőknél gondjuk volt és aztán jó volt látni, amikor ezek megoldódtak és működünk tovább. És nemcsak úgy lehet konfliktust megoldani, hogy sérül az egyik oldal, hanem úgy is, hogy mindketten épülnek belőle.

Mennyire viselt meg Benneteket a gimnázium távozás?

Katrin: Ha elmegyek a Regibe, és látom az ottani életet, és hogy mi mindent csinálnak, milyen lehetőségek, csoportbontások vannak, és ahogy a gyerekek ott mint gimnazisták közlekednek, akkor ez egy jó döntés volt. Nekem hiányzik egy kicsit a gimnázium abból a szempontból, hogy mi mindent lehetett ott tanítani.

Tiéd volt az utolsó nálunk érettségizett osztály és nagyon jól működtek együtt, nagy örömmel csináltad, a gyerekek is nagyon szerettek Téged, egyben tartottad az osztályt.

Katrin: Igen, ez nagyon jó volt, szívesen vittem volna még egy gimnáziumi osztályt. Szívesen dolgozok mint szaktanár, de osztálykísérőként más és mélyebb kapcsolat alakulhat ki a gyerekekkel. Hálás vagyok, hogy ezt az öt évet megélhettem, bizalmat kaptam a szülőktől és a gyerekektől.

Sokat említettétek a kezdeti lendületet, az ott kapott szellemi táplálékot, ami mindkettőtökben erősen él. Mennyire álmotokat akkoriban egy ilyen iskoláról, ahol most tartunk? Megvalósította-e az

iskola a kezdeti álmokat? Van-e bármi, amit másképp csinálnátok, ha most újra-kezdhetnétek?

Katrin: Nem! A kezdet jó volt, talán néha szigorúbb lennék, amikor mindenféle irányzatok jönnek. Imádok tankönyv nélkül tanítani, témákat kitalálni az adott osztályra hangolva, igazodni az időjáráshoz vagy bármi egyébhez. Figyelembe vehetem a gyerekek adottságait, és ha az a téma, amit behozol, nem hozza lázba őket, akkor be lehet fejezni egy elegáns kanyarral, nem kell végigvinni, mert te építed fel – ez a szabadság megvalósult. Most már a következő változásról álmodunk, és ez egy klassz dolog, mert mások a gyerekek és más igényelnek. Tényleg a gyerek igényeihez alakíthatjuk ki az iskolát és létrehozhatunk valamit, ami segíti a nevelést.

Biztosan jó érzés lehet, hogy itt van ez a 28 éves múlttal rendelkező iskola és Ti ott voltatok, amikor létrejött, a Ti erőtök, munkátok is benne van abban, hogy itt tartunk.

Katrin: Hálás vagyok, hogy ebben a folyamatban részt vehettem és olyan képességeim bontakozhattak ki, amikről korábban nem is tudtam, hogy bennem vannak. Nem sajnálom a ráfordított időt, tanulhattam valamit, és csinálhattam azt, ami fontos, aminek értelme van, amit teljes erővel lehetett, ami nem volt ambivalens számomra. És ez jó érzés!

Végezetül: sokat emlegettétek mind a ketten, hogy milyen mély alapokat és útvalót adott Nektek az első néhány év. Hogy látjátok, azok a mostani, újonnan érkező családok is meg tudják itt kapni ezt az alapot és ezt az útvalót, ami majd segíti őket a következő években, akik csak most találkoznak a Waldorffal?

Elisa: Az elmúlt hetekben a felvételik során én is sokat beszélgettem szülőkkel, és vannak olyanok, akik még csak keveset hallottak a Waldorffról, de nagyon lelkesek és vannak olyanok is, akik már nagyon sokat tudnak és majdnem nekünk adnak tanácsokat, mert nagyon sok ismerettel érkeznek. Szóval nagyon különbözőek. És biztosan kapnak útvalót, mert rengeteg ember rendelkezik már tapasztalattal és tud már adni abból, amit ő tanult régebben. Ilyen kezdetben nem volt, most van szerencsére, nagyon széles a kínálat és ez nagyon jó!

Mit adnátok át útvalóként a következő, iskolába-óvodába érkező generáció számára, mit tartotok a legfontosabb, megőrzendő értékeknek a rengeteg tapasztalatotokból?

Elisa: Mindenképpen a közös tevékenységeket. Ami most már nem épület-felújítás

vagy építkezés, hanem pl. közös kézimunkázás, együtt készülés a bazárra – ezek nagyon fontosak, ezek nagyon építőek!

Katrin: Kezdetől fogva arra törekedtünk, hogy egészséges, önállóan gondolkodó embereket neveljünk. Ehhez kell egyrészt a tanárok részéről egy tudatosság, hogy mit miért csinálnak, a szülők felől pedig nyitottság arra, hogy ezt felismerjék, elismerjék és elfogadják. És ha az iskola most tényleg egy lépéssel tovább akar menni, akkor ennek oka van. Már nem úgy működünk, ahogy a kezdeti első osztállyal dolgoztunk 28 éve, hanem mindig a változásokhoz, igényekhez is kell fejlődünk, átalakulunk, megújulunk, de soha nem szabad a rossz kompromisszumok felé átbillenni.

Elisa: Itt, nálunk, a gödöllői iskolában van egyfajta könnyedség a tanárok között kezdetektől fogva, ahogy szólunk egymáshoz, ahogy egymással vagyunk, és ez teljesen más, mint egy másik Waldorf-iskolában; nem szeretnék cserélni senkivel. Voltam több helyen is itthon is, és több Waldorf-iskolában jártam Németországban is, amik már nagyon régóta működnek. Mindannyian ismerjük, hogy ha bemész egy iskolába, érzed annak a légkörét, és azt, ami itt van nálunk, azt nem éreztem sehol máshol. Talán bensőségesség, könnyedség... – nehezen tudom megfogalmazni, hogy mi is ez, mindenesetre ez a miénk!

Az interjút Fábrián Zsuzsa és Kecskés Judit készítette

3 évvel ezelőtt, a 2015 adventi számban indítottuk útjára az új családokat bemutató rovatunkat. Nagy örömünkre ez is szerves részévé vált azóta a Dióhéjnak, közel 30 családot ismerhettünk meg jobban az elmúlt 3 év során ebben a formában is. Persze ez nem helyettesíti, nem is helyettesítheti a személyes kapcsolatokat, de amikor a mindennapok sodrásában kevesebb időnk van egymásra, akkor jó érzés, hogy az itteni bemutatkozások és képek segítségével mégis egyre több, a folyósokon futkározó gyereket és őket kísérő felnőttet ismerünk fel, ismerünk meg. Hálásak vagyunk, hogy ilyen sokan vállaljátok, hogy a Dióhéjban írjatok magatokról!

A KOLLÁR-CSALÁDRÓL „DIÓHÉJBAN”

A jogász szülők, Linda és Ádám mindketten „józanul továbbtanuló, ígéretes zenészpálinkák”, még az elsős egyetemi előadásban egymásra hangolódtak egy ismert Chick Corea számmal, amely Ádám előadásában nemrég el is hangzott az iskolai bazár zenei programjában. Pár év múltán a szerelemből házasság lett, majd családdá értünk.

Ádám, a „higgadt és alkalmazkodó”, akinek a hátán fát lehet hasogatni, komótosan haladt előre az ügyvédbojtárok, majd nemzetközi irodában dolgozó ügyvédek ranglétráján Budapesten, az utolsó években Veresegyházi ingázva, nemzetközi irodát vezetve. Linda, a „szorgalmas és nyughatatlan” eközben kereste a helyét: jogász állás helyett angolt tanított, fordító-tolmács diplomát szerzett, nyelveket tanult, később a környezetvédelmi hatóságon bírságolt, majd főállásban anya lett lassan 8 évvel ezelőtt.

Johanna lányunk kötődő nevelésben részesült, amely mentén egyenes út vezetett a Szadai Meseház Oviba, majd idén felvételt nyertünk Lehel osztályába. Marci fiunk mostanában próbál beszokni az oviba. Mindkét gyerkőcünknek kell idő, hogy feloldódjon egy társaságban (bizony, az a bizonyos alma és a fája), de meggyőződésünk, hogy jobb helyet nem is találhattunk volna nekik, és persze magunknak.

Ádám, megeléglően a „hétvégi apuka” szerepet és a mókuskereket, Johanna sulikezdésére időzítve úgy döntött, hogy

felrúgja a multi-karrierjét, és Veresegyházon nyit praxist, új energiákat és távlatokat nyitva ezzel a családban. Linda így újra próbálgathatja a szárnyait, akár a praxison belül, akár azon kívül.

Kertes házban lakunk, ahol három macska és változó számú aranyhal próbálja kielégíteni Johanna háziállat iránti vágyát, sikertelenül. A lakáson belül a nyomvonalas játék-járművek és a hangszerek áradata egyre komolyabb akadályt képezik a hétvégi porszivózásnak, a zene mindig szól, a színes ceruzák és a papír mindig kéznél.

Próbáljuk az egyensúlyokat, az élhető ritmust, az életörömet, a bizakodást, az elfogadást és a közösséget megtalálni, fenntartani és ezek fontosságát a gyerekeknek átadni. Egyiket sem érezzük könnyűnek, de nem látunk ezeknél fontosabb feladatot, küldetést. Sokat kell még tanulnunk, fejlődnünk, és fogunk is a következő 8-10 évben, ebben biztosak vagyunk. Hálásak vagyunk, hogy a mai zűrzavarban békés szigetekre találtunk, ezek között pedig a GW kiemelt helyet foglal el.

BÁJER-STURM CSALÁD

Laura Székelyudvarhelyen, Zoltán Óbudán élte a panel Jane-ek, és panel Tarzanok életét, mert mindketten egykék vagyunk, mindketten „csonka” családban nőttünk fel és mindketten „kulcsos” gyerekek voltunk. Amikor 2002-ben megismerkedtünk, nem is volt vita köztünk, hogy sok gyermeket szeretnénk. A csoda hosszas várakozás után, 2010-ben érkezett el hozzánk Soma személyében, akit sajnos egy vele született rendellenesség következtében 8 nappal az 1 éves születésnapja előtt elvesztettünk.

Ekkor úgy éreztük magunkat, mint az egyszeri bokszoló, aki kap egy hatalmas balhorgot, elterül és minden elsötétedik előtte. Csak azt hallja távolról, hogy a bíró számol, és a ring sarkából kiabálnak neki, hogy álljon fel. Kilencnél felálltunk! A két rogyadozó láb, egymást támogatva, és a kettős fedezék mögé bújva eljött a várva várt gongszó, amely a szünetet jelezte.

A szünetben eljött újra a csoda, és 2012-ben megszületett Zoé, aki ebben a tanévben kezdte az iskolát Lehel osztályában. Majd 2014-ben megszületett Kira, aki szeptemberben kezdte az ovit a Szadai Meseház Waldorf Óvodában. Sára lányunk

pedig 2017-ben született, ő még otthon van Laurával. Laura óvodapedagógusként végzett, és tanulmányai során találkozott először a Waldorf-pedagógiával. Az ő javaslatára indultunk el ezen az úton. Az út elején Zoltán még nem volt benne biztos, hogy ezen az úton kell végigmennünk, de ahogy közelebbről megismerkedett a Waldorf-szellemiséggel, egyre biztosabb lett abban, hogy jó úton járunk, mert látjuk gyermekeinken a harmonikus, saját tempójuknak megfelelő fejlődést. Az oviban számunkra is kinyílt a világ, mert egy olyan közösség tagjai lehetünk, amelyből új energiákat nyertünk. Az iskolában még csak alakulóban van ez a közösségi szellem, de már most látjuk, hogy az ovihoz hasonlóan itt is nagyon jó lesz mindannyiunknak.

Tavaly eladtuk ez erdőkertesi kis családi házunkat, ahol mindhárom lányunk született. Jelenleg albérletben lakunk, és gőzerővel építjük a házunkat, ahol mindhárom gyermekünknek lesz arra lehetősége, hogy néha egy kicsit egyedül lehessen.

Laura már gondolkodik azon, hogy jövőre, amikor Sári oviba megy, akkor mivel foglalkozzon. Két dolog iránt is érdeklődik: hogy elvégezze a Waldorf-képzést, vagy TSMT-terapeuta legyen. Zoltán programozóként dolgozik. Jelenleg új kihívások elé néz, mert ahol eddig dolgozott, a tulajdonosok eladták a céget, és új, nagyobb feladatok várnak rá. Laura hobbija a vegyszermentes kertészkedés; a régi házunkban a nyári időszakban szinte teljesen önellátóak voltunk a zöldségek terén. Amikor Erdőkertesre költöztünk, a melléképület lehetőséget kínált Zoltánnak, hogy egy kis műhelyt alakítson ki magának, ahol hobbiszinten fából különböző használati tárgyakat készített. Sajnos jelenleg egyikünk sem tud a hobbijával foglalkozni, de ha elkészül az új házunk, akkor újra mindkettőnknek lesz lehetősége rá.

Szentiványi Márk, 8. osztály

Ökrös Leona, 8. osztály

ISKOLAI ÉLET

A 8. OSZTÁLYOS „ÉVESMUNKA-PROJEKT KISKÁTÉJA

1) Témaválasztás

Van, aki már első osztályban tudja (de legalább sejtji!), mi a kedvenc témája. 7. osztály vége felé meg kell mondani, hiszen akkor ott az egész nyár, lehet a dologgal folyamatosan foglalkozni. Hurrá! Van, aki még a 8. osztály első hónapjának végén (nálunk ez a Mihály-nap volt) se tudja. Ott a baj, ha a diák kész tervvel áll elő, de két akadályozó tényező lép fel: úgy mint a szülők („Drága gyermekem, ezzel akarsz te odaállni?”), illetve a tanárság („Ez a téma nem méltó hozzád!” vagy „Neked ebben mi a kihívás?”). Végül azért sikerül eldönteni a kérdést.

2) Az írásos munka

A gondolatokat leírni 15 oldalban. Szépírással, hibátlanul. Növeli a munka értékét az önálló gondolat! Persze sok mindennek utána kell nézni, jegyzetelni, adatokat kell gyűjteni, de a saját élmény leírása, a vélemény, javaslat, tapasztalat megfogalmazása a lényeg. Sokat segít a mentor, és az osztálytanító – ha muszáj! A folyamat a fontos! Az, hogy honnan indult a folyamat, s hová jutottunk. Az írásos rész másképpen is próbára tesz. Egy 14 éves diáknak elég nagy mennyiség a 15 oldal. Be kell osztani az időt. Volt, aki újraírta többször, átfogalmazta, ügyelt a helyesírásra, nem utolsósorban a külalakra.

Standovár Nóri, 8. osztály

A fejezetcímekhez lehet érdekes, színes kiemeléseket használni. Képeket lehet az oldalakra tervezni: rajzokat, ábrákat, fotókat. Amikor a szöveg jó is és szép is, akkor be kell kötni az egészet. A borítót meg kell tervezni. Nagy érték születik! Örök emlék! („Látod, kisunokám, ez a porlepte könyv volt a mami/papi évesmunkája!”)

3) Előadás

Valakinek írni, másoknak beszélni könyvebb. (Van, akinek mindkettő problémás stb.) Még alig száradt meg a ragasztó a

könyvek borítóján, vár a következő próba!
A szóbeli előadás.

Itt közbe kell szűrnom egy kívülről nézve elenyésző, de mégis jelentős problémát, sőt, problémakört! Mikor legyenek az előadások? Mi a végső határidő? Délelőtt legyenek vagy délután? Legyen-e hétfvégén is? Hány előadás legyen egy nap?

25 diáknak kell megegyezni, hogy milyen sorrendben kerüljenek sorra. Ki vállalja, hogy megkezdi a sort? Egy-egy előadási napon ki legyen az első, ki az utolsó? Komoly logisztika ez! (Fontos szempontok lehetnek pl. mikor ér rá a nagymama, van-e aznap vizsga, edzés stb.? Vicceltem...) Mennyi ideig tartson az előadás? Fél óra? (Nekem az kevés, nekem az sok, nekem mindegy stb.)

Van-e az előadás után bemutató (tánc, kutyá, bicikli, bűvészműtárvány, filmvetítés, kóstolás, novella-est, zenei koncert, bábelőadás stb.)? Őket tettük a nap végére.

Kiss Kevin Gergő, 8. osztály

Istók Misi, 8. osztály

Várhatóan mennyi időt vesz majd igénybe az előpakolás és az elpakolás?

Végül aztán eljön a nagy pillanat. Elcsendesedik a terem, a figyelem az előadó felé fordul, és akkor bele kell kezdeni.

4) Művészi munka

Végül, de nem utolsó sorban ott van még egy kihívás. Nem elég írni és előadni, valamit meg kell alkotni, illetve be kell mutatni, hogy meggyőzzük a közönséget, hogy kreatív gondolataink alkotásokban és tettekben is testet tudnak ölteni.

Ez a projekt – láthatjuk tehát – nagyon összetett, nehéz feladat. Komoly kihívás. Minősíti a diákot, az osztályt, végső soron az iskolát is. Én hozzátenném, hogy remek lehetőség, tanulságai hosszú időkre hatnak. A diákoknak remek tapasztalási folyamat, önismeretüket erősíti, énképüket formálja.

A 8. osztály – mint közösség – is remekül vizsgázott. Megérdemelték mindannyian az éljenző tapsokat!

Büszke vagyok a tanítványaimra!

Kőhalmi Ákos

MESÉLNEK A NEGYEDIKESEK

A negyedikes állattan-epochát minden évben kíváncsian várjuk a Dióhéj szerkesztésekor, mert az erősödő éntudatból, a Rubikon környékén a kisgyermekkori harmóniától elszakadva a függetlenség felé megtett első lépésekből általában ekkor születnek meg az első olyan önálló fogalmazások, versek, melyekből válogatva mindig izgalmas betekintést kapni abba, ahogyan ilyenkor elkezdnek gondolkodni gyermekeink a világról. A következő években aztán az epochák alkotásaiból szemezgetve jól látható és követhető a Dióhéjban is az az érési folyamat, ahogyan keresik önmagukat és ismerkednek a világgal. Idén az oroszlán és az egér megfigyeléséből és összehasonlításából született mesékből válogatott Richter Bea, negyedikes osztálytanító.

A növényevő oroszlán

Egy szép napon a kisegér elutazott Afrikába. Elindult, hogy sétáljon egyet a szavánán. Találkozott néhány gazellával.

– Sziasztok! Én vagyok a kisegér.

Nagyon örültek neki és elvezették egy itatóhoz. Rengeteg állat volt ott: gazellák, antilopok, zebrák, gnúk, tevék és elefántok. Mind örültek a kisegérnek. Este viszont mindenki elment.

– Jobban teszed, ha te is elbújsz! – figyelmeztette a kisegeret egy zebra.

– Miért? – kérdezte a kisegér.

– Mert jön az oroszlán.

– És ti így féltek tőle?

– Nagyon erős.

Erre a kisegér méregbe gurult:

– Hát ha erős – kiáltotta –, akkor győzzük le ésszel! Holnap csapdát állítunk neki.

Az állatok másnap gödröt ástak és ágakat tettek rá keresztben. Arra pedig leveleket

szórtak. Aztán a bokrok mögé álltak és kiabálni kezdtek:

– Jaj, de gyáva ez az oroszlán!

– Úgy látszik, ma el se jön!

Az oroszlán dühösen rohant egyenesen a gödörbe.

– Jaj, engedjete ki! – kiabálta az oroszlán.

– Még mit nem! – kiabálták az állatok. – Hogy megint vadásszál ránk!

– De én nem vadásznék rátok! – tiltakozott az oroszlán. – Csak hát mit egyek? Enni nekem is kell.

Az állatok elgondolkodtak. Végül a kisegér találta fel magát:

– Kóstold meg a füvet!

Kihúzták az oroszlánt a gödörből és ő nekiállt legelni.

– Hú, ez nagyon finom! – jelentette be.

Úgyhogy azóta az oroszlán békében él az állatokkal.

Kovács Izabella, Simon Katalin

Az egér és az oroszlán

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy nagy szavanna. Ott élt az oroszlán, az állatok királya. Meg az egér, és ez az egér egyszer csak odament, ahol az oroszlán aludt. És azt mondta:

– Hogy merészelsz felébreszteni a legsebbe álomból?

– Jaj, életem-halálom, kezembe ajánlom, hagyd meg az életemet, egyszer majd én mentem meg a te életedet!

– Ha, ha, ha! Még hogy te? Na, mivel ilyen jól megnevettettél, szabadon engedlek, de ha még egyszer a szemem elé kerülsz, akkor bekaplak.

– Jaj, köszönöm, köszönöm! – és már el is szaladt.

Három éjjel, három nap elteltével a kisegér hatalmas ordítást hallott szerte-szanaszéjjel a szavannán. Na, a kisegér szaladt a hang irányába.

A gonosz vadászok elfogták az oroszlánt. Az oroszlán azt mondta:

– Szaladj kisegér, ha kedves az életed!

De mintha a kisegér mégsem hallotta volna, hopsz, elrágta az első kötelet és ripszropsz elrágta a második kötelet és hopszi, elrágta a harmadik kötelet és hopsz! Az oroszlán kiesett, zsupsz, a nyakába a kisegér és szaladtak, ahogy a lábaik bírták, és amikor megálltak, azt mondta az oroszlán:

– Először is megdicsérek, mert hőiesen viselkedtél, másodsor lovaggá ütök, harmadszor is a barátommá fogadlak!

És együtt mulattak, de egyszer az oroszlán megkérdezte a kisegértől:

– Hogy tudtad elrágni azt a vastag kötelet?

– Hát, azt nem tudom, de az biztos, hogy én napi háromszor mosom a fogam: reggel, délben és este.

És azóta az oroszlán is napi háromszor mossa a fogát: reggel, délben és este.

Szabó-Krajczár Kira

HAJÓNAPLÓK A HETEDIKESEKTŐL

A hetedikes reneszánsz hangulatba segít beleélnünk magunkat egy kicsit az alábbi néhány hajónapló, melyek a felfedezések-epocha keretében készültek. A reneszánsz korszak embere saját erejében bízva, kíváncsiságtól hajtva vágott neki az ismeretlennek, hogy felfedezze és irányítása alá vonja a világot. Gondolatban távoli földrészeken barangolva a hetedikesek megismernek más tájakat, kultúrákat, nagy felfedezők történeteivel foglalkoznak. Ilyenkor már egyre erősebben saját maguk szeretnének meg tapasztalni, megérteni mindent, és újat kitalálni, átalakítani, cselekedni (és remélhetőleg mindezekért felelősséget is vállalni). Izgalmas és nehéz időszak ez gyerekeknek, szülőknek, pedagógusnak egyaránt, és minél mélyebben tudjuk megérteni és megélni azt mi, felnőttek, hogy mi zajlik ilyenkor gyermekeinkben, annál jobban tudjuk őket kísérni, segíteni. Váljunk ilyenkor mi magunk is kíváncsi felfedezőkké, hogy minél jobban megérthessük és támogathassuk gyerekeinket az útjukon!

Jackson Rush hajónaplója

1597.05.18.

Ma hajnalban teljes legénységgel kifutott a kikötőből a Suzy, az én csodaszép hajóm. Pénz híján a legénységet innen-onnan szedegettem össze, leginkább a kikötői kocsmából, a Bús Szellőlányból. A céloom magasztos, és ha bárki bántani merné Suzy-t, nyomban a tengerbe vetném. Az úticél egyelőre bizonytalan, leginkább új fűszer- és aranylelőhelyet akarunk találni. A kormánykereket, bár féllábú Tim (akinek mindkét lába megvan) irányítja, gyakran leváltom. Irány az ismeretlen!

1597.05.24.

Hat napja tévelygünk az ismeretlenben, tán halálunk sírján, de még mindig nem pillantottunk meg egy tenyérnyi anyaföldet sem. A kezdeti lelkesedés lelohadt, s a Szóke Will jelentette, hogy a matrózok lázadoznak. Isten engem úgy segítjen, hogy hamar földet láthassunk!

1597.05.26.

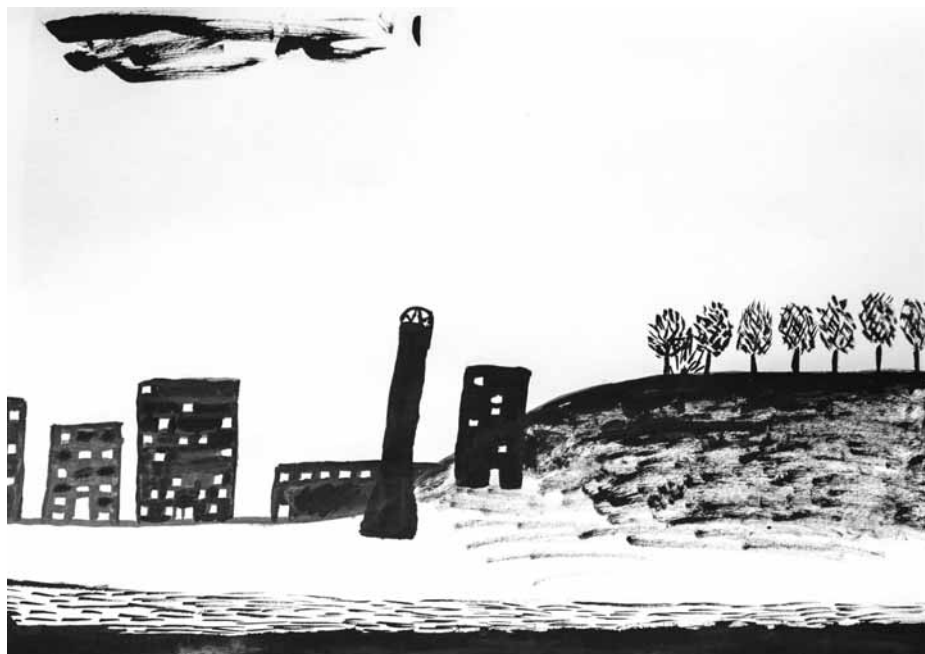
Újabb két nap telt el, de még mindig semmi. Carlos lázzal ágynak esett, s csak remélni tudjuk, hogy nem viszi el a betegsége. Ma Scott nyíltan ellenszegült a parancsoknak. Két erős matrózzal a hálófülkébe vittem, hogy lehiggadjon. Ó, édes Istenem!

1597.05.30.

Föld! Föld! Ó, köszönöm, Istenem, hogy meghallgattad imáim! A jó hírt Harold, az őrszem kiabálta le már hajnalban. Hamarosan kikötünk, addig is jó szelet!

1597.06.02.

Az új földön sok bennszülött él. De már a föld elnevezésénél is problémák merültek fel. Némelyek saját nevüket akarták adni, némelyek pedig a fantáziájuk által kovácsoltak neveket. Én magam Jacksonland, a Jackson Rush vagy a Suzy Országá mellett döntenék. Hihetetlen, de amikor felvettem a Suzy Országát, némelyek

Kupi Zsombor, 7. osztály

nek hangos pfújolás volt a véleményük. De egyeseknek semmi sem elég jó!

1597.06.07.

Mint kiderült, a bennszülöttekkel is lehet egyezkedni. Mi sok jó fűszert (aranyat sajnos nem) kaptunk a tűzgyújtás mesteriségéért cserébe. Azonkívül pár ízletes étel elkészítését is megtanították. Csak ne félnének úgy Szőke Willtől! Hiába bizonygattam, hogy Will nagyszerű ember, ők csak azt hajtogatták, hogy a gonoszság istenének, Csirupsz'aj-nak a fia. Badarság és babonáság! Semmi több!

1597.06.11.

Az itteni bennszülöttek nagyon furcsán beszélnek. Mivel nem írnak, kénytelen vagyok úgy leírni a szavakat, ahogy hallom.

ÁBODÁR – üdvözet, Peresztisz diszktusz za balaj ezter ter ine'szu kabora – evés előtti áldás.

1597.06.14.

Bobby, a kis hajósinas ma azzal jött hozzám, hogy Szőke Will egy álnok gazember és, hogy a kapitányi állásra fáj a foga. Természetesen nem hittem neki és elküldtem. Egyesek milyen szemtelenek...

1597.06.19.

Ma újra útra keltünk a Suzy-val. Az idő kelően szeles, jól haladunk tovább. De bár, ó, bár hittem volna Bobnyak! Szőke Will (mint kiderült, az igazi neve igazából Arany Will) egy közönséges kalóz! A legénység nagy részét arannyal lefizette, és most itt kuksolunk a kabinomba zárva, mellettem féllábú Timmel, Bobbyval és Lapku doktorral. Ennyien maradtak hűségesek hozzám.

Istenem, add, hogy valami vész elvigye Arany Willt!

1597.06.28.

Fogalmam sincs, mikor vet véget az életemnek Arany Will. Édes jó Istenem! Királyom, királyném, csak még egyszer kormányozhatnám a Suzyt!

1597.06.30.

Tegnap elkülönítették tőlem a többieket. Ma két matróz lejött és közölték, hogy két óra múlva Arany Will beszélni kíván velem.

Hiába kérleltem őket, nem árulták el, hogy meghalok-e ma. Istenem, életem kezeidbe adom, rendelkez belátásod szerint!

Vizy Dorottya, 7. osztály

Egy kalandos mérnök hajónaplója

1.

1577. szeptember 19-én futottunk ki a németalföldi főkikötőből. Két óra múlva egy hatalmas vihar kapott el, de szerencsés irányból.

2.

Majdnem két napig hánykódtunk a veszedelmes habokban. Négy hajóból állt a flotta, tele emberekkel, mert a királyunknak az volt a parancsa: „Minél több hajót foglaltok el, annál több és annál nagyobb jutalmat kaptok”

3.

Az Olimposz nevű hajó megsérült. A navigátor áthívott az összetört hajóra. Megkérdezte, hogy tudok-e csinálni ebből egy kisebb hajót, ha szárazföldre érünk. Én vonakodtam, de beleegyeztem. Hát, elég rossz állapotban volt a hajó: letört az első árboc, vele az orrmerevítő, végül a fél orra is.

4.

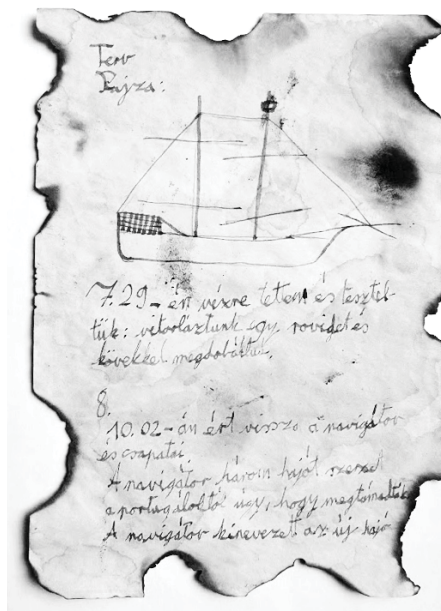
Két hajó kezdte vontatni. Emiatt nagyon, de nagyon lassan haladtunk.

5.

Szeptember 23-án találtuk meg a navigátor által megjelölt szigetcsoportot.

6.

Szeptember 28-ára készen lett az általam készített tízméteres, kétárbocú hajó.

Kiss Gergely, 7. osztály

7.

Szeptember 29-én vízre tettem, és teszteltük: vitorláztunk egy rövidet és kövekkel megdobáltuk, hogy állja-e a strapát.

8.

Október 2-án ért vissza a navigátor a csapataival. A navigátor három hajót szerzett a portugáloktól úgy, hogy megtámadták. Kinevezett az új hajó kapitányának.

9.
Október 10-én megláttuk a Brit-szigetcsoporthat. Feltöltöttük az élelmiszerkészletet.

10.
Október 12-én indultunk tovább. Elég jó szelet kaptunk ahhoz, hogy a hét csomó sebességet elérjük.

11.
Október 14-én egy portugál kereskedelmi flottát foglaltunk el; ez a flotta hét hajóból állt. Sok arany és sok fűszer lett a miénk, tizenkét ágyú is, mind az én hajómra került.

12.
Egy hatalmas portugál hadiflotta jelent meg október 22-én. Éppen rabszolgákat szállítottak. Háromnapos vízi háborút rendeztünk. Nagy szerencsénk volt, az afrikai rabszolgák pusztá kézzel ölték meg az embereket. A csatából mi jöttünk ki jól. Megmaradt az alapflotta, azaz tizennégy hajóból négy.

13.
Október 26-án, az ütközet vége után egy nappal nagy vihar keletkezett. A vihar viaszasodott az ütközet színhelyére, láttuk a sok holttestet. Nagyon elszomorított minket, hogy láttuk a társaink kihalt testét. A vízbe menekülő afrikai bennszülöttek és a portugálok meghaltak a nagy hullámokban.

Kiss Gergely, 7. osztály

John Bats utazásai

Éppen egy átlagos napon vagyok túl 1645-ben. A nevem John Bats és ahogy hazafelé megyek, eszembe jut, hogy mennyi érdekes, felfedezetlen hely van még a világban. Én nem akarom ezekkel a monoton napokkal letölteni az életemet.

1 évvel később...

Az emberek sok helyet felfedeztek már, de semelyik értelmes térképen nincs még egy nagy, ismeretlen folt. Barátom adott egy vitorlást, mert ő nagyon beteg lett. A „nagy folt” felfedezésére indultam!

A folt kb. a 0. szélességi és a 150. magassági fokon volt található a nyílt óceánon, ám éreztem, hogy ott nemcsak nyílt óceán van. Így hát elindultam 14-ed magammal Közép-Amerika nyugati partjára. A „folt” azért volt kínos, mert egy hajó sem ért el odáig. Csak másodkapitány voltam, nem kapitány, de már ez is az álomom volt. Kikötöttem a hajókötelet, eszembe jutott és mintha egy nyíl fúródott volna belém: nagy eséllyel nem jövök vissza és odaveszek. Leléptem a hajó tatjáról, hogy hazamenek, ám ekkor a kapitány azt mondta nekem a hajóról:

– Gondolja meg – mondta –, ezt akarta!
– Igaza van – mondtam és még éppen hogy visszaugrottam a hajóra.

Elindultunk a part mentén délnek, egy hétfőig mentünk így, aztán elindultunk a „folt” felé. A kapitány neve Armando Straus volt. A hajó mérete miatt csak kevés élelmet vittünk, ami az egy hét alatt el is fogyott, és mivel elfelejtettünk kikötni, ezért magunknak fogtuk ki az ennivalót. Amikor ebéd volt, akkor a hajó megállt, lemerültünk és szigonnyal fogtuk a halakat. Egyesével merültünk és mikor a 12. matróz kijött, akkor én következtem. Az előttem lévő matróz egy kicsit megvágta magát, amiért figyelmeztetett engem, de nem értettem, miért. Mikor az első halat leszúrtam, valami rossz érzés fogott el, de nem tudtam, hogy mi, csak azt, hogy valami figyel. Ekkor épp még egy halat szúrtam le, és összeállt a kép: cápák! Tehát ezért figyelmeztetett az előttem lévő matróz, hogy vérzik a keze, mert megvágta, a cápák akár egy

km-ről is megérik a vérszagot és agresz-szívek lesznek tőle.

Úsztam, ahogy bírtam a hajóhoz a két halal. Éppen hogy felhúztam magam, meglátam a cápákat. Azután megettük a halakat és hajóztunk tovább a nyílt óceánon nyugat felé. Mikor épp az iránytűt segítettem a kapitánynak megjavítani, észrevettem egy szigetcsoportot az óceánon: ezek voltak a lakatlan, de felfedezett Galapagos-szigetek.

– Itt kikötünk – mondta a kapitány –, kell az élelem. Kikötöttünk, ám ekkor mintha egy hajó húzódnott volna a szigetcsoport mögé. Gondoltam, nem szólok a kapitánynak, biztos csak rosszul láttam. Ám ugyanekkor beljebb a vízben mintha a mélyben egy óriási árny suhant volna el.

Ezeket elmondtam már a kapitánynak, aki az élelemgyűjtőknek azt mondta, mielőtt bementek a dzsungelbe:

– Siessetek – figyelmeztette őket –, nincs itt keresnivalónk. Azzal elment velem ebédelni. Mikor a 11 élelemgyűjtő visszajött, elmondták, hogy a 12.-et elrabolták a kalózok. Ezt furcsálltuk a kapitánnyal, hiszen miért lennének ők egy lakatlan szigeten. Lehet, hogy nem akarják, hogy felfedezzük a „foltot”! Azzal minél hamarabb elmentünk a szigetcsoportról és folytattuk az utunkat nyugatnak.

Másnap reggel arra ébredtem, hogy a hajó alsó szintjén térdig ér a víz, az ágyammal együtt majdnem engem is betemetve. Fel pattantam, betömtem két réteg deszkával az óriási lyukat, aztán elmentem merni a vizet.

Dezső Lili, 7. osztály

Ebédnél azzal szórakoztunk, hogy ki tudja felhozni az igazgyöngyöt rejtő kagylót a 15 méter mélyen lévő barlangból. Senki sem tudta felhozni, mivel a barlang bejáratánál elfogyott a levegő, ám mikor én jöttem, egy buboréknál eszembe jutott valami.

– Hozzatok egy minél szélesebb vödröt! Miután hoztak egy vödröt, azt fejfelé a fejemre húztam, a levegő benne maradt, így tudtam levegőt venni és felhoztam a kagylót; a matrózok csodálkoztak.

Egy héttel később...

Másnap a kapitány azt mondta, hogy csak egy hétnyire vagyunk a „folttól”! Délután egy hajó közeledett felénk, rossz érzés fogott el vele kapcsolatban. Úgy döntöttem, várok. Összekötöttük a vízen a hajókat, és egy ember jött ki a hajóból, aki azt mondta:

– Adnátok egy kis vitorlaanyagot?

A mögötte lévő embernél egy tör csillant meg a napfényben: kalózok...

Támadt egy ötletem:

– Kapitány, amíg itt cserélnek, elmegyek egy kis zsákmányért a vízbe.

– Engedélyezem – mondta a kapitány. Azzal egy késsel ugrottam a vízbe.

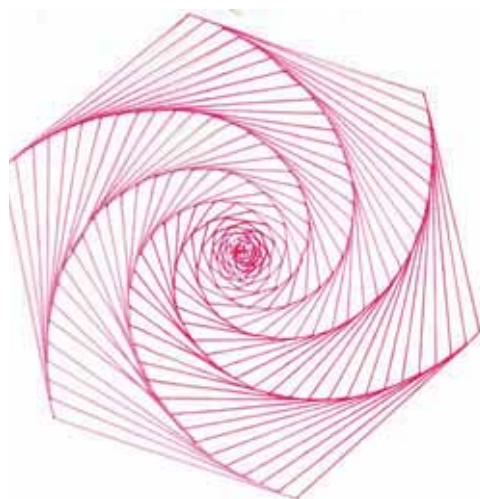
Egy nagy levegővel átúsztam a mi hajónk alatt a kalózoké alá, kipattintottam egy deszkát, és láttam, ahogy ömleni kezd a víz befelé a hajójukba. Mikor visszamásztam a hajóra, jöttek volna át a kalózok fosztogatni, de az egyik kalóz azt mondta:

– Ömlik a víz a hajónkba!

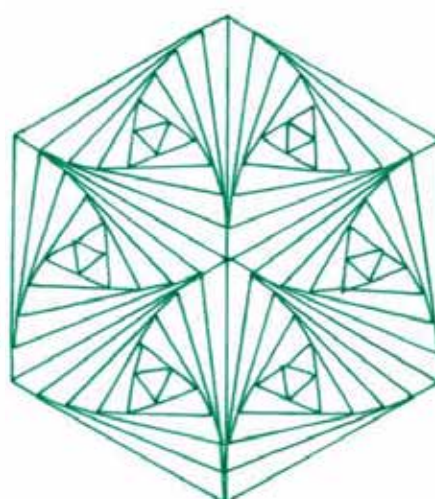
Azzal visszarohtak és mikor betömték a lyukat, már messze jártunk! Másnap megláttuk a szigetet, ami felfedezetlen volt a feltban. A matrózok ujjongtak. Ám nem lehetett kikötni az óceáni hullámok, sziklák és hajóroncsok miatt.

Miközben a kapitánnyal elmékedtünk, a hajó nekicsapódott egy sziklának és darabokra tört. Ki kellett úsznunk a partra. Amikor kiúsztam, csak négyen voltak rajtam kívül, a kapitány is odaveszett. Egy falut találtunk, ahol kedvesen fogadtak minket. Rájöttem, hogy én nem akarok visszamenni. Mindenünk megvolt, így ott éltük le az életünket.

Venicz Marcell, 7. osztály

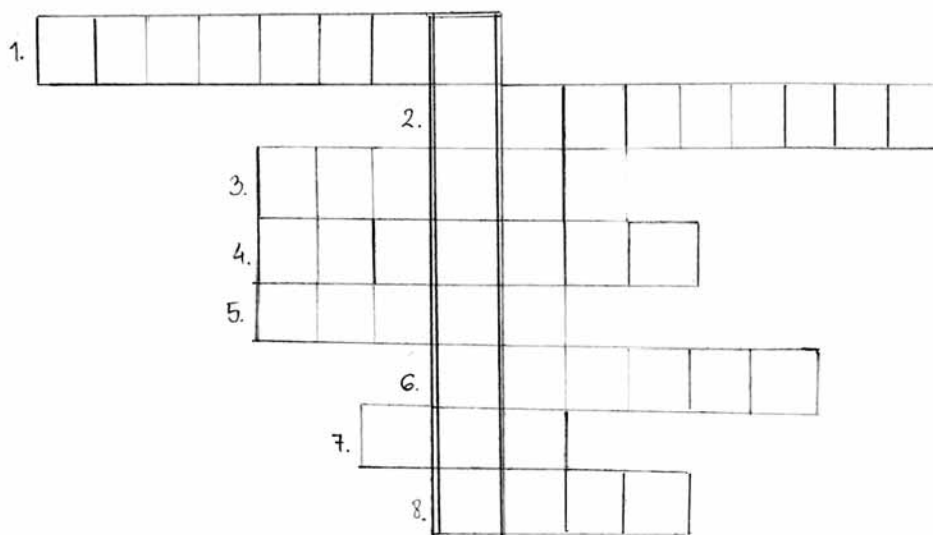

Garamszegi Hanna, 7. osztály

R. Nagy Bíbor, 7. osztály

KERESZTREJTVÉNY

1. 2019. febr. 23-től márc. 3-ig tart
2. itt tanulnak a gyerekek
3. Csabi legkisebb testvére
4. régen ezzel írtak
5. 12 ilyen van egy évben
6. halféle
7. arany....
8. Bodza testvére

Bulyák-Jenei Bodza, 4. osztály

ÓVODAI ÉLET

MIRE HÍV A JÖVŐ?

I. rész

Néhány évtizeddel ezelőtt természetes volt, hogy az anyák otthon születték meg gyermekeiket, hogy a gyerekek gyalogoltak, futottak, fára másztak, akár egész nap a szabadban tartózkodtak, hogy érzékelték a természetet, s tisztelték és együttműködtek vele.

Mára a világ a feje tetején áll. Különleges az, ami régen természetes volt. Új az, ami hagyományos volt, külön erőfeszítést kíván, ami praktikus, és sorolhatnám. József Attila ezt így fogalmazta meg: „nem tudnak gyufát sem gyújtani, ha így megy tovább.” De Rudolf Steiner is kiemeli mindezt egy 1924-es, a neveléssel foglalkozó írásában.

Ma a gyerekevelés egyre nagyobb kihívást jelent szülőnek, pedagógusnak egyaránt. Itt a kérdés: mások a gyerekek? Mi változott meg? A gyerekek, vagy a világ? 2014-ben ugyanezen újságban jelent meg egy cikk, amelyben azokat a megfigyeléseket tettük közzé, amelyeket az akkor hozzánk járó gyerekeken tapasztaltunk, s ami ahhoz vezetett, hogy kutatásba kezdünk, hogy valóban mire van szüksége MA a gyerekeknek.

Akkor vezettük be, talán az országban elsőként a Waldorf-intézmények közül, hogy az óvodai létet kihelyeztük a szabadba, hogy minél több szabad játék- és mozgáslehetőségük legyen a gyerekeknek, és

értelmes tevékenységeket végezhessenek, melyek megdolgoztatják a végtag-erőket. Azóta Magyarországon több Waldorf-óvoda is működik úgynevezett kerti csoportként. Talán a legismertebb a szombathelyi kezdeményezés. Ők 3 évre rá jutottak el ugyanezen következtetésekhez, mint mi és ugyanazon megoldási lehetőséghez, azaz a kerti csoport létrehozásához.

5 év alatt nagyon sokat változott a világ. 2014-ben az alábbi konkrét megfigyelésekről számoltunk be.

„Miben mások ezek a gyerekek? Mit tapasztaltunk az óvodában? Nagyon nehéz ezeket a tapasztalatokat, érzékeléseket szavakba önteni. Ezeknek a gyerekeknek a tekintete más. Olyan, mintha feladatuk lenne és ennek nagyon is tudatában vannak. A gondolatainkat látják, érzékelik. Gyakran válaszolnak fel nem tett kérdésekre. Teljes valómban érzékelnek engem mint embert. Olyan, mintha meztelenül állnék előttük. Nincs titkom. Rendkívül célirányosak. Ebből több összeütközés is adódhat a környezettel. Egyéni megoldásokra törekednek. Nincs számukra lehetetlen. (Ez is nehézség néha.) A nyelvi kifejezésben – akár váratlanul – nagyon árnyaltak és finomak, lényegrelátóak tudnak lenni. Korukat jelentősen meghaladva. Néha ez csak egy-egy mondat, gondolat erejéig jelenik meg.

Fontos nekik, hogy értsék, lássák az összefüggéseket. Rendkívül érzékenyek. Ez másképp nyilvánul meg egy-egy kisgyermeknél. Érzékelik a világban, a környezetükben lezajló eseményeket, amit átélnek. Ez az átélés számukra negatív élmény, vagy a másik ember tette – érzékelésem szerint – fizikailag fájdalomként jelenik meg bennük. Rendkívül empátikusak tudnak lenni a társaikkal, állatokkal. Gyakran megjelenő témájuk a halál.

Időnként autizmusra utaló jegy is felbukkan, például túlzott ragaszkodás a szokásokhoz, érzelmeit szokatlan módon mutatja ki, nekirohan egy felnőttnek, vagy a társainak. Néha nem egyértelmű számára, hogy mi a megfelelő viselkedés. Egyik pillanatban homlokegyenest mást tesz, mint a másikban. Fájdalmat okoz a társának, s amikor ezzel szembesítjük, nem is érti, mi történt, s ki tehetette ezt. Van, aki magában beszél, előnyben részesíti önmaga társaságát. A felmerülő nehézségeket – pl. alapérzékbeli gyengeségeket – bohóckodással, túl sok beszéddel leplezi.

Egészen különleges kapcsolatuk van a természettel. Nagyon nagy elmélyültségre képesek, olyanra, ami ritkán tapasztalható már a világban, de csak, vagy elsősorban azokon a területeken, ami érdekli őket. A folyamatokkal, tevékenységekkel teljesen együtt tudnak áramolni mély átéléssel.

Némelyeknek óriási a mozgásigényük, elsősorban a nagymozgások területén. Tele vannak energiával, tettvágygal. Valamit létre akarnak hozni. Olyan, mintha nem érnének rá megpihenni, állandóan tennivalójuk, feladatuk van. Óriási a szabadságvágyuk. Nehezen irányíthatók. Időnként határtalanok. Nagy az igazságérzetük. Vannak, akiket zavar az erős hang, befogják a fülüket is, vagy kikéretőznek a folyósóra, s vannak

olyanok, akik – gyerektől szinte lehetetlennek tűnő – hangerő kiadására képesek. Az utánzási erők némelyeknél gyengék, ennek ellenére rendkívül kreatívak. Nehézséget okoz megállni a lábukon. Fontos a földdel való kapcsolat. Életkorukkal már meghaladott mozgásformák időlegesen előtérbe kerülnek náluk. Ilyenkor visszamennek babába, babás mozgásformákba. Amikor a bizalmukba fogadnak, szemkontaktus által, szavak nélkül is tudunk kommunikálni. Ez egy felemelő pillanat.” (Dióhéj, 2014. Húsvét)

A fenti „tünetek” felerősödtek és továbbiak is társultak hozzájuk az elmúlt években. Egyre több kisgyermeknek vannak nehézségei az alapérzésekkel, azaz a tapintóérzéssel, az életérzéssel, a mozgásérzéssel és az egyensúlyérzéssel. Rengeteg a logopédiai probléma. Nem találják a helyüket a világban. Láthatóan segítséget kérnek.

Ezek a kérdések egyre égetőbbek, mivel gyarapodó számú gyerekeknek van látványos, vagy kevésbé látványos, sőt esetleg nem is nagyon észrevehető problémája, ami azonban az iskolában mégis nehézséget okoz. Több kutatás is igazolja mindezt, ilyen például a Goetheanum Pedagógiai Szekciójának Nemzetközi Tantervi Kutatócsoportjának írása.

„Az állami nyomás nélkül is – mely arra szólít fel, hogy újra kell gondolni az óvodából az iskolába való átmenetet – figyelemre méltó bizonyosságai vannak annak, hogy a gyermeki fejlődésben jelentős változásokat okoztak a szociális és környezeti hatások. Egy friss, (2003.) németországi óvodákban és iskolákban készített tanulmány hasonló mintát rajzolt fel. A 10 vagy 20 évvel ezelőtt beiskolázott gyerekekhez képest a mai iskolakezdés előtt álló gyerekekről általában azt tartják, hogy: gyengébb fantáziárral rendelkeznek,

idegesebbek, rövidebb ideig tudnak koncentrálni, nehezebben figyelnek, nyugtalanok és izgágák, szegényebb képességeik vannak a játékhoz, ill. szerényebb a fantáziájuk, kevésbé koordináltak jobban félnek, aggdalmaskodnak, hajlamosabbak az allergiára és a fertőzésekre, nyelvi nehézségekkel és beszédproblémákkal küzdenek, kevésbé képesek beilleszkedni egy csoportba, több egyéni odafigyelést igényelnek intellektuális fejlődésükben előrehaladottabbak.

A felmérések szerint a vizsgált gyerekek között 50-70%-ban fordultak elő a fenti tünetek. Úgy találták, hogy 20 évvel ezelőtt a normál iskoláskorú gyerekeknek csak nagyon kis százalékát ítélték „iskolaéretlennek”. Ma már a többségük nem felel meg a 20 évvel ezelőtti kritériumoknak.”

Mi lehet a kiút? Elvonulni a természetbe a társadalomból? Visszasírni azt a paraszti létet, ami elmúlt? Ez valamely irányba végletes álláspont, ami nem kívánatos. Mi akkor a megoldás? Mik azok a feltételek, amik a gyerekeket segíthetik?

Két területen kezdtük el a kísérletezést évekkal ezelőtt. Az egyik a természetben való lét, mozgás, játék, az azzal való kapcsolat, a másik az értelmes tevékenységek birodalma. Természetközelen lenni csodálatos, gyógyító adomány.

Lehetőség a lelassulásra (légzésünk, szívverésünk, „elhasználódásunk” lelassulására), akkor, ha alázattal, visszahúzódva, mintegy vendégként vagyunk jelen a harmóniában – eleinte a magunk káoszával, ami lassan, de biztosan békés derűvé csendesül –, az erdőben álldogálva.

Lehetőség a kapcsolódásra, ha hálával és csodálattal tudunk egy földigilisztára tekinteni, egy menyasszonyi pompában álló cseresznyefára, vagy egy forrásra.

Lehetőség a teremtésre, ha hittel és kitartással kezünk és lábunkat szolgálatba állítva, készek vagyunk elfáradni, és fáradtan, de büszkén, boldogan és elégedetten szemlélni azt, amit létrehoztunk, legyen az egy kerítés, egy veteményes kert, a vízeshordó feltöltése, a hiányzó deszka visszaszögelése, a kecske megetetése, vagy majdan egy kézműves szappan, vagy egy horgolt sapka.

Lehetőségek mindezek! Ha élünk velük, az azt jelenti, hogy tudatosan keressük mindezeket a hatásokat. A tudatosságunk élő gondolkodást jelez, a keresésünk tettvégyat, aktivitást mutat. Tehát ahhoz, hogy a gyógyulás megtörténhessen a természet önmagában kevés. Mi magunk kellünk hozzá, teljes valónk kell hozzá.

Alázatunk, s a fókuszok cseréje: az „anyagi” és az „én-enyém-nekem” helyett az „élő”, és a „te” és a „mi” kapcsolatunk.

Ma az embereknek ahhoz, hogy valóban emberek lehessenek, a visszaszerzett

vagy megőrzött szabadságuk szükséges. Ehhez viszont nélkülözhetetlen a gyógyulás, ami, sajnos, ma egészen kicsi gyermekek szükséglete is, hiszen őket is jócskán érinti a rohanó világhoz való alkalmazkodás kényszere, a fejlődésüket minősítő elvárások kényszere, a fogyasztói társadalom nyomása, a gépek villózása, a média hatása, a virtuális illúzió hatalma. Látható ebből, hogy egyáltalán nem kicsi és könnyű a feladat, legyünk akár szülők, akár pedagógusok.

A természettel való élő, intenzív kapcsolat hatásával a 2018-as nevelési évtől kezdünk praktikusan foglalkozni. Mindennek gyakorlati tapasztalatairól a következő számban szeretnénk beszámolni. A minél több értelmes tevékenység bevonása az óvodai életbe már egy évtizede célunk. Sok éve próbálkozunk, hogy olyan utánozható, átlátható munkafolyamatokat vigyünk be az óvodába, amihez a gyerekek kapcsolódhatnak.

Nagy erőket mozgattunk meg ezügyben. Azt tapasztaltuk azonban, hogy még ez

is kevés! Egész másképp hatnak a gyerekekre azok a folyamatok, munkák, feladatok, amikre a Kozmosz, a környezet hívja őket. Mit értünk ezalatt? Olyan környezetet teremteni a számukra, hogy az értelmes munka a mindennapjuk része és ne egy „projekt” legyen. Erre csodálatos lehetőség a valódi kertészkedés. Nem „kirakat” kertet gondozunk, ami azért épült, hogy a gyerekekkel kicsit kertészkedjünk benne, hanem az a cél, hogy megegyük, amit ott megtermelünk. Leszüreteljük a gyümölcsöt és eltegyük télire.

Tiszteljük az elemeket: a tüzet, ami meleget ad és megfőzhetjük általa az ételünket; a vizet, amit összegyűjthetünk, amivel meglocsolhatjuk a növényeinket. Tiszteljük a Földet, ami táplálékot ad, s a Napot, ami melegít.

S hogy hogyan is valósul ez meg a gyakorlatban, arról a következő részben számolunk be Nektek.

*Gerendai Zsuzsanna
és Horváthné Gfeller Csilla*

A JÁTÉK ÉS A MUNKA LÉNYŰKBEN EGYMÁS ROKONAI

*„Abban a pedagógiában, amely a gyermekre irányul,
a gyermek a pedagógia mögött rejlő szándékot utánozza,
hogy az embereket a „jó” irányába kell segíteni.”*

Werner Kuhfuss

Werner Kuhfuss megállapítása szerint a játéknak mint pedagógiai és kulturális tényezőnek a szerepe csak akkor válik érthetővé, ha látjuk a játék és az értelmes, ütemes, szemléletes emberi munka egymást gerjesztő hatását.

A játék az önfelelt, igazi munka közelében alakul ki, és segít, hogy a gyermek így tanuljon meg dolgozni. Ez a munka a játékban megjelenő motorika képében pedig befelé, a szervek felépítésére és az agy struktúrájára ható, a szó legeredetibb értelmében vett önképzés, önnevelés. A látott példák játékban megjelenő utánzása biztosították a kultúra folytonosságát is.

A gyermeknek szüksége van arra, hogy a szabadon alakuló játékba visszatekintve, csíraszerűen átélje az emberi kultúra teljes fejlődését úgy, hogy kb. 10-12 éves korra képessé válik arra, hogy óvatosan művelődés- és természettudományos területre lépjen. Az inkarnálódó gyermeknek meg kell tapasztalnia saját határait, és ezt az anyaggal szembeni ellenállás leküzdése nyújtja a munka során.

Gerhard Soykával, mindenki Opájával ennek gyakorlati megvalósítására tettünk közös kísérletet, mely a három év alatt folyamatosan alakult, változott a csoport élethelyzetéhez igazodva.

Ebbe a közös munkába enged betekintést a következő képes beszámoló.

Tevékenységek a gyerekekkel az óvodában

A Szadai Waldorf Óvodában munkatevékenységeket nemcsak az iskolába készülő gyermekekkel végzünk. Célunk az volt, hogy úgy, mint a nagyüzemi termelés előtti időkben, a gyerekek megélhessék ne csak az anyai munkákat a háztartásban, hanem az apaiakat is az értelmes, hasznos tevékenységekkel, a szerszámok használatával, mégpedig az utánzáson keresztül.

A régi nagycsaládokban akár 11 gyermek is volt (mint pl. az én nagymamámnál) különböző életkorban egymás mellett, így a fiatalabbak mindig kaphattak segítséget az idősebb testvérektől. A gyerek 3 és 6 éves kora között még nem tart ott, hogy önállóan egy szöveget meg tudjon tartani,

és ugyanakkor rá tudjon ütni a kalapáccsal, vagy egy fűrészelt odaillesszen és húzogasson. Ezért a megmunkálásra váró darabok úgy vannak előkészítve, hogy ki van jelölve a lyukak helye a szögeknek, vagy a fűrésznyoma. Vagy a gesztenyefűró már benne van a gesztenyében, csak hajtani kell tovább. Így sikerélményhez jutnak.

Arra törekedtünk, hogy a gyerekek lássák, megtapasztalják, hogy a különböző szerszámok mire valók, és hogy hogyan lehet használni azokat. Ezáltal alapvető archaikus mesterségeket ismerhettek meg, pl: kosárfonó, fazekas, kőműves, ács, földműves. Végül azt is szem előtt tartottuk, hogy a munkafolyamatok és szerszámok kapcsolódjanak az évkör különböző időszakaihoz. Ezt a módszert Erzsébettel fejlesztettük ki.

A Mihály-időszak

Az őszi időszak első ünnepköre Szent Mihályhoz és a betakarításhoz kapcsolódik. Itt fával dolgoztunk. Rögzítettük a munkadarabokat, csiszoltuk, festettük, majd összeállítottuk a különböző, aratáshoz szükséges szerszámokat: gereblyét, villát, cséphadarót és talicskát. Majd készítettünk a háziasszonynak gyúródeszkát, sodrófát, vasalót. A szüret és a cséplés az én kertemben volt.

A Márton-időszak

Egy mesén keresztül megismerkedtünk Jenő egérrel, a falusi szobafestővel, és Gergő egérrel, a városival. A városi egér, Gergő mester arról mesélt, hogy milyen új festékeket használnak, míg Jenő a hagyományos, régi, jól bevált, egyszerű festékekről beszélt, amit mészből és lenolajból készítenek. A Márton-napi felvonuláshoz megfestettük, majd összeállítottuk a lámpáskákat.

A kalapácsok karneválja és hogyan szögelünk

A kalapácsok karneválján bemutattuk a kalapácsok a legapróbbtól a leg hatalmasabbig. Elmondták, hogy mire készültek, mit lehet velük csinálni. A gyerekek kézbe is vehették a kis óráskalapácsot, és megmozdíthatták a nagy kőtörőkalapácsot is. Láthattuk, hogy az ácskalapács úgy van kialakítva, hogy egy kézzel lehet használni, míg a másikkal

kapaszkodik a mester. A szögelés kipróbálásához százlábút készítettünk, ahol a szögek képezték a lábakat.

Játékok készülnek

Az eddig ismert tevékenységek után (fafelület kezelése, csiszolása, festése) és a kalapáccsal való munka után különféle játékokat készítettünk. Először a megmunkálásra váró formában készültek el, majd szétszedve dolgoztunk rajta. Aztán lecsiszoltuk, befestettük és összeállítottuk. Ha valami kicsit komplikált, a gyerekek jöhetnek segíteni.

Tavaszcvarás

A téli időszakhoz az is hozzátartozik, hogy madáretetőt készítünk a madaraknak. Hogy elűzzük a telet, jó hangos hangszereket készítettünk. Emellett kipróbálhattuk, hogyan használják a gesztenyefúrót. És rajta, kezdődhet a lárma, a zaj!

Hogyan használják a fűrész

Egy mexikói mese után, mely a fűrész óriásokról szól, mi is megismerkedtünk a sokféle „igazi” fűrészszel. Ahogy beköszönt a jó idő, kint, a pergola alatt folyik tovább a fűrész, faragás, barkácsolás. Ilyenkor csíráztató ládák készülnek az ültetéshez, bogárhótel a kertekbe és agyagtéglák

a sarazásra alkalmas melegben. Ezekből igazi „házavatással” kis házikót is építettünk az elmúlt években.

A munkafolyamatok mindig aszerint alakulnak, hogy mire van igazán szükség az adott időszakban, mert a gyermeknek csak értelmes, hasznos munkát szabad végeznie! Az is fontos szempont volt, hogy milyen formában jelenik meg ez a férfi minőség, hogyan lesz szerves részévé az életüknek.

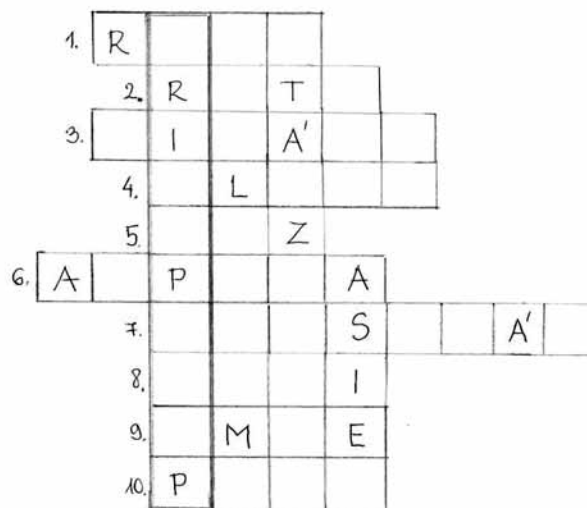
Erzsébettel úgy alakítottuk ki, hogy reggel munkaruhában, szerszámosládával érkezem az adott napon, és végig közöttük maradok, még az ebédre is. Így nem mint „óraadó” látnak a gyerekek, hanem a sokféle kézműves tevékenységen keresztül a férfi elem megtestesítőjét.

„Itt a férfi elem a tevékenységbeli intelligenciaként van jelen.” (W. K.)

Tapasztalatunk szerint a gyerekek lelkes örömmel kapcsolódnak be a munkákba, és a valós minta életre kel a szabad játékokban.

Gerhard Soyka - Forgács Erzsébet

KERESZTREJTVÉNY

- 1 A GAZDÁK NEM SZERETIK
- 2 NŐI NÉV
- 3 OLASZ VÁROS
- 4 SZUNDÍT AMIKOR ...
- 5 KÍGYÓ HANG
- 6 TEVE FÉLE
- 7 NAGY SÖRÉNYŰ
- 8 LÖRINC BECÉZÉSE
- 9 FÉRFI NÉV
- 10 NAGYSZÜLŐ (FÉRFI)

Szalai-Kökény Lóránt, 4. osztály

GIMNÁZIUMI ÉLET

A gimnáziumi élet rovatban ezúttal két, volt gödöllői diák írását olvashatjátok, akik angliai és németországi cserediák-tapasztalataikról írtak nekünk. Mindketten egy-egy Waldorf-iskolában tölthettek el néhány hetet az ősszel. Ahogy majd láthatjátok az élménybeszámolómban, a külföldi kalandok megélésében hasonlóságok és különbségek is bőven vannak. Remélhetőleg sok diákunk van az iskolában, akinek lesz majd lehetősége kipróbálni a cserediákságot, a külföldön tanulást rövidebb-hosszabb időre, s az alábbi sorokat olvasva felkészültebben vagy bátrabban tud majd nekivágni a nagy kalandnak.

Anglia

Az angliai utammal kapcsolatban nagyon vegyes érzéseim vannak. No de kezdjük az egészet az elejéről: tavaly az egyik akkori 12-es diák évesmunkájaként egy cserediák-programot próbált szervezni. Ez sajnos végül nem valósult meg, de valami nyoma mégis maradt bennem. Továbbá az eset megértéséhez tudni kell még, hogy sosem volt az angol a kedvenc tanult idegen nyelvem. Így a cserediák-programmal is Angliába szerettem volna kijutni, ott is egy olyan iskola jött szóba, amelyben korábban a bátyám is volt három hétig, mikor még az Óbudai Waldorfba járt. Szóval egész nyáron szunnyadt az ügy, majd szeptemberben – kb. az első angolóra után – újra elhatároztam, hogy bármit megteszek, csak ezt ne kelljen így újra megélnem. Szóval írtunk egy levelet az angol iskolának.

Édesanyám végtelen időket töltött velem, majd hosszú levelezés és sok külön angolóra után életem első repülésére küldtek

a család egy ismerősével. Amikor megérkeztünk a szigetország fölé és kinéztem az ablakon, akkor az elem tároló látvány volt az első, amikor valamit megéreztem a brit létből, az élethez való hozzáállásukból. A kicsi, alaktalan erdősávokat elválasztó dombokon lévő üde zöld földek itthon teljesen szokatlanok. Ezután rá kellett jönnöm, hogy az én akkori angoltudásommal a londoni angolt biztos nem értem meg.

Ekkor egy kicsit kétségbeestem, hogy fogom én ezt túlélni. Ezután következett az első ismerkedésem az angliai "coach"-okkal, a távolsági buszokkal, de ez nem igazán hasonlítható az itthoni buszokhoz, viszont az ára is sokkal borsosabb. Majd a következő új ismeretség következett: az angliai chipsek, amik innentől fogva végigkísérték utamat. Szóval egy röpke 4-5 órás buszozás után megérkeztem Portsmouthba. Ez egy déli kikötőváros Angliában, itt találkoztam a nagymamámmal, aki az ideje nagyját Angliában tölti.

Egy pubban ettünk – ez elvileg kocsma, de ez Angliában teljesen más: van konyhája és jók az ételek. Egy kiadós evés után már indultunk is tovább, autóval vittek Nagynyám és egy ismerőse Verwoodba, ahol él az a házaspár, akivel 10 hétig együtt éltem (ez kb. még 2 óra autózást jelentett).

Ez az utazás sem telt el tétlenül, gyorsan igyekeztek egy kicsit kiművelni az udvarias angolomat és újra elmondták, hogy mindent köszönjek meg, és tartsam magam az angolok legfőbb szabályához: "be polite". Ez tükörfordításban annyit jelent, hogy „udvariasnak lenni”, de ez messze nem fedti le azt, amit ez nekik jelent.

Példákat hozok, úgy talán könnyebb megérteni: ha megkérdezel egy angolt arról, hogy van, minden esetben azt fogja mondani, hogy jól. Ha meghalt az édesanyja, akkor is, mert "be polite". Sohasem kérdez egy igazi angol olyat, ami bármi módon kínos lehet neked.

Verwood egy tipikus angol kisváros, bár abból a drágábbak közé tartozik. Még odafelé menetközben megnéztük az iskolát, ahova másnap mennem kellett majd. Mikor megismertem az új "családomat", nagyon kedvesek voltak, és egyből megkínáltak teával, ami természetesen nagyon-nagyon forró volt, mint minden mindenhol a későbbiekben is.

Szóval az első furcsaság az volt, hogy mikor arról kérdeztük a háziakat, hogy hogyan kell másnap buszoznom a suliba, teljesen meglepődve mondták, hogy hát miért kérdezzük ezt, természetesen autóval visznek minden nap és hoznak is haza. Én eközben sokkolva ültem azzal a tudattal, hogy kísérom elmenni, és itt hagynak ezekkel az idegenekkel. Ez az ijesztő pillanat elérkezett, de előtte biztos, ami

biztos, megbeszéltük, hogy másnap mikor kell kelni.

Aztán elmentek a nagymamámék, de szerencsére nem kellett sokat beszélnem. Cserébe kaptam vacsorát, ahol már feltűnt, hogy valószínűleg nagyon sokat eszem az átlag angolokhoz képest. Ezután azt mondták, hogy nyugodtan menjek aludni, mert nem én voltam az első gyerek, aki náluk volt, így már tudták, mi zajlik le bennem.

Reggel szerintem, mint általában új helyen a legtöbben, úgy ébredtem, hogy azt se tudtam, hol vagyok, de szerencsére a házinénim aranyos hangja keltett. Ezután még teljesen sokkos állapotban lementem a földszintre reggelizni, és feltűnt, hogy valami nincs azzal rendben, hogy tudom, mit fogok válaszolni az általános kérdésekre, mert ekkor találkoztam először a "small talk"-kal élőben. A small talk, aki nem tudná, az azokat a párbeszédet jelenti, amiket angolórán mindig meg kell tanulni kívülről, és én mindig azt hittem, hogy ez hülyeség, mert hát ki a fene akarna mindig ugyanúgy – hát az angolok ezt csinálják. Szóval elvitt a suliba, ahol odaadtak egy tanárnak, aki bevitt egy icipici terembe, ahol volt egy halomgyerek. Az egyiknek bemutatottam, hogy ő George, aki kb. fél perc alatt elmondott vagy húsz nevet, hogy kit hogy hívnak. Ezután órák sora következett, amiken változó aktivitással tudtam részt venni. A főoktatás a nap közepén volt, és épp a fizika végét járták, amikor megérkeztem, így nem sokat értettem, de valamikor kiderült napközben, hogy nem én vagyok az egyetlen cserediák. Rajtam kívül még volt három német, meg egy holland gyerek is az osztályban, így ennyien sem voltunk húszan.

Amikor értem jöttem iskola után, akkor jöttem rá, hogy milyen hasznos az, hogy az angolok végtelen ideig tudnak beszélni az időjárásról és hasonló apróságokról. Ez nagyon sokat segített abban, hogy sokat beszélhessek és hallhassak angolt. A háziném nagyon-nagyon szépen beszélt angolul, így őt azonnal megértettem. A végtelen ideig tartó beszélgetéseknek eredménye is volt: az angolom napok alatt rengeteget fejlődött. Az első napokban elsajátítottam az alapvető szókinccset és nyelvfordulatokat. A következő nagyon nagy segítség egy tv-műsor volt, a „Strictly come dancing”, ami megint egy olyan könnyebb beszédtema, amivel sokat lehet fejlődni és meg lehet tanulni véleményt nyilvánítani. Rengeteget kérdeztem és ez lekötötte a figyelmem.

A mindennapi rutinba bekerült egy opcionális kutyasétáltatás, ami a Verwoodot körülvevő irdatlan mennyiségű erdő valamelyikében volt. Ezek az erdők fenyőerdők, melyeket az angol állam ültetett még jó régen, de még ma is aktív fatermesztés folyik ott. Az egész erdőt négyzetes kis darabokra osztják az utak, így bárhol bemehetsz, akkor sem fogsz eltévedni, mert rövid időn belül kijutsz az útra. Ez volt az egyetlen mozgás a kinti életemben.

Már az első nap megkóstoltam iskola után, mikor hazaértünk, az angol tejes teát. Hát, őszintén szólva, elsőre nem volt az, mint a magyar teák, amiknek az íze nagyon kellemes és gyengéd, hanem egy sokkal erősebb íze van, de az ott-tartózkodásom alatt végül megszerettem. Első nap feltűnt, hogy nagyon kevés tízórait és ebédet kaptam csomagolva, de vacsorára mindig nagyon sokat ettünk. Az első héten tudatosult bennem az, amit már régebben is tudtam, hogy rögtön a második héten szünet

lesz az iskolában, így megtörik a mindennapi rutin, ami az egyetlen biztos pont volt akkor a mindennapjaimban.

Az első sokk és egy gyors, édesanyámmal való konzultálás után megnyugodtam. A szünet előtti utolsó napon kiderült még, hogy szünet után le kell adni az epochafüzetet fizikából, aminek csak a legvégén voltam ott. Az epochafüzet jelentett nekem addig valamit: amit eddig itthon tapasztaltam, az egy füzet, amibe le van írva a tananyag, rajzok, ilyesmi. De ott ez egy tökéletes, gyönyörű könyv pontos fogalmazással lapokra írva és a végén összefűzve. Na, ez egy újabb sokk volt. Gyorsan lejegyeztem az epochaösszegzést, hogy legalább esélyem legyen valamit összehozni.

A szünetben a háziném elvitt rengeteg helyre Anglián belül, városokat néztünk. Voltunk Salisburyben, megnéztük a katedrális és a Magna Chartát (pontosabban

a legrégebbi másolatát). Voltunk Bathban: ez egy fürdőváros, mely a termálvizéről híres és arról, hogy az egész város mészkőből épült, és egész házsorokat terveztek egyszerre, így van egy teljesen egyforma házakból álló utca. Itt egy városvezetésen is részt vettünk. Két német cserediákkal elmentünk egy közelebbi nagyvárosba megnézni az új Johnny English filmet, mely teljesen új értelmet nyert számunkra így, hogy britek között éltünk mindannyian.

Megvolt az első önálló kalandom is, mikor is bent hagytam a moziteremben a pénztárcám és sikeresen visszazereztem azt. A "családom" persze kivitt a buszhoz és várt rám ott, mikor visszaérkeztem a közeli kisvárosba, Ringwoodba. Még a szünetben a két német srác közül az egyik "pótanyja" elvitt minket a Stonehenge-hez. Ott mint idegenvezető vitt be minket, így nem kellett végigállni a végtelen hosszú sort. Nekem személy szerint nagyon tetszett, elég izgalmas volt ott sétálni, a szépen összerakott, nagyon öreg köveket körbejárni. Voltunk még a New Jersey-i nemzeti parkban; ez az egész park igazából egyetlen hatalmas legelő, ami körbe van kerítve. Autóutak vezetnek át rajta és egész települések vannak benne, a teljes területen lovak legelnek, és mivel ősszel voltunk, voltak hízó malacok is.

A szünet utolsó hétvégéjén úgy volt, hogy a nagyanyámnál alszom, így lemaradtam volna arról, hogy Thomas megérkezik. Thomas egy német cserediák volt, aki szintén a „családomnál” lakott, de mivel lekéste a repülőjét, így csak nagyon későn érkezett meg, így mégsem maradtam le róla. Innentől kezdve átalakult egy nagyon kicsit a napi ritmusunk. De így is életem legrendszerezettebb része volt ez, ahol a napnak volt egy ritmusa és mind

ugyanolyan volt, és ez messze nem olyan rossz, mint amilyennek hangozhat. Leadtam a fizikafüzetemet a szünet után, és kezdődött egy új epocha: az őstörténelem. Itt nem egy füzetet kellett leadni, hanem egy idővonalat, amin rajta volt az egész tananyag. Ebbe is rengeteg energiát fektettem, és azt hiszem, elég jól sikerült annak ellenére, hogy nehéz volt mindazt angolul leírni, ami az órán elhangzott.

A következő epocha a biológia volt, amin belül is az aggyal és az idegrendszerrel foglalkoztunk. Ezt sem volt a legegyszerűbb megérteni angolul, főleg, hogy a sejtanyag eljutottunk egy rövid időszak alatt, de ezt is sikeresen teljesítettem. Ezek közben megtapasztaltam az angol karácsonyt, és hogy ez az egész mit is jelent nekik. Az angol karácsony egy nagy buli igazából, és valami egészen furán viselkednek az angolok, ahogy közeledik a karácsony. Elkezd a csapból is a karácsonyi zene folyni, és elkezdnek szarvasos meg koboldos pulcsikat hordani.

Végül hazaértem szerencsésen, de hogy mi is volt, amit kaptam és tapasztaltam ezen az úton? Az egyik talán legfontosabb, hogy nagyon-nagyon hálásnak kell lenni, hogy az emberek elfogadják olyannak, amilyen vagyok, és rájöttem, hogy elég jól tudok önállóan problémát megoldani.

*Póth Boldizsár volt diákunk,
jelenleg a Regi tizedikes tanulója*

Németország

Azt hiszem, a németországi utazásom még valamikor három éve, a külföldi Waldorf-iskolák ünnepeiről írt nyolcadikos éves munkámmal kezdődött. Ekkor kezdtem el ugyanis levelezni egy lánnyal az

engelbergi Waldorf-iskolából. Egy év után ez a kapcsolat megszakadni látszott: ő nem válaszolt a leveleimre, én meg nem erőltettem a dolgot. Aztán elérkezett kilencedikes évemnek tavasza, amikor is egy tizenkettedikes diák bejelentette az évesmunkája kapcsán az évfolyamunknak, hogy jövőre cserediák-programot szervez. Ki akar menni? Persze diáktársaimmal nagy lelkesedéssel jelentkeztünk azt tervezgetve, hogy ki, hogy, mikor, miért menne ki. Az első nagy népszerűség után az emberek persze sorra lemorzsolódtak, de néhányan töretlen hajrával folytattuk a kérdőívek kitöltését és motivációs levelek megírását, a magam részéről Németországot célozva meg.

Én elkövettem ekkor egy nagy hibát: komolyan vettem ezt a jelentkezési folyamatot. Persze ezek után nagy csalódás volt, mikor június végén hosszas kérdezősködést követően és jóval az állítólagos határidő lejártá után kaptam egy emailt: mehetek, ahova akarok, de a német iskolát még elérnie se sikerült a lánynak néhány hónap alatt. Hát igen, ezt a dolgot még a mai napig sem tudtam igazán helyretenni magamban, de

azt be kell valljam, minden dühöm és csalódottságom mellett mégis ennek a tizenkettedikes diáknak köszönhetően mentem ki végül is, hiszem az ötlet tőle jött.

A nyár ezek után vívódással telt: megéri-e tovább küzdeni, és ez csak egy akadály, amit le kell győznom a vágyott cél érdekében, vagy a sors ezzel üzent, hogy ne próbálkozzam, nem vagyok még ehhez elég érett, nem ez az én utam. Aztán nyár végére győzött a nyelvtanulás iránti vágy, majd az iskola kezdetével az a remény, hogy ha kimegyek, utána visszajöve az itteni dolgok a helyére kerülnek majd. Egy nagyon kedves ismerősünk segítségével egy hónap alatt, szeptember végére elkezdett körvonalazódni, hogy az engelbergi Waldorf-iskolába (ahol már korábban is többen jártak Gödöllőről) kimehetek néhány hétre, ingyen. És egyszer csak levelet kaptam a cikk elején megemlíttet lánytól, aki azt írta, hogy ők szívesen befogadnának a családjával, lakhatnék náluk. Nagyon megörültem, hiszen így nemcsak hogy befogadóm lett, de nem is teljesen idegenekhez kellett mennem. Innentől már felpörögtek az események, és egyszer

csak azon vettem észre magam, hogy egy Stuttgart felé tartó buszon ülök, lábam alatt a táskámmal. Egy ideig még nem is észleltem, hogy mire vállalkoztam, ugyanis a buszvezető csapnivaló angolsággal kérte az okmányaimat, amit én zavaromban nem is értettem először, de mikor odanyújtottam neki a magyar, Útlevel felirattal rendelkező könyvecskét, már közölte is – nem éppen rosszul beszélve az anyanyelvemet: – Ja, magyar? Menjen csak nyugodtan. Majd apukámmal kezdett beszélgetni. Hát, gondolom, megértitek, hogy ez a szituáció még nem ébresztett rá a helyzet komolyságára.

Miután eltűnt apukám integető sziluettje, a Népliget, majd Budapest, és lassan Győrt is elhagytuk, elkezdtem meghallani az engem körülvevő nyelvi kavalkádot. Az osztrák-magyar határon aludni próbáltam, amikor a hátam mögött franciául kezdte egy kedves hölgy magyarázni nekem, hogy hajtsam hátra az ülést, őt nem zavarja. Közben a szomszédom valami osztrákos németet beszélve közölte velem, hogy Linzben leszáll, de addig dolgozni fog a gépén, szóljak, ha zavar. Ráadásként az előttem ülő ázsiaiak angolul érdeklődtek, hogy nem lóg-e az arcomba, ha a kabátjukat a szék támlájára teszik. Miután hebegve-habogva, nem nagyon figyelve a kérdező beszélt nyelvére, túrhetően megválaszoltam ezeket, bár franciául máig meglehetősen keveset tudok, azaz a mutogatáson kívül semmit, elaludtam.

Amikor felébredtem, úgy éreztem, eltörölték azt a világot, amiben eddig éltem, és ez nem rossz érzés volt, inkább kíváncsivá tevő. Valójában az egész kinnlétem alatt azt éreztem, mintha az előzőtől egy teljesen különálló helyen lennék, miközben a másik is létezik, és ha ebben épp nem

érezem magam annyira jól (ne értsetek félre, nem sokszor volt ilyen), akkor oda vissza tudok nyúlni. De jól el tudtam választani a kettőt, és emiatt nem volt sose akkora honvágyam.

A reggeli nap fényében egyre kevésbé éreztem magam idegennek, és kíváncsiságom Stuttgarthoz közeledve egyre nőtt. Úgy éreztem, és ez utána két hónapig végigkísért, hogy nincs tétje az itt-tartózkodásomnak, s ez nagyon jó érzéssel töltött el. Én nem vagyok/voltam egy „majd lesz, ami lesz” szemléletű ember, de ott azzá váltam, és azt gondolom, hazaérve is tudom azóta spontánabban, lazábban élni az életemet.

Ám ne ugorjunk így előre. A stuttgarti repülőtérré gond nélkül megérkeztem a busszal, ám itt ért egy kellemetlen meglepetés, ugyanis a fogadóim (jó waldorfos család módjára) késtek, és én ott magamra hagyva a még busznál is tarkább nyelvörvényben teljesen egyedül egy idegen országban, idegen emberek között kicsit megijedtem. De befordult nemsokára az az autó, amit az elkövetkező két hónapban jól megismertem, és pillanatok alatt a helyére került minden.

Majdnem az egész család jött értem, és én alig bírtam kapkodni a fejem az ölelések és kérdések között. Meglepő módon akkor jöttem csak rá, hogy más nyelvet beszélnek, amikor válaszolnom kellett volna a feltett kérdésekre. Alig tudtam pár értelmetlen mondatotkinyögni. Persze nem vagyok egy nyelvzseni, szóval ahogy bonyolódtak a kérdések, már az értelmezésbe is beleültem. Ez így volt végig: az értéssel nem volt nagy gondom, a beszéddel annál inkább. Még az utolsó héten is, ha fáradt voltam, arra a kérdésre, hogy „Éhes vagy?” azt válaszoltam, hogy „Éhes vagy.”. Mert nem tudtam hirtelen a te szót énre változtatni.

De szerencsére ez nem okozott gondot, mert egy elképesztően vendégszerető családba kerültem. Mondjuk, tapasztalataim alapján a németek, amit elvállalnak, azt nagyon kedvesen, udvariasan végigviszik. De ez a család még az általánosnál is sokkal kedvesebb volt, és azt hiszem, kicsit családtaggá váltam az ott töltött néhány hét alatt. Várnak vissza, és az ő lányuk is eljön hozzánk nemsokára. A „bátyáim” már az első héttől előszeretettel ugrattak, főleg a középső, aki elhatározta, hogy a magán némettanárommá válik, és valami helytelen szót is mindenképpen megtanít nekem, de mivel a fölösleges szókinccsem nagyobb volt, mint a praktikus, ezért ez nem jött össze. A család magyarul is nagyon lelkesen tanult: egészen a sziaig eljutottak, de a Jó étvágyat-ba, bár lelkesen gyakorolták, beletört a bicskájuk. Az egészségedre pedig végképp reménytelennek bizonyult...

Annak köszönhetően, hogy a család mindig ment valahova, nagyon sok mindent megtapasztaltam: jártam templomban, voltunk templomi dolgozóknak szervezett ünnepségen, cserkészkedtem, voltunk sok német Waldorf-iskolában a Márton-napi bazárokon (voltam az első, stuttgarti Waldorf-iskolában is). Voltunk kiállításon, adventi vásáron árultunk, és a „mi” iskolánkban is volt Martinsmarkt. Természetesen az irodalmi német és a német nyelv közötti különbség elég hamar nyilvánvaló lett, de a kultúrák és élethelyzetek közötti különbség is. Amikor például megkérdezték, milyen középiskolai végzettséget akarok, hiába tanultam erről németórán, eleinte nem is értettem, mit akarnak.

Mert itt nem számít nagyobb dolognak, ha van érettségid, mint ha van „Fachhochschuleabschluss”-od, csak egy-két egyetem van, ahova érettségi nélkül nem

vesznek fel. A másik ilyen kulturális vagy életszínvonalbeli különbséget az mutatta, amikor az anya, aki egy nagyon aktív szülő az iskolában, azért panaszkodik, mert a meglévő, elképzelt méretű iskolaépület (nem túlzok, tényleg még két hét után is eltévedtem benne néha), és a kb. 7-8 házból álló műhelyfalun kívül nem tudnak még két újabb helyiséget építeni, akkor a mi itthoni waldorfos épületeinkre gondolva ezt nehéz volt megértenem.

De a Waldorfnak is teljesen más kultúrája van itt. Ha nálunk néha rendezvényeken, egyebeken öreg Waldorf-diákok vannak, el vagyunk ájulva a harminc fölötti korosztálytól, hogy hát ők nagyon őswaldorfosok. Itthon újdonság, hogy néha már a volt Waldorf-diákok hozzák óvodába a gyerekeiket. Ott pedig már tényleg „ősi” Waldorf-családok vannak. Egy ebéd alkalmából jött egy idős néni az ebédlőbe, és leállt velünk beszélgetni, hogy miért nem esszük meg az ételt. Elmesélte, mennyire éheztek a háború alatt (ennek alapján kb. 80 körül lehetett). Amikor elment, megkérdeztem, ki volt ez, mire félvállról mondták, hogy ja, ő is ide járt az iskolába). Ez persze azt is jelenti, hogy az iskolában már megvannak a 80 éves hagyományok.

Térjünk hát át az iskolára: bár többen, akik jártak már ott az ismerőseim közül, felkészítettek rá, hogy óriási az iskola, az első nap mégsem hittem el, hogy az egész épület az övék, aztán ráadásul kiderült, hogy akkor még csak az egyik szárnyat láttam. Magyarországi mértékekben el sem képzelhető ez, hát még nekem, aki csak Waldorf-iskolákat láttam itthon is korábban.

Minden évfolyamon két osztály van, és elképesztően sok tanár, annak ellenére, hogy tanárhányra panaszkodnak ők is, de ez náluk mást jelent. (Azt jelenti, hogy a két

húsz-huszonpár fős osztályra „csak” négy nyelvtanár jut.)

Az osztálykísérőm nagyon kedves volt, de szerintem nem igazán értettük meg egymást. Ő anyanyelv-tanár léteére mindig választékosan fogalmazott, és azt gondolom, nem igazán értette, hogy én miért nem beszélek tökéletesen németül. De a japán euritmianárral nagyon jóban lettünk, a másik, olasz nemzetiségű euritmianárnak csak hat hét után esett le, hogy nem vagyok német, a román angoltanárom pedig még beszélt is pár szót magyarul.

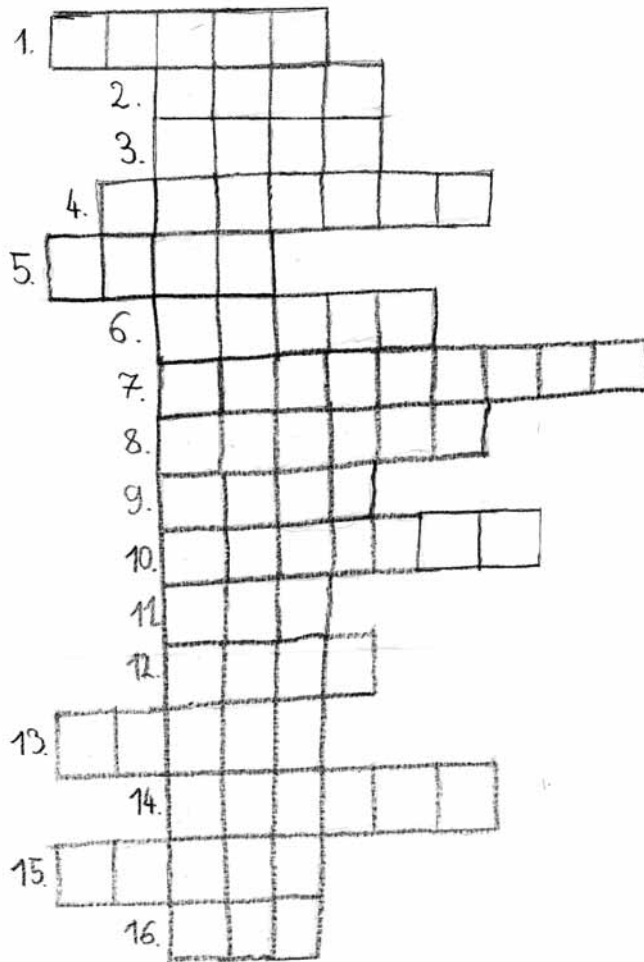
Továbbá a tesitanárom egy magyar volt. Az egyik legszebb sikerélményem a nyelvtanulással kapcsolatban hozzá kötődik: az utolsó héten, amit ott töltöttem, az egyik óráján közölte magyarul, hogy ne mászkáljak zokniban, ad nekem egy cipőt, és én alig figyeltem rá, emiatt nem vettem észre, milyen nyelven mondta, és kapásból németül kezdtem győzködni, hogy nekem ez így jó, nem kell semmi.

Azt gondolom, hogy a németországi tartózkodásom alatt sok minden összeért. A nyelvtanulás, amit eddig kilátástalan küzdelemnek éltem meg, itt észrevétlenül működött magától. Ismét megtalált az, hogy miért is érdemes Waldorf-közösségbe tartozni, hiszen nagy örömmel töltött el, amikor az elsős táblarajzon ugyanúgy gesztenyével tanulták az ó betűt, mint mi annak idején. A pázstorjáték is pont ugyanolyan volt, mint nálunk. És hiába a sok száz kilométer, az euritmia abc mozdulatai sem változnak, de még a szokások is csak kicsit: az ott-tartózkodásom alatt éppen a költői estre készültek, amit ők kombinálnak euritmia- és zeneelőadással – jelenleg én az itthoni költői estre keresek verset, és meglesz az euritmia- és a zeneelőadás is, csak ez nálunk három külön alkalom.

Az elején a cikknek írtam a reményeimről. Azt a mai napig nem tudom, hogy megnyit tanultam németül, de pár példa arról, hogy valamit mégiscsak: az iskola bazárján parkolóőr volt az osztályunk, és engem kiállítottak egy utcácskára egyedül, ahol el kellett magyaráznom az autósoknak, hogy hol van a parkoló. Általában sikerült. Ez kb. két héttel a megérkezésem után volt, tehát a gyors nyelvtanulás is működik valamilyen szinten. A két nyelv szétválasztása nekem mindvégig nehéz volt, és a mai napig, amikor Németországról kérdeznek, sőt most is, amikor erről írok, német szavak jutnak eszembe. Míg az egyik este németül néztünk az ottani családdal filmet, akik megkérdeztek utána valamit Magyarországról és annyira nem figyeltem, hogy magyarul válaszoltam, mert a kérdést azzal kötöttem össze. A másik elképzelésem az volt, hogy ha visszajövök, rögtön a helyére kerülnek a dolgok, és ez nem volt ilyen hirtelenszerű, de egy folyamatot beindított ez, hogy nem ugyanúgy látom a világot mióta hazajöttem. Szóval most azt gondolom ez is megvalósult.

Elképesztő élmény volt az egész ott-tartózkodás, olyan érzés, mintha megnyílt volna a világ. Biztos nagy vakmerőség volt beleválni, hiszen egy olyan országba mentem, aminek a nyelvét anyanyelvi környezetben még ezelőtt sose hallottam, most utaztam először egyedül külföldre, és még soha nem voltam ilyen hosszú ideig távol a családomtól. Szóval egy kicsit ugrás a mélyvízbe, de megérte. Most már van egy összehasonlítási alapom, és azt gondolom, hogy mivel már egyszer kiszakadtam ebből az életből, akkor máskor is sikerülhet, ha szeretném, és ez nagyon jó érzés.

*Kiss Nóri volt diákunk,
jelenleg a Regi tizedikes tanulója*

1. erre isunk	8. Ha mágikus állatának a neve	
2. piros gyümölcs	9. a nyíl szereti	16.... borbája
3. Bodza kis testője	10. a nyíl szereti csinálni	
4. rógersálá	11. a moha szereti	
5. a macska más néven	12. rágcsáló	
6. a macska ellensége	13. nyolc karú állat	
7. egy majom fajta	14. vonyít a Holdra	
	15. Jindér Lola anyukája	

Várkonyi Emma és Szabó-Krajcár Kira, 4. osztály

KÖZÖSSÉGI ÉLET

PÉNZ A WALDORF-VILÁGBAN: MIT ÉPÍT ÉS HOGYAN?

Visszatekintés a Magyar Waldorf Szülők Szövetségének tavaszi konferenciájára

Talán néhányakat meglepett a témaválasztás, hiszen sokszor nehezen beszélünk a pénzről, azt gondoljuk, hogy az "piszkos", nem illik ahhoz a magasabb szellemiséghez, amit mi képviselünk. Ezzel szemben Rudolf Steiner éppen azt mondta, hogy a pénz a legszellemibb, ami a gazdaságban létezik. A pénz pontosan azt mutatja meg, hogy az anyagi világban milyen szellemi erők hatnak. Vagyis egy tudatos szemlélettel tudatosan tudjuk odairányítani a pénzt, ahol szeretnénk, hogy teremtő ereje megnyilvánuljon.

Nem véletlen hát, hogy ezt a kérdéskört választottuk. Úgy látjuk, hogy a Waldorf intézmények életében az egyik nagy küszöb a pénzzel való munka, miközben sok elakadásnak, közösségromboló folyamatnak is a forrása. Beszélünk kellene arról, hogy a pénz hogy működik, hogyan áramlik és mit táplál. Fontos lenne a pénz hármasságának (vásárlópénz, hitelpénz, ajándékpénz) ismerete és mélyebb értelése. Hogy lássuk, hogy a hozzájárulásként befizetett pénz nem vásárlópénz, amellyel egy szolgáltatást megvásárolunk, hanem

ajándékpénz, amellyel lehetővé tesszük, hogy ez a pedagógia megvalósulhasson; hogy a tanárainknak ne kelljen beállniuk a termelőfolyamatokba és fizikai munkával előállítaniuk a megélhetéshez szükséges javakat, hanem azzal foglalkozhassanak, ami életfeladatuk. Így válik a pénz szellemivé – az általunk hozzájárulásként befizetett pénz tehát szabadságot ad. Ugyanakkor, ha így tekintünk a pénzre, azt is látnunk kell, hogy milyen egészségtelen helyzetet tükröz az, hogy ezt a szellemi szabadságot, a pedagógia megvalósulását a jövedelmünkéből, és nem pedig – ahogy Steiner is kigondolta annak idején – a gazdaság által megtermelt feleslegből támogatjuk.

Ezért döntöttünk úgy, hogy azt a kérdést fogjuk együtt körüljárni, hogy hogyan tudjuk új tudatossággal megközelíteni a pénzt, hogy elősegítsen egy gazdag, tápláló és mindenki számára elérhető szellemi életet. Hogyan segíthetjük a pénz áramlását, hogy közös értékeink és érdekeink szolgálatába állítsuk?

Nem, a konferencia nem adott választ ezekre a kérdésekre. Ez nem is volt cél. Szervezőtársaimmal (Amberger Hédi, Domokos Márta, Emich Szabolcs) már az első konferencia előtt tisztáztuk, hogy mik a céljaink ezekkel a találkozókkal: szellemi képzetbővítés (gondolat); teret adni a találkozásnak, tapasztalatcserének (érzés); megteremteni azt az impulzust, ami akaratot ébreszt (akarat).

A meghívó, amellyel megszólítjuk a szülőket, egy fókusz, témát világít meg. Megérkeznek a résztvevők, akikben kérdések vannak – remélhetőleg a sajátjaik, amelyek valamilyen módon kapcsolatban vannak a meghívó témájával. A konferenciát tudatosan úgy építjük fel, hogy sokféle formában teret adjon annak, hogy a

Kecskés Kornél, 8. osztály

résztvevők hozzák a kérdéseiket és pont arról legyen szó, ami érdekli őket.

Hogy ténylegesen miről lesz szó, az legfőképp azon múlik, hogy a résztvevők milyen kérdéseket hoznak. Aki azért jön, mert válaszokat vár valamilyen előadótól, az csalódott lesz. És valószínűleg csalódott lesz a Waldorf-intézményekben is pont ugyanezért. Nem hogy válaszokat nem kaptunk, de alighanem mindenki még több kérdéssel ment haza, mint jött. És ez jó! Remélhetőleg a résztvevők hazavitték saját közösségeikbe ezeket a gondolatokat, és ott együtt dolgoznak ezeken, keresik a saját válaszaikat.

Részletes összefoglaló a konferenciáról a waldorfszulok.hu oldalon található. A honlapról a témában letölthető olvasmányok mellett ajánlom még Michael Spence "Az emberi szellem felszabadítása – Társadalmi hármastagozódás, pénz és a Waldorf iskola" című művét.

Skarka Cecília

SZÜLŐK AZ ISKOLAPADBAN

Különleges Nyílt napot rendeztek iskolánk tanárai február közepén, egy szombat délelőtt, amikor is – nálunk először – szülők „ülhettek be az iskolapadba” vagy mozoghatták végig a „tananyagot”, és kipróbálhatták, milyen is Waldorf-diáknak lenni. Tanáraink színes kínálattal készültek, így többféle főoktatásból és szakórából választhattak a jelentkezők a kisiskolásoknak szóló tartalmaktól kezdve egészen a nagyobbaknak valóig, hogy bepillantsanak a diákok iskolai hétköznapjaiba, és kézzel fogható tapasztalatot szerezzenek arról, hogy mit, mikor és hogyan tanítunk.

A hét elején még némi aggodalomra adott okot a jelentkezések száma és fontolgattuk, hogy vajon érdemes-e megtartani az órákat, de közeledvén az eseményhez, már egyre biztatóbb volt, míg végül a napján kifejezetten lelkesítő volt látni a teli parkolót, a sok kipirult, vidám arcot! A gyermekeknek is szép programról gondoskodtak a felügyeletükre vállalkozó szülők és tanárok, a szünetekben pedig kedves büfé várta a jólesően kifáradt „diákokat”, Aki csak részt vett, legyen az tanár vagy szülő, mind nagyon lelkes volt, így büszkén mondhatjuk, hogy érdemes volt, jövőre újra megrendezzük!

Törték epocha a negyedik osztályban

Idén tavasszal új élményben volt részünk! A mi iskolánk nem próbálta még, milyen is az, ha felnőtteknek „tanítunk” úgy, hogy ők válnak gyerekké. Egy szombati napra esett a választásunk. Izgalommal vártam, ki fog hozzám betoppanni, nem akartam tudni előre a jelentkezőket. Jöttek is jópáran, egy kedves apuka az osztályomból, egy mosolygós napközis az iskolánkból, egy drága extra lesson hallgató és öt olyan vendég, akit akkor üdvözölhettem először. Így ez nekem érdekes kaland volt, kezdet fogtam velük és elindult a nap.

Én törték epochát választottam, ebből egy főoktatást, mert ez nagyon izgalmas volt nálunk. A 4. osztály is és én is nagyon élveztük, sokat játszottunk és közben mindent megtudtunk a törtékről. A „vendégyerekekkel” elmondtuk a fohászt, majd bizonyítványverseket is olvastak.

A ritmikus rész igen tartalmas volt szerintem: botokkal számsorokat, babzsákkal összeadásokat, rajzokkal egy egészre pótlást játszottunk. Nem mindig könnyű egy felnőttnek egy ilyen mozgás-gondolkodás, mert míg a negyedikesek 9-10 évesek, ők 30 körüliek lehetnek, és másképp „működnek”.

De nagyon igyekeztek, érdeklődők, vidámak és kitartók voltak. El is fáradtak. 9 óra körül be is ültünk a padokba és mindenféle jó feladatot bíztam rájuk. Sok játék formájában, aztán csoportos (együttműködés, egymásra figyelés), majd egyéni feladatok során kérdeztem őket a törtékről. Rengeteget dolgoztak! 10 óra előtt még két, negyedikesek által írt mesét hallgattak meg, aztán mehetek „tízóraizni”. Nagyon lelkesen rohantam a tanáriba, mert rájöttem, hogy igenis szeretek tanítani. Nem fáradtságot éreztem, hanem nagy örömet, lelkesedést.

Volt, aki úgy ment el, hogy neki nehéz volt néha, de még sosem értette meg így a törteket. Volt, aki azzal búcsúzott, hogy nagyon jól érezte magát, és milyen jó lehet itt a gyerekeknek. Én meg azt éreztem, hogy most tudnék két hetet készülni egyvégtében, annyi új ötletem támadt.

Igazán inspiráló délelőtt volt, örülök, hogy megpróbáltuk a felnőtteket az iskolapadba ültetni; úgy láttam, minden tanártársam jó élményekkel tért haza.

Richter Bea, negyedik osztálytanító

Tolditól a várrajzolásig

Ha jól belegondolok, több mint 20 éve szeretnék Waldorf-diák lenni. Valahol igazágtalannak éreztem, hogy nekem ez nem adatott meg. De, ugye, tudjuk, az élet sok mindenért kárpótol, és tessék... Érkezik a felhívás, Waldorf-diák lehetek, hacsak egy délelőtre is, a lányom iskolájában. Mondanom sem kell, az elsők között jelentkeztem.

Szívem szerint az összes órán részt vettem volna, de mivel ennek vannak fizika korlátai, hosszas tünődés után megszületett: hatodikos irodalomórán, másodikos formarajzon és 7-8. osztályos rajzoláson töltöttem a szombat délelőttöt.

A nap a hatodik osztályban, Arany Toldijával és Klaudiával indult. Az irodalom mindig is a nagy kedvenceim közé tartozott, izgatottan készültem. Nem történt semmi másként, mint ahogy az a mindennapokban lenni szokott: lett párunk, helyünk, felolvastuk a bizonyítványverseket, rajzoltunk, folytattuk az ismerkedést Arany János életével, közösen felolvastuk a prólógust, és... És elindultunk. Az euritmia terembe, egy-egy „petrencerúddal”. Lettek közöttünk felolvasók, illetve a petrencerúddal ritmust ütők. Itt ne egyszerű dobantásokra gondoljak: volt ott rúddobálás – egymásnak, „harci jelenet” törekedve

a szöveg és a ritmus egységének megtartására. A szerepeket folyamatosan cseréltük. Hát, nem mondom, hogy egyszerű volt, viszont annál élvezetesebb. Voltak korábbi ismereteim a ritmikus rész fontosságáról, igazi élményt jelentett most belülről megélni ezt.

Ezt követően visszaültünk a padba, olvastuk tovább a Toldit, felolvastuk egymásnak a háziadatainkat, majd a párunkkal átírtuk Toldi György és a király párbeszédét, rímbe. (A rím nem volt kötelező elem.) Remekül mulattunk a munka és egymás alkotásainak meghallgatása közben is. Szerénytelenség nélkül mondhatom, remekművek születtek.

Szívesen folytattam volna még, de kezdődött a következő óráim, a másodikos formarajz Ruszkay Andreával. Itt is mozgással indítottunk, egy kötél mellett, egymással szemben állva tükröztük társunk mozdulatait. Kreatív megoldások születtek. A tükrözést papíron folytattuk, ami számomra igazi kihívást jelentett.

Már a legegyszerűbb is. Rá kellett jönnöm, a másodikos gyerekek jóval ügyesebb nálam... Azóta is, ha füzet van előttem és van rá lehetőségem, tükrözök. Hátha egyszer rááll a kezem, a szemem, az agyam. Nem adom fel.

Végül a 7-8. osztályos rajzolás következett Ákos bácsival. Be kell vallanom, óriási deficitekkel küzdök ezen a területen, ezért is választottam ezt az órát. Mielőtt bármilyen alkotásba belefoglunk volna, ismerkedtünk a technikákkal, láttunk egy-két remek munkát, szemünk, szánk elkerekedett.

És akkor eljött a pillanat, krétát, szenet ragadtunk, várt rajzoltunk. Legnagyobb meglepetésemre egész pofásra sikeredett, bármennyire kritikus szemmel néztem. A következő feladat már sokkal nagyobb kihívás elé állított – apró vonalkákat húzogatva kellett (volna)

valaminek kirajzolódnia a lapon. Voltak nagyon ügyes szülőtársak, a sajátomon semmit sem véltem felfedezni, de kellő távolságból nézve láthatóvá vált a textúra. Mindig hálás leszek ezért az óráért, mert a szkepticizmusom ellenére sikerélménnyel távoztam. A gyerekeim otthon el sem hitték, hogy a várat én rajzoltam...

Egy délelőttre ismét diák lehettem, ráadásul waldorfos, feltöltődtem, sokat nevettem, tanultam is (magamról is), és bekukucskálhattam a gyerekeim minden napjaiba. Remélem, jövőre is lesz rá lehetőségem. Nagyon várom.

Szeles Anita, második szülő

Az iskolai nyílt nap margójára

Őszintén bevallom, nem is olvastam el kezdetben az Elsős hívogató hírlevél témákat.

Nekünk (sajnos) nem aktuális, 7. osztályban már inkább a gimnázium érdekel, mint hogy mi történik az alsósokkal. Vagyunk ezzel így sokan. De pénteken jött egy utolsó levél a programokkal és ezt átnéztem.

Dádám, megvilágosodás! Hiszen itt mi, szülők leszünk a diákok! Ez éppen nekem való: tavaszi újjászületés, újra fiatalon az iskolapadban! Így aztán: Jó reggelt 8. osztály! Jó reggelt István bácsi! – ugyanis nyolcadikos fizikaórát választottam.

A könnyeimmel küszködtem. Igen, érzelmes vagyok, mikor a gyerekeimről van szó, mikor valami jó történik velem, körülöttem, mikor érzem, hogy jó helyen vagyunk. Úgy eltelt a következő két óra, hogy észre sem vettük. Kísérleteket végeztünk négyfős csoportokban váltva egymást az asztaloknál. Csoport Egyesé felolvasta a kísérlet menetét, Kettes elvégezte a kísérletet, Hármas összefoglalta, Négyes pedig levonta a következtetést. Következő kísérletnél cserélődtek a szerepek. Feladatként leírtuk saját szavainkkal a „füzetbe” mindazt, ami ott történt.

Olyan természetességgel magyarázódtak meg ezek alatt a fizikai törvények, szabályok, képletek, hogy, bár mindig is jó voltam a reál tantárgyakból, irigykedve gondoltam arra, hogy bezzeg, annak idején, ha így lett volna... Nagyon tetszett a módszer, hogy tulajdonképpen minimum ötször ismételtük el magunknak a történéseket, ami játszva rögzült. Választ kaptam arra, hogy miért kedvence Áron fiainak a fizika- és kémiaóra. Mire felocsúdtam a fizikai mámorból, egy Bothmerórán találtam magam Györgypál Ildikóval.

Viháncolós gyerekeként rohagáltunk a tornasátorban, miközben beláttuk, hogy nem is vagyunk már sem agyban, sem testben annyira fittekké, mint gondoltuk. A vezetett játékok ugyanis próbára teszik és fejlesztik a koncentrációképességet, az átlátást, az empátiát, a több emberre együtt figyelmet is. Milyen jó volt újra játszani! Egyetlen dolog hiányzott: a megfelelő szellőzés a sátorban.

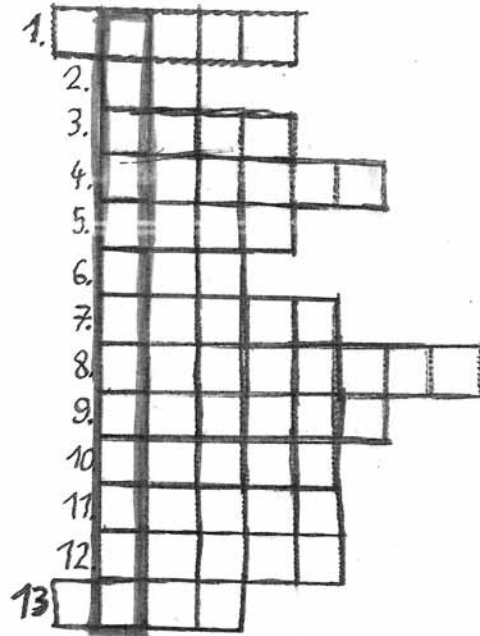
Szünetekben finom süтик, italok vártak a folyosón. (Kedves tanárok, ez mindig így megy a hétköznapiakon is az iskolában?)

Agyilag és fizikailag is kifáradva ültem be Ákos bácsi rajzórájára. Jött a gombóc újra a torkomba. Nostalgizáltam. Nagyon régen volt már az a középiskolás rajzóra... Ágából égetett szénnel engedték útjára a kreativitásunkat a krétával színezett papíron. Ámultunk saját és mások munkáin az óra végén, mindenkinek fülig ért a szája a boldogságtól. Sikerült kihozni magunkból olyan dolgokat, amire nem is gondoltunk, hogy képesek vagyunk.

Ezért volt jó elmenni, részt venni azon a nyílt napon. Várom a következőt!

És ezért jár Áron fiunk ebbe az iskolába. Jó helyen van!

Buzogány Ildikó, hetedik szülő

1. maci anyja
2. patás
3. rágszáló
4. madarak lakóhelye
5. Simon mellett ül
6. Beni barátja
7. ünnepeken eszik
8. sövényes
9. nagy fogú vízi állat
10. Bolka házi állata
11. Hanna testvére
12. cukorka
13. szereti a répat

Farkas-Molnár Noé, 4. osztály

ÉLETMÓD

FILMAJÁNLÓ

Elegem lett! Itt hagyok mindent! Csak magamban bízhatok! Semmi esélyem, hogy normális életet éljek itt! The future is now! Minden jóslat, ím, beteljesedett!

Gyerekeimet is mások nevelik. Megszületésük pillanatától idegenek veszik körül. Várható társadalmi hasznosságuk szerint osztályozzák őket. Engedelmes alattvaló, szorgos fogyasztó lesz belőlük. Hangyák és csavarok. Adatok. A „nagy terv” részeként kell élniük.

Nevelés? A nevelés: tudomány – mondják ŐK. A nevelés: művészet – mondom ÉN.

Nem engedem a gyerekeimet óvodába, iskolába pláne nem. Hiszek abban, hogy gyermekeim a világ dolgairól bölcsen és szabadon gondolkodó emberek lesznek. Meg fogom őket óvni a „civilizáció” ostobaságától és gonoszságától! Nem fognak zajban és bűzben élni, tartósított és mélyhűtött úrhajókosztot enni, és cseppfolyós műanyagot inni. Nem fognak szeméthygyek közt lakni. Nem fognak mások gyáráiban dolgozni verejtékezve, nem fognak silány termékeket előállítani, melyeket délután majd nem tudnak megvenni a boltban. Nem fognak hiteleket felvenni és csekkekkel a kezükben rohangászni. Nem lesz életük egyetlen értelme, hogy a hiperszuper telefonjaikat cirógassák. Nem fogják a gazdag politikusok álhíreit hallgatni, és nem lesznek hősi halottak az ő háborúikban...

Nekem elegendő lett! Én szabad akarok lenni.

DE... Van-e jogom gyermekeim sorsa felől dönteni? Végül is az én gyermekeim! Vagy mégsem?

Biztos mi magunk is – legalább gondolati szinten – foglalkoztunk már ezekkel a kérdésekkel.

Természetesen a világirodalom és a filmek világa is foglalkozik e témával. Ott van Defoe Robinsonja, illetve a modern kori robinzonádok kedvelőinek készített „Számkivetett” c. film, ami inkább egy élethelyzetet mutat be. Hősei nem tudatosan kerültek lakatlan szigetre, hanem hajótörés, ill. repülőgép szerencsétlenség miatt. Küszködésük az életben maradásért heroikus, céljuk pont az, hogy visszakerüljenek a megszokott élethelyzetükbe. Számunkra csak annyiból érdekes az ő történetük, hogy feltegyük a kérdést: mi magunk képesek lennénk-e egy hasonló esetben életben maradni?

Kérdésfelvetésünk szempontjából sokkal érdekesebb Henry David Thoreau élete s fő műve, a Walden (1841). (A Dióhéj egyik 2014-es számában hosszasan méltattam ezt a számomra rendkívül izgalmas művet, melynek alapgondolata az, hogy a „polgári engedelmesség mindönk kötelessége”.) Thoreau-nak tényleg elege lett és tényleg „elbűjt” a világ elől.

Szívesen ajánlom az olvasók figyelmébe az „Út a vadonba” című alkotást is, mely egy amerikai, egyetemest végzett ifjú igaz és megrázó élettörténete. Ő is önként indult a hegyekbe, maga mögött hagyva mindent.

Ám az a film, melyet nemrég láttam Németországban, számunkra – mármint szülők és tanítók számára – még tanulságosabb, és a „Captain Fantastic” címet kapta. Gondolhatnánk, hogy valamely képregényhős filmadaptációja, de nem. (Egy német kisváros könyv- és filmtárában böngészve, véletlenül bukkantam rá. Nem tudom, hogy Magyarországon vetítették-e, bár nemrég láttam magyar nyelvű szinkronnal is.)

Egy apa él a vadonban gyermekeivel. Ő döntött úgy, hogy ott fognak élni. Neki is „elege lett”, ám ő éppen a bevezetőmben leírt okok miatt választotta magának és gyermekeinek ezt az életet. A család élete idilli – az anya történetét most nem áru- lom el –, berendezkedtek egy maguk által épített erdei kunyhóba, együtt vadásznak, halásznak, este tábortűz köré ülnek. Énekelnek, zenélnek, olvasgatnak, a gyerekek a magukkal vitt könyvekből és az apa elbeszéléseiből kapnak képet arról a világról, amely az erdőn kívül van.

Nagyon szeretnénk elhinni, hogy ilyesmi lehetséges, akár mi magunk is élhetnénk így, ha lenne bátorságunk, és ha tényleg akarnánk. Mindenesetre izgalmas betekintést nyerni a család életébe. Örülünk, hogy a gyerekek milyen jól érzik ott magukat, pedig a természet szigorú tanító. Meg kell tanulniuk hegyet mászni, úszni, vadászni, gazdálkodni. Rendszeresen tartanak futóedzéseket, akár esik, akár fúj.

Mivel rengeteget olvasnak, okosak és műveltek lesznek, bármely témáról kendőzetlen őszinteséggel beszélgetnek. Persze a történet drámai fordulatot vesz, s még nagyobb kihívásokkal kell szembenéznük. Az alkotók más kérdésekre is keresik a válaszokat:

- Miként élnek meg a család tagjai azt a helyzetet, amikor egy modern nagyvárosban kényszerülnek eltölteni pár napot?
- Hogy látják a gyermekek a szupermarketek és gyorséttermek világát?
- Hogy vészeli át a legidősebb fiú az első komoly randevúját?
- Mit gondolnak róluk a „civilizált rokonok”, a milliomos nagyszülők, a törvényemberei?
- Lehetséges-e, hogy az amerikai nagyváros csillogása mégis elkábítja a gyerekeket?
- Végső soron a nagy kérdés ez: van-e egyáltalán lehetőség kivonni magunkat vagy gyermekeinket a fogyasztói társadalom bűvköréből?
- Tényleg felesleges-e minden fáradozásunk a neveléssel, ha egy óriási szuperhatalom áll a másik oldalon?
- Szükséges-e egyáltalán az iskola, s ha igen, merrefelé fejlődjön?

Feszítő kérdések ezek, melyekre természetesen egy film nem adhat végleges választ. Mindenesetre vitaindítónak és gondolatébresztőnek remek alkotás.

(Fontos filmnek tartja az Erziehungskunst egyik munkatársa is – mint az nemrég kiderült számomra –, 2016-ban írtak róla.)

Vissza a természetbe/Captain Fantastic/amerikai filmdráma/118 perc/2016 Rendező: Matt Ross / Főszereplő: Viggo Mortensen

Kőhalmi Ákos

AZ ARANYVESSZŐ

Magas aranyvessző – *Solidago gigantea*

Kanadai aranyvessző – *Solidago canadensis*

Eredet, botanikai leírás

Az aranyvessző 1,5–2 méterre is megnő, magas, vékony szárán aranysárga virág ringatózik, ezért kertekbe, parkokba is szívesen ültetik. Épp emiatt került Észak-Amerikából Európába: dísznövényként hozták ide, majd kivadult. Invazív növény, szinte mindenütt nő, és kiszorítja a helyi növényeket. Ezért már egyre inkább csak a méhészek és azok kedvelik, akik gyógynövényként felhasználják. A magas és a kanadai aranyvessző egyaránt gyógynövények, a fészekvirágzatúak családjába tartoznak, évelők, gyöktörzseikkel telelnek át. Szárleveleik fűrészszélűek, molyhosak.

Biztosan mindenki ismeri ezt a növényt, augusztusban és szeptemberben az egész országban nagyon sok helyen lehet látni utak mentén, erdők szélén, cserjés réteken. Gödöllőn például az iskolakert mögötti ligetes réten találunk belőle szép számmal, valamint az egyetem területén, nem messze a Mihály-napi napfelkelte nézés helyszínétől.

Gyűjtése

A virágokat vagy a virágzó hajtások max. 40 cm-es részét kell gyűjteni (leginkább augusztusban) olyan állapotban, amikor még épphogy csak virágozni kezd. Amikor már kicsit sárga, de még nem nyílt ki teljesen az összes virág. Azért ilyenkor, mert száradás közben tovább nyílnak a virágok, és ha már kinyílt állapotban szedjük le őket, akkor végül egy szöszös, túlnyílt

valami lesz belőlük, és ez irritálhatja a torokot teaiváskor. Lehetőleg teljes napsütésben, a késő délelőtti órákban gyűjtsük, és árnyékos, meleg helyen szárítsuk meg.

Száradás után morzsoljuk le a leveleket, a virágokat pedig ollóval aprítsuk fel 2-3 cm-es darabokra.

Hatóanyagok, gyógyhatások

Flavonoidokat, szaponinokat, cseranyagokat, keserűanyagokat, kevés illóolajat tartalmaz.

A monográfiák (gyógyszerkönyvi leírások) húgyúti bakteriális fertőzések, valamint vesehomok, vesekő kezelésére, ill. megelőzésére ajánlják. Vizelethajtó hatású, csökkenti a vérnyomást, szabályozza a húgysavanyagcserét, reuma, csúsz kezelésére is ajánlott „vértisztító”.

Enyhe fájdalomcsillapító és lázcsillapító hatása révén a népi gyógyításban megfázás, torokgyulladás, influenza tüneteinek kezelésére, valamint köhögéses és asztmatikus rohamok enyhítésére is használják.

Adagolás

1-2 púpozott teáskanálnyi (3-4 g) füvet ¼ liter forrásból levett vízzel leöntünk, majd 10 percig ázni hagyjuk. Napi adagja 3 csészenyi.

Mellékhatások nem ismertek. Szív- vagy veseeredetű ödémák kezelésére nem használhatóak!

Pesei Rozália

A MESE ÉS AZ IGAZSÁG

Régi zsidó mese

Az Igazság járta az utcákat mezítelenül, ahogy a világra jött. Egyetlen ember sem akadt, aki beengedte volna a házába. Bárki találkozott vele, hanyatt-homlok menekült előle féltelmében.

Egyik nap az Igazság megint az utcákat róttá, mélyen a gondolataiba merülve. Nagyon bánatos és megkeseredett volt. Akkor szembe jött vele a Mese. A Mese pompás és sokszínű ruhákkal volt felékesítve, mely minden tekintetet odavonzott, minden szívet megdobogtatott.

A Mese azt kérdezte az Igazságtól: „Mondjad már, igen tisztelt barátom, mitől vagy ilyen nyomott, és miért járod az utcákat ilyen bánatosan?” Az Igazság így felelt: „Nagyon rosszul vagyok, öreg és régi vagyok, s egyetlen ember sem akar ismerni!” Erre a Mese így válaszolt: „Nem azért nem szeretnek az emberek, mert öreg vagy, nem! Én is nagyon öreg vagyok, és minél öregebb leszek, az emberek annál jobban szeretnek engem. Figyelj rám, fölfedem előtted a titkot: az emberek szeretik, ha minden föl van díszítve és egy kicsit be van burkolva, el van leplezve. Adok én kölcsön ilyen ruhákat neked, amilyenekbe én is felöltöztem, és meglátod, az emberek téged is szeretni fognak majd!”

Az Igazság megfogadta a tanácsot, és fölékesítette magát a Mese ruháival. Ettől kezdve a Mese és az Igazság együtt járnak, és mindkettőjüket szeretik az emberek.

Németből fordította: Forgács Erzsébet

TAVASZI KONYHA

Fogadjátok szeretettel tavaszi összeállításunkat, melyben folytatjuk az antropozófus táplálkozás jegyében született receptek bemutatását! Célunk, hogy ezáltal is egyre tudatosabban tekintsünk rá a Waldor-intézményekben – óvodáinkban és iskoláinkban – megvalósuló törekvésekre, és ehhez kapcsolódó feladatainkra. Az alábbi receptek az ak-ernaehrung.de (a teljeskörű, ökológiai táplálkozás kérdéseit antropozófus szemszögből vizsgáló táplálkozástudató munkacsoport), a demeter.de (a biodinamikus gazdálkodók szövetsége), a walaarzneimittel.de és a rapunzel.de receptgyűjteményeiből valók. Az ételeket lehetőségeinkhez mérten a legtisztább hozzávalókból készítjük el! Igyekezzünk minél több hozzávalót lakóhelyünkhöz közeli, ellenőrzött ökológiai gazdálkodásból beszerezni!

Pitypanglevél saláta

4 személyre

Hozzávalók:

- 1 fej saláta
- 1–2 maréknyi frissen szedett pitypanglevél
- 2 piros alma (savanykásabb ízű)
- 1–2 tk. citromlé
- 4 ek. fenyőmag
- 1 kis csokor snidling

az öntethez:

- 3 ek. balzsamecet vagy más finom, semleges ízű salátaecet
- 3 ek. olívaolaj
- 1 tk. csípős mustár
- 1 ek. méz v. agavészirup
- só, bors

A fenyőmagot egy serpenyőben zsiradék hozzáadása nélkül aranybarnára pirítjuk, majd félretesszük hűlni. A leveleire szedett salátát, a pitypangleveleket, a snidlinget és az almákat megmossuk. A fejes salátát és a pitypangleveleket leszárítjuk. A fejes saláta leveleket falatnyi darabkákra tépkedjük. A snidlinget apróra vágjuk.

Az almákat negyedeljük, a magházukat kivágjuk, majd kisebb darabokra vágjuk, végül meglocsoljuk a citromlével, hogy ne barnuljanak meg.

Az így előkészített hozzávalókat, a fenyőmag kivételével, egy nagyobb salátástálba tesszük és elkeverjük. A hozzávalókból öntetet készítünk, ízlés szerint sózzuk, borsozzuk, és a salátára öntjük, finoman átforgatjuk. Tálalás előtt megszórjuk a pirított fenyőmaggal.

Reteklevél saláta karamellizált tökmaggal

4 személyre

Hozzávalók:

- 600 g piros retek levéllel együtt (kisebb fejek)
- 6 ek. tökmag
- 6 ek. finomítatlan nádcukor
- 6 ek. aszalt áfonya

az öntethez:

- 3 ek. tökmagolaj
- 4 ek. almaecet
- 2 tk. magos mustár
- só

A retekleveleket leszedjük és félretesszük. A retkeket negyedeljük.

A tökmagot zsiradék hozzáadása nélkül egy serpenyőben óvatosan megpirítjuk, majd rászórjuk a cukrot és folyamatosan kevergetve karamellizáljuk. Vigyázzunk, nehogy a cukor megégjen, mert akkor keserű lesz! A tökmagot egy sütőpapírra öntjük és lehűtjük. A kihűlt tökmagot a retkekkel, a levelekkel és az áfonyával együtt egy salátástálba tesszük és elkeverjük. Az öntet hozzávalóit összekeverjük, majd a salátához adjuk, óvatosan átforgatjuk.

Tavaszi zöldfűszer-leves

4 személyre

Hozzávalók:

- 1 hagyma
- 2 gerezd fokhagyma
- 2 ek. olívaolaj
- 250 g krumpli (Szétfővő, lisztesebb fajtát válasszunk!)
- 200 ml száraz fehér bor
- 1 l zöldségleves (Készíthetjük levesporból ill. leveskockából is, fontos, hogy ízfokozók, színezék és aromák nélkül válasszunk!)
- 1 nagy csokor friss, tavaszi zöldfűszer (pl. snidling, medvehagyma, zsázsa...)
- 150 g crème fraîche (Itthon is beszerezhető, de elkészíthetjük otthon is: 1,5 dl tejszínt meglangyosítunk „kézlangyosra”. Ezután hozzákeverünk 3 evőkanál írórt v. joghurtot. Lefedjük és elől hagyjuk, hogy lassan hűljön ki. Hat-nyolc óra elteltével hűtőbe tesszük. Másnapra kész. (A crème fraîche-t pótolhatjuk zsíros, kicsepegtetett tejföllel is.)
- só, bors, szerecsendió

A hagymát és a fokhagymát megtisztítjuk. A hagymát apróra vágjuk, a fokhagyma-ge-

rezdeket hosszában felszeleteljük, majd egy nagyobb fazékban az olívaolajon mérsékelt tűzön 4-5 percig óvatosan pirítjuk. A krumplit meghámozzuk, felkockázzuk és szintén a fazékba tesszük. Hozzáadjuk a fehérbort, és lassan beforraljuk. Felöntjük a zöldséglevessel, majd további 25 percig lassú tűzön rotyogtatva fedő alatt tovább forraljuk. Eközben a zöldfűszereket is felapritjuk, és a főzési idő elteltével a crème fraîche-sel együtt a leveshez adjuk. Botmixerrel pürésítjük és sóval, borssal, frissen őrölt szerecsendióval ízesítjük.

Kóstoljuk meg a levest, és ha kissé „vadnak” találjuk, igazítsuk meg az ízeket egy pici – max. 1 kk. – cukor ill. citromlé hozzáadásával!

Tipp: Friss bagett illik hozzá.

Pakora azaz sült zöldségek currytésztában fűszeres földimogyoró mártogatóssal

4 személyre

Hozzávalók:

a tésztához

- 100 g csicseriborsó-liszt
- 100 g tökmagliszt
- 250 ml kókusztej
- 1 tk. őrölt fekete köménymag
- ½ tk. gomasio só (Elkészíthetjük otthon is: néhány ek. szezám magot szárazon megpirítunk, majd 1 ek. sóval együtt megőröljük.)
- ½ tk. őrölt római kömény
- ½ tk. kurkuma
- ½ tk. szárított, morzsolt korianderlevél
- ¼ tk. fahéj
- egy kis darabka friss gyömbér reszelve
- kevés, apróra vágott friss korianderlevél
- 1 nagy csipet só
- 1 l sütéshez való olaj

- egy nagyobb adag kedvünkre való zöldség pl. sárgarépa, cukkini, édeskömény, karalábé, zeller, padlizsán stb.

a mártogatóshoz :

- 80 g zöldfűszeres tejszín krémsajt
- ½ tk. levespor (ld. mint a „Tavaszi zöldfűszeres leves”-nél)
- ½ tk. gomasio (ld. mint fent)
- ½ tk. kurkuma
- 1 tk. citromlé
- 1 gerezd fokhagyma
- ½ tk. édesnemes pirospaprika
- 150 g sós mogyorókrém
- fűszersó v. sima só
- bors
- 2 ek. apróra vágott snidling

Hozzávalóit egy nagyobb tálban sűrűn folyós állagúra keverjük. Kb. fél óráig állni hagyjuk.

Egy nagyobb lábasban az olajat sütésre alkalmas hőfokra (kb. 170°C) hevítjük.

A megtisztított, falatnyira vágott zöldségeket adagonként a tészta masszába mártjuk, majd az olajban aranybarnára sütjük. A kisült zöldségeket konyhai papírtörlőre tesszük és leitatjuk róluk a felesleges olajat.

Az öntet hozzávalóit a mogyorókrém és a snidling kivételével pürésítjük. Ekkor hozzákeverjük a mogyorókrémet is, sózzuk, borsozzuk és megszórjuk a snidlinggel.

A pakorát a mártogatóssal együtt tálaljuk.

Tipp: e kalóriadús mártogatós alternatívájaként adhatunk mellé joghurtból és tört, pirított pisztáciából készített öntetet is, melyet ízlés szerint fűszerezhetünk.

Édes kuskuszsmarni aszalt meggyel
4 személyre

Hozzávalók:

- 2 tojásfehérje
- 1 csipet só
- 2 tojássárgája
- 100 g liszt
- 1 cs. vaníliás cukor
- 200 ml víz
- 200 g natúr joghurt
- 100 g kuskusz
- 150 g aszalt meggy
- 60 g vágott mandula
- 2 ek vaj
- porcukor a tálaláshoz

A tojássárgákat a liszttel, cukorral, vízzel és joghurttal krémesre keverjük, hozzáadjuk a kuskuszt és 10 percig pihentetjük. A fehérjéket egy csipet sóval kemény habbá verjük és óvatosan a tésztába forgatjuk,

lassanként hozzáadva az aszalt meggyet is.

Egy nagyobb serpenyőben felhevítjük a vajat, majd beleöntjük a tésztát és rászórjuk a mandulát. Lefedve, közepes lángon kb. 5 percig sütjük. Ezután megfordítjuk, jól megsütjük így is, majd két villa (olyat használjunk, ami a serpenyőnknek nem árt!) segítségével „széttépkedjük” és a kis smarnidarabkákat arany színűre sütjük.

Tálalás előtt megszórjuk porcukorral. Friss gyümölcssel, almapürével vagy vaníliaöntettel tálaljuk.

Tipp: Különösen jól illik mellé a mandulás tejszín. Ehhez 300 ml tejszínt kevés vaníliás cukorral habbá verünk, majd a felvert tejszínhez 3-4 ek. pirított, finomra őrölt mandulát keverünk.

Limecitromos, diós pítetorta

Hozzávalók:

(kör alakú Ø 26 cm tarte sütőformához)

a tésztához

- 250 g tönkölyliszt
- 1 tk. sütőpor
- 125 g lágy vaj
- 70 g finomítatlan nádcukor
- 1 tojás
- 1 ek. citromlé
- 1 nagy csipet só

a krémhez:

- 3 ek. mandulakrém (Akár magunk is elkészíthetjük: egy maréknyi mandulát enyhén megpirítunk, finomra őröljük.)
- 3 kezeletlen (fontos!!!) limecitrom – kettő lereszelt héja + mindhárom kifacsart leve – kb. 100 ml (Ha nem kapunk bio

limecitromot, akkor használjunk bio citromhéjat és a lime-oknak csak a levét!)

- 300 g crème fraîche (otthoni elkészítése a Tavaszi zöldfűszeres levesnél)
- 4 tojás
- 120 g finomítatlan nádcukor
- vaj a forma kikenéséhez

A sütőformát kivajazzuk. A lisztet elmorzsoljuk a sütőporral. A vajat, a cukrot, a tojást, a sót és a citromlét hozzáadjuk és gyors mozdulatokkal összegyúrjuk. A tésztát a formába simítjuk, úgy, hogy a peremet is beborítsa és 160-170 fokos sütőben, középső rácson, kb. 10 perc alatt elősütjük.

A krém hozzávalóit habosra keverjük, az így elkészített krémet az elősütött tésztára simítjuk és kb. még 30 percig 160-170 fokon készre sütjük. Akkor jó, ha kicsit barnulni kezd, de a közepe még egy picit remegős.

Kuntz Orsolya összeállítása

VILLŐZÉS

Kiszehajtás, villőzés: ez a virágvasárnapi jellegzetes leányszokás, amely elsősorban Nyitra, Hont, Nógrád, Pest-Pilis-Solt-Kiskun és Heves vármegye egyes községeiben volt szokás. A Nyitra megyei Zoboralján is ismerték, és még néhol ma is gyakorolják a villőzést. Ezek a szokások egyes vidékek falvaiban összekapcsolódtak: előbb villőztek, azután vitték a kiszét, néhol azonban a „banya” kivitele után villőztek. Ezt követően fűzfaágakkal megcsapkodják a házak ablakait, így jelezvén a tavasz eljöttét. A „villő” szót egyrészt a szláv „vila, vily = tündér” másrészt a latin eredetű „villus = lomb” szóval hozza kapcsolatba a kutatás.

Vil - lő, vil - lő, se - lém - sá - tor!

Vár' még, vil - lő, vár' még,

hagy vē - gyem rām gyócs - in - gēm,

ki - rē - lej - szon, krisz - tē - lej - szon!

Kice, kice, villő,
Majd kivisszük kice-vicét, villő,
Majd behozzuk a zöld ágat villő.

HÚSVÉTI ASZTALDÍSZ

Az ünnepi sütés közben felhasznált tojások héját elmoszuk, megszáritjuk egy-két kiskanál földdel béleljük.

A tojáshéjba öntött gyertya, vagy a tojáshéjban nevelt zsázsa, vagy egyéb gyorsan kelő fűszernövény, de akár a csíráztatott búzaszemek, élő pici virágok – mind kiváló dekorációk.

BRIÓS NYUSZIK

Az Asztalom műhelye és a Caravella cafe ajánlata:

Hozzávalók kb 15 db-hoz:

- 500 g liszt, csipet só
- 85 g cukor, vanília aroma
- 175 g puha vaj vagy margarin
- 150 ml langyos tej
- 42 g friss élesztő
- 125 g porcukor, 3 evőkanál narancslé

Előző nap a lisztből, sóból, cukorból, 2 tojásból, a feldarabolt vajból, valamint a 150 ml langyos tejben elkevert élesztőből tésztát gyúrunk. Egy éjszakán át pihentetjük letakarva a hűtőszekrényben. A következő nap még egyszer átgyúrjuk, rudacskát formálunk a tésztából, majd 15 egyenlő

részre vágjuk. Minden egyes részecskéből egy kb 30 cm-es kötelet formázunk, 2 cm-es darabot levágunk és golyóvá formáljuk. A tésztaköteleket a végüknél fogva kétszer megpödrjük úgy, hogy hosszúfülű nyuszikat kapunk. A maradék kis golyókból hasacsákat nyomunk a nyuszikba. 2 evőkanál vízzel elkevert tojás sárgával megkenjük a nyuszikat és 180 fokra előmelegített légkeveréses sütőben 12-15 perc alatt megsütjük.

Közben a porcukrot elkeverjük a narancslével és megkenjük a kissé kihűlt tésztát.

Nemes-Gergely Erika összeállítása

DIÓHÉJ

A Weöres Sándor Oktatási Kulturális
és Szabadidős Egyesület kiadványa

Megjelenik 120 példányban

Honlap: www.waldorf-godollo.hu
Facebook: Gödöllői Waldorf Hírek

Főszerkesztő: Fábian Zsuzsa
Szerkesztők: Forgács Erzsébet, Kecskés Judit,
Fülöp Hajnalka, Kuntz Orsolya, Skarka Cecília,
Rábel Nagy Ágnes és Skoda Mercédesz
Tördelő: Skoda Mercédesz
Lektor: Petricsák Judit

A borító Szabó Eszter, régi diákunk alkotása